

ЖАСЫЛ БОЛАШАҚҚА БАҒЫТ

БІРІКТІРІЛГЕН ЖЫЛДЫҚ ЕСЕП 2023
«САМҰРЫҚ-ЭНЕРГО» АҚ

2 ТОМ

Мазмұны

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі	02
Шоғырландырылған қаржылық есептілік	12
Шоғырландырылған қаржылық жағдайы жөніндегі есептілік	12
Шоғырландырылған пайда немесе залал және басқа жиынтық табыс жөніндегі есептілік	14
Шоғырландырылған капиталдағы өзгерістер жөніндегі есептілік	16
Шоғырландырылған ақша қаражатының қозғалысы жөніндегі есептілік	18
Шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер	20
1. Самұрық-Энерго тобы және оның қызметі	20
2. Қаржылық есептілікті дайындау негізі және есеп саясаты туралы маңызды ақпарат	21
3. Жаңа есепке алу ережелері	32
4. Есептік саясатты пайдаланудағы маңызды есептік бағалау мен кәсіби пайымдар	33
5. Сегменттер бойынша ақпарат	42
6. Байланысты тараптармен есеп айырысу мен операциялар	48
7. Негізгі құралдар	52
8. Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компанияларға салынған инвестициялар	55
9. Өзге ұзақ мерзімді активтер	58
10. Тауар-материалдық қорлар	59
11. Негізгі қызмет бойынша дебиторлық берешек және басқа дебиторлық берешек	59
12. Өзге қысқа мерзімді активтер	60
13. Ақшалай қаражат және оның эквиваленттері	61
14. Капитал	61
15. Активтерді жою міндеттемелері бойынша резерв	62
16. Қарыздар	63
17. Негізгі қызмет бойынша кредиторлық берешек және өзге де кредиторлық берешек	67
18. Салықтар және бюджетке төленетін басқа да төлемдер бойынша берешек	68
19. Түсім	68
20. Сатудың өзіндік құны	69
21. Өткізу шығындары	69
22. Жалпы және әкімшілік шығындар	70
23. Қаржылық табыстар	70
24. Қаржылық шығындар	71
25. Табыс салығы	71
26. Тоқтатылған қызмет	74
27. Шартты және келісімшартты міндеттемелер мен операциялық тәуекелдер	74
28. Бақыланбайтын үлес	82
29. Негізгі еншілес, қауымдасқан және бірлескен кәсіпорындар	84
30. Қаржылық тәуекелдерді басқару	86
31. Қаржы құралдарының әділ құны	97
32. Есептік кезеңнен кейінгі оқиғалар	99
33. Акцияға тиесілі пайда және бір акцияның теңгерімдік құны	100

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі

«Самұрық-Энерго» АҚ Акционері мен Директорлар кеңесіне:

Біздің пікіріміз

Біздің пікірімізше, шоғырландырылған қаржылық есептілік «Самұрық-Энерго» АҚ (бұдан әрі - «Компания») және оның еншілес ұйымдарының (бұдан әрі бірге – «Топ») 2023 жылғы 31 желтоқсандағы шоғырландырылған қаржылық жағдайын, сонымен қатар көрсетілген күнге аяқталған жылдағы шоғырландырылған қаржылық нәтижелері мен шоғырландырылған ақша қаражатының қозғалысын барлық маңызды жағынан ХҚЕС бухгалтерлік есеп стандарттарына сәйкес шынайы түрде көрсетеді.

Аудит мәні

Біз Топтың келесі қамтитын шоғырландырылған қаржылық есептілігіне аудит жүргіздік:

- 2023 жылғы 31 желтоқсандағы шоғырландырылған қаржылық жағдайы жөніндегі есептілік;
- көрсетілген күнмен аяқталған жылдағы шоғырландырылған пайда немесе залал және басқа жиынтық табыс жөніндегі есептілік;
- көрсетілген күнмен аяқталған жылдағы шоғырландырылған капиталдағы өзгерістер жөніндегі есептілік;
- көрсетілген күнмен аяқталған жылдағы шоғырландырылған ақша қаражатының қозғалысы жөніндегі есептілік;
- есеп саясаты туралы маңызды ақпарат және басқа да түсіндірме ақпаратын қоса алғанда, шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер.

Пікір білдіру негіздемесі

Біз аудитті Халықаралық аудит стандарттарына (ХАС) сәйкес жүргіздік. Осы стандарттар бойынша біздің жауапкершілігіміз бұдан әрі біздің есебіміздің «Аудитордың шоғырландырылған қаржылық есептілік аудиті бойынша аудитордың жауапкершілігі» бөлімінде сипатталған.

Біз алған аудиторлық дәлелдер біздің пікірімізді білдіру үшін негізді қамтамасыз ету үшін жеткілікті әрі тиісті болып табылады деп есептейміз.

Тәуелсіздік

Біз Бухгалтерлерге арналған халықаралық этика стандарттары кеңесі (ХБЭСК кодексі) шығарған Кәсіби бухгалтерлердің халықаралық этика кодексіне (Халықаралық тәуелсіздік стандарттарына сәйкес қоса алғанда) және Қазақстан Республикасындағы біздің шоғырландырылған қаржылық есептілік аудитімізге қолданылатын этикалық талаптарына сәйкес Топқа тәуелсіз болып табыламыз. Біз шоғырландырылған қаржылық есептілік аудитімізде қолданылатын ХБЭСК кодексінің басқада этикалық міндеттерімізді және Қазақстан Республикасының этикалық талаптарына сәйкес этикалық міндеттерімізді орындадық.

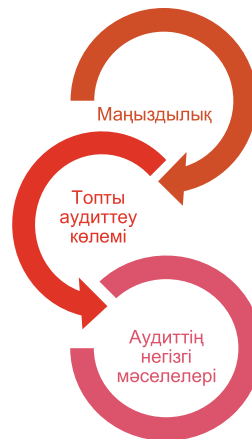

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі (жалғасы)

2 - бет

Біздің аудит әдіснамасы

Қысқаша шолу

- Тұтастай алғанда Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігі деңгейіндегі маңыздылығы: 4,325,000 мың қазақстандық теңге, бұл 2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдағы түсімнің шамамен 1% - құрайды.

- Біз Қазақстан Республикасының аумағында орналасқан бес еншілес кәсіпорында және бірлесіп бақыланатын екі кәсіпорында аудит бойынша жұмыс жүргіздік.
- Топтың аудиторлық тобы аудит бойынша жұмыс жүргізген барлық кәсіпорындарға барды.
- Аудит барлық активтердің 96%, Топтың түсімінің 99% және салық салуға дейінгі топтың абсолютті кірісінің 97% қамтиды.

- Негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің құнсыздануы.
- Электр энергиясын бірыңғай сатып алушыға және электр энергиясының теңгерімдеуші нарығының есеп айырысу орталығына 2023 жылғы 1 шілдеден бастап өткізу.

Аудитті жоспарлау кезінде біз маңыздылықты анықтап, шоғырландырылған қаржылық есептіліктің маңызды бұрмалану тәуекелдерін бағаладық. Атап айтқанда, біз басшылықтың субъективті пайымдауларын, мысалы, маңызды бухгалтерлік бағалауларын талдадық, оған болжамдарды қолдану және олардың сипатына байланысты белгісіздік байланысты болатын болашақ оқиғаларды қарастыру кірді. Басқа аудиттердегідей, біз басшылықтың ішкі бақылау құралдарын айналып өту қаупін қарастырдық, соның ішінде алаяқтық салдарынан маңызды бұрмалану қаупін тудыратын басшылықтың объективті емес белгілерінің болуын бағаладық.

Маңыздылық

Біздің аудит көлемін анықтауға маңыздылықты қолдануымыз әсер етті. Аудит шоғырландырылған қаржылық есептілікте елеулі бұрмауланулардың жоқтығына негізделген сенімділік алу үшін жасалған. Бұрмалау алаяқтық немесе қателіктер нәтижесінде пайда болуы мүмкін. Егер олар жеке немесе жиынтықта пайдаланушылардың осы шоғырландырылған қаржылық есептілік негізінде қабылданатын экономикалық шешімдеріне әсер етуі мүмкін деп негізді түрде болжауға болатын болса, олар маңызды болып саналады.

Кәсіби пайымдауымызға сүйене отырып, біз төмендегі кестеде көрсетілгендей, маңыздылық үшін, оның ішінде Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігі деңгейінде маңыздылық үшін белгілі бір сандық шекті мәндерді орнаттық. Осы мағыналардың көмегімен және сапалық факторларды ескере отырып, біз аудиттің көлемін, сондай-ақ аудиторлық шаралардың сипатын, мерзімдерін және көлемін анықтадық және (жеке және жиынтықта алынған) бұрмаланулардың тұтастай шоғырландырылған қаржылық есептілікке әсерін бағаладық.

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі (жалғасы)

3 - бет

Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігі деңгейіндегі маңыздылық тұтастай алғанда	4,325,000 мың қазақстандық теңге
Біз оны қалай анықтадық	түсімнің шамамен 1 %
Маңыздылық деңгейін анықтау үшін қолданылған базалық көрсеткіштің негіздемесі	Біз түсімнің маңыздылық деңгейін анықтау үшін базалық көрсеткіш ретінде пайдалану туралы шешім қабылдадық. Біз салық салғанға дейінгі пайданы оның ауытқуына байланысты пайдаланбадық. Оның орнына, біз аз өзгермелі және акционер Топ қызметінің нәтижелерін бағалау үшін пайдаланатын түсімді пайдаландық. Түсім шоғырландырылған қаржылық есептілікті пайдаланушылар ескеретін негізгі факторларға сәйкес келеді деп санаймыз. Біз түсімнің шамамен 1% деңгейінде маңыздылықты анықтадық, бұл біздің кәсіби пайымдауымызша, маңыздылықтың қолайлы сандық шектерінің диапазонына түседі.

Аудиттің негізгі мәселелері

Аудиттің негізгі мәселелері – бұл, біздің кәсіби пайымдауымызға сәйкес, ағымдағы кезеңдегі шоғырландырылған қаржылық есептілік аудиті үшін ең маңызды болып табылатын мәселелер. Бұл мәселелер тұтастай алғанда шоғырландырылған қаржылық есептілік аудиті аясында және осы есеп беру туралы пікірімізді қалыптастыру кезінде қарастырылды және біз бұл мәселелер бойынша жеке пікір білдірмейміз.

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі (жалғасы)

4 - бет

Аудиттің негізгі мәселелесі	Аудиттің негізгі мәселесі бойынша қандай аудиторлық рәсімдер жүргізілді
-----------------------------	---

Негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің құнсыздануы

Шоғырландырылған қаржылық есептіліктің 4-ескертпесін қараңыз.

2023 жылғы 31 желтоқсанда Топ басшылығы негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің құнсыздану индикаторларына талдау жүргізді. Жүргізілген талдау негізінде Топ басшылығы энергия өндіруші және таратушы кәсіпорындар үшін құнсыздану индикаторларын анықтаған жоқ.

Алайда, Топ келесі активтерінің жеке құнсыздану индикаторларын анықтады:

1) жалпы сомасы 14,068,725 мың теңгеге «Eneumentau Wind power» ЖШС аяқталмаған құрылыс объектілері және берген аванстар;

2) «Алатау Жарық Компаниясы» АҚ аяқталмаған құрылыс объектілері 3,659,788 мың теңге сомасында.

Сондай - ақ, Топ үлестік қатысу әдісімен ескерілетін «Екібастұз ГРЭС-2 станциясы» АҚ-ның бірлескен кәсіпорнындағы аяқталмаған құрылыс объектілері бойынша құнсызданудан болған залалдағы үлесті мойындады. 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бірлескен кәсіпорынға салынған инвестициялардың баланстық құнына әсері 6,620,611 мың теңгені құрады.

Біз құнсыздану мәселесіне олардың баланстық құнының маңыздылығына, сондай-ақ басшылықтың құнсыздану индикаторларын талдау және пайдалану құндылығын бағалау процесі күрделі болып табылатындығына байланысты ерекше назар аудардық, өйткені ол топтың болашақ нарықтық және экономикалық жағдайлары мен қаржылық-шаруашылық қызметінің нәтижелеріне қатысты елеулі пайымдаулар мен бағалауларды пайдалануға негізделген

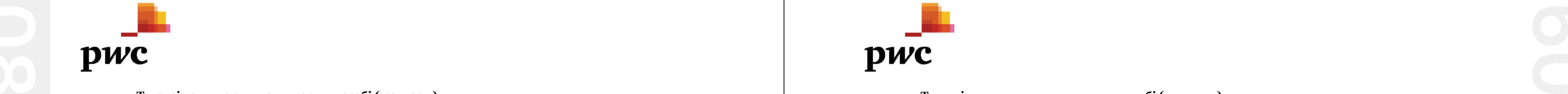
Басшылық жүргізген қаржылық емес активтердің құнсыздану индикаторларына және жеке активтердің құнсыздануына қатысты біздің рәсімдер мыналарды қамтыды:

- басқа активтер тудыратын ақша ағындарынан тәуелсіз ақша ағындарын тудыратын активтердің анықталатын топтарын анықтауды талдау;
- басшылық пайдаланған негізгі жорамалдардың дәлдігі мен орындылығын тексеру;
- энергетика саласындағы экономикалық және нарықтық үрдістерді зерттеу;
- негізгі болжамдар бойынша басшылықпен бірқатар сұхбат жүргізу;
- басқа кіріс деректерін қарау және оларды даму жоспары сияқты растайтын құжаттармен салыстыру, сондай-ақ даму жоспарын қажет болған жағдайда нақты нәтижелермен салыстыру.

Біз индикаторларды бағалау және жеке құнсыздану үшін қолданылатын жорамалдар мен әдістемелерге қатысты қорытынды жасау үшін бағалау сарапшыларын қатыстырдық.

Жеке активтердің құнсыздануы бойынша біз сондай-ақ талдауда пайдаланылған негізгі жорамалдарды бағаладық және олардың бюджет пен бизнес-жоспарға, сыртқы ақпаратқа және саланың ерекшелігін ескере отырып, біздің сараптамалық білімімізге сәйкестігін бағалауды жүргіздік.

Біз сондай-ақ ХҚЕС (IAS) 36 «Активтердің құнсыздануы» талаптарына сәйкес шоғырландырылған қаржылық есептілікке 4-ескертпеде ақпаратты ашудың жеткіліктілігіне назар аудардық.

рwc

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі (жалғасы)

7 - бет

Жеті маңызды компонент үшін біз немесе басқа тәуелсіз аудиторлар топ шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау үшін пайдаланатын компоненттердің қаржылық ақпаратының аудитін толық орындадық. Біз басқа тәуелсіз аудиторлардың жұмыс құжаттамасына шолу жасадық және онымен негізгі болжамдар мен әдіснаманы талқыладық, тәуелсіздігімізді растадық, КБХЭК кодексінің талаптарын орындадық. Біз сондай-ақ аудиттің тиісті негізгі мәселелерін басшылықпен және аудит жөніндегі Комитетпен талқыладық.

Біз топтың басқа компанияларын маңызды емес компоненттер ретінде анықтадық, оларға қатысты біз қаржылық ақпараттың маңызды жолдары мен жалпы аналитикалық процедуралар бойынша аудиторлық процедуралар жүргіздік.

Жалпы, біздің аудит көлемі барлық активтердің 96% , жалпы кірістің 99% және салық салуға дейінгі топтың абсолютті пайдасының 97% қамтыды. Біз орындаған жоғарыда аталған рәсімдер бізге Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне қатысты жеткілікті және тиісті аудиторлық дәлелдемелер алуға және ол бойынша біздің пікірімізге негіздеме беруге мүмкіндік берді.

Өзге ақпарат

Басшылық өзге ақпарат үшін жауапты болады. Өзге ақпарат осы аудиторлық есебіннің күнінен кейін бізге берілуі күтіледі және жылдық есепті қамтиды (бірақ шоғырландырылған қаржылық есептілікті және осы есеп туралы біздің аудиторлық есебімізды қамтымайды).

Шоғырландырылған қаржылық есептілік туралы біздің пікіріміз басқа ақпаратқа қолданылмайды және біз осы ақпаратқа қатысты қандай да бір нысанда сенім білдіретін қорытынды ұсынбаймыз.

Біздің шоғырландырылған қаржылық есептілік аудитін жүргізуімізге байланысты біздің міндетіміз жоғарыда көрсетілген басқа ақпаратпен, ол бізге ұсынылған кезде, танысу және өзге ақпарат пен шоғырландырылған қаржылық есептілік немесе аудит барысында алынған біздің біліміміз арасында елеулі сәйкессіздіктердің бар болуы және өзге де ақпаратта өзге де ықтимал елеулі бұрмалаулардың бар болуы туралы мәселені қарастыру болып табылады.

Егер жылдық есеппен танысқан кезде біз онда елеулі бұрмалаушылық бар деген қорытындыға келсек, мұны корпоративтік басқаруға жауапты тұлғалардың назарына жеткізуіміз керек.

Басшылықтың және корпоративтік басқаруға жауапты тұлғалар, шоғырландырылған қаржылық есептілікке жауапкершілігі

Басшылық осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ХҚЕС бухгалтерлік есеп стандарттарына сәйкес дайындалуы мен әділ ұсынылуы үшін және алаяқтық немесе қателік салдарынан елеулі бұрмаланулар жоқ шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындауға қажет деп санайтын ішкі бақылау үшін жауапты.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау кезінде басшылық Топтың өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетін бағалауға, тиісті жағдайларда қызметтің үздіксіздігіне қатысты мәліметтерді ашуға және басшылық Топты таратуға, оның қызметін тоқтатуға ниеттенген немесе оның қызметін таратудан немесе тоқтатудан басқа қандай да бір нақты баламасы болмаған жағдайларды қоспағанда, қызметтің үздіксіздігі туралы жол беру негізінде есептілік жасауға жауапты.

Корпоративтік басқаруға жауапты тұлғалар Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігін дайындалуын қадағалауға жауапты.

рwc

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі (жалғасы)

8 - бет

Шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудиті үшін аудитордың жауапкершілігі

Біздің мақсатымыз шоғырландырылған қаржылық есептілікте алаяқтық немесе қателіктер салдарынан елеулі бұрмалаулар жоқ екендігіне негізделген сенімділік алу және біздің пікірімізді қамтитын аудиторлық қорытынды шығару болып табылады. Негізделген сенімділік – бұл жоғары деңгейдегі кепілдікті білдіреді, бірақ ХАС-қа сәйкес жүргізілген аудит әрқашан олар болған кезде елеулі бұрмалануларды анықтайтындығына кепілдік бермейді. Бұрмалау алаяқтық әрекеттердің немесе қателіктердің нәтижесі болуы мүмкін және егер олар жеке немесе жиынтығында пайдаланушылардың осы шоғырландырылған қаржылық есептілік негізінде қабылданатын экономикалық шешімдеріне әсер етуі мүмкін деп негізді түрде болжауға болатын болса, маңызды болып есептеледі.

ХАС-на сәйкес жүргізілетін аудит аясында біз кәсіби пайымдауды қолданамыз және бүкіл аудит барысында кәсіби күдікшілікті сақтаймыз. Сонымен қатар, біз келесі әрекеттерді орындаймыз:

- алаяқтық әрекеттер немесе қателіктер салдарынан шоғырландырылған қаржылық есептіліктің елеулі бұрмалану тәуекелдерін анықтаймыз және бағалаймыз; осы тәуекелдерге жауап ретінде аудиторлық рәсімдерді әзірлейміз және жүргіземіз; біздің пікірімізді білдіруге негіз болу үшін жеткілікті және тиісті болып табылатын аудиторлық дәлелдемелерді аламыз. Алаяқтық осы әрекеттер нәтижесінде елеулі бұрмалануды анықтамау тәуекелі қателік нәтижесінде елеулі бұрмалануды анықтамау тәуекелінен жоғарырақ, себебі алаяқтық әрекеттер сөз байласуды, жалғандықты, қасақана өткізіп жіберуді, ақпаратты бұрмалап ұсынуды немесе ішкі бақылау жүйесінен тыс іс-әрекеттерді қамтуы мүмкін;
- Топтың ішкі бақылау жүйесінің тиімділігі туралы пікір білдіру мақсатында емес, мән-жайларға сәйкес келетін аудиторлық рәсімдерді әзірлеу мақсатында аудит үшін маңызы бар ішкі бақылау жүйесі туралы түсінік аламыз;
- қолданылған есеп саясатының тиісті сипатын және басшылық есептеген бағалау мәндерінің негізділігін және ақпараттың тиісті ашылуын бағалаймыз;
- біз басшылықтың қызметтің үздіксіздігіне жол беруінің заңдылығы туралы қорытынды жасаймыз, ал алынған аудиторлық дәлелдердің негізінде Топтың өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетіне айтарлықтай күмән тудыруы мүмкін оқиғаларға немесе жағдайларға байланысты айтарлықтай белгісіздік бар ма деген қорытынды жасаймыз. Егер біз елеулі белгісіздіктің бар екендігі туралы қорытындыға келсек, біз аудиторлық қорытындымызда шоғырландырылған қаржылық есептіліктегі ақпаратты тиісті түрде ашуға назар аударуымыз, немесе, егер мұндай ақпаратты ашу тиісті емес болып табылса, біздің пікірімізді өзгертуге тиістіміз. Біздің тұжырымдарымыз аудиторлық қорытынды жасағанға дейін алынған аудиторлық дәлелдерге негізделген. Алайда, болашақ оқиғалар немесе жағдайлар Топтың өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетін жоғалтуына әкелуі мүмкін;
- тұтастай алғанда, шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ұсынылуын, оның құрылымы мен мазмұнын, оның ішінде ақпаратты ашуды, сондай-ақ қаржылық есептіліктің оның негізінде жатқан операциялар мен оқиғаларды олардың дұрыс ұсынылуын қамтамасыз ету үшін бақылаймыз;
- шоғырландырылған қаржылық есептілік туралы пікір білдіру үшін ұйымдардың қаржылық ақпаратына немесе Топ ішіндегі қызметке қатысты жеткілікті тиісті аудиторлық дәлелдер аламыз. Біз Топтың аудитін басқаруға, бақылауға және жүргізуге жауап береміз. Біз аудиторлық пікіріміз үшін толық жауаптымыз.

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі (жалғасы)

9 - бет

Біз корпоративтік басқаруға жауапты тұлғалармен өзара ақпараттық қатынастар жасаймыз, оларға өзге ақпараттан бөлек, жоспарланған аудиттің көлемі мен мерзімдерін, сондай ақ, аудит нәтижесінде туындаған маңызды ескертпелер туралы, оның ішінде, аудит барысында айқындалған ішкі бақылаудың маңызды жетіспеушіліктері туралы мәлімет береміз.

Біз сондай-ақ корпоративтік басқаруға жауапты тұлғаларға тәуелсіздікке қатысты барлық тиісті этикалық талаптарды сақтағанымыз және осы адамдарға аудитордың тәуелсіздігіне негізді түрде ықпал ететін барлық өзара қатынастар мен өзге де мәселелер туралы, ал қажет болған жағдайларда тиісті сақтық шаралары туралы хабардар еткеніміз туралы мәлімдемені ұсынамыз.

Біз корпоративтік басқаруға жауапты тұлғаларға жеткізген сұрақтардың ішінен ағымдағы кезеңдегі шоғырландырылған қаржылық есептілік аудиті үшін ең маңызды болып табылатын, сондықтан аудиттің негізгі мәселелері болып табылатын сұрақтарды анықтаймыз. Біз бұл мәселелерді заңмен немесе нормативтік актімен жария етуге тыйым салынған немесе өте сирек жағдайларда қандай-да бір мәселе туралы ақпарат біздің есепте хабарланбауы тиіс деген қорытындыға келген жағдайларды қоспағанда, біздің аудиторлық есебімізде сипаттаймыз, себебі мұндай ақпаратты хабарлаудың теріс салдары оның хабарлауының әлеуметтік маңызды пайдасынан асып түседі деп негізді түрде болжауға болады.

Нәтижелер бойынша тәуелсіз аудитордың осы аудиторлық қорытындысы шығарылған тапсырманың жетекшісі — Құмарбек Бердіқұлов.

ЖШС «ПрайсуотерхаусКуперс» атынан

PricewaterhouseCoopers LLP

Бекітілді:

Азамат Қонратбаев
Басқарушы директор
ЖШС «ПрайсуотерхаусКуперс»
(Қазақстан Республикасы Қаржы Министрлігінің
1999 жылғы 21 қазандағы № 0000005
Бас мемлекеттік лицензиясы)

Қол қойылды:

Құмарбек Бердіқұлов
Орындаушы аудитор
(2014 жылдың 6 тамызындағы
№МФ-0000188 Аудитордың біліктілігі куәлігі)

2024 жылғы 4 наурыз

Алматы, Қазақстан

Шоғырландырылған қаржылық есептілік

Шоғырландырылған қаржылық жағдайы жөніндегі есептілік

Қазақстандық мың теңгемен	Ескерту	31 желтоқсан 2023 ж.	31 желтоқсан 2022 ж.
АКТИВТЕР			
Ұзақ мерзімді активтер			
Негізгі құралдар	7	758,427,197	720,275,568
Инвестициялық меншік		101,630	104,999
Материалдық емес активтер		3,414,467	3,726,203
Пайдалану құқығы түріндегі актив		3,287,300	2,652,394
Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардағы инвестициялар	8	90,636,503	88,567,345
Өзге де ұзақ мерзімді активтер	9	85,924,289	40,566,491
Ұзақ мерзімді активтер жиыны		941,791,386	855,893,000
Қысқа мерзімді активтер			
Тауарлы-материалдық қорлар	10	24,034,790	15,432,827
Негізгі қызмет бойынша дебиторлық берешек және өзге де дебиторлық берешек	11	64,244,981	39,619,591
Өзге де қысқа мерзімді активтер	12	11,513,022	16,273,052
Табыс салығы бойынша алдын ала төлем		4,319,200	4,010,796
Ақшалай қаражат және оның эквиваленттері	13	42,192,452	34,616,760
Қысқа мерзімді активтер жиыны		146,304,445	109,953,026
АКТИВТЕР ЖИЫНЫ		1,088,095,831	965,846,026

2024 жылдың 4 наурызда басшылықтың атынан қол қойылды.

Камалов Алмасби Низаматдинұлы
Экономика және қаржы жөніндегі
басқарушы директор

Төлекова Сәуле Бекзадақызы
«Бухгалтерлік және салық есебі»
департаментінің директоры – Бас
бухгалтер

Шоғырландырылған қаржылық жағдайы жөніндегі есептілік (жалғасы)

Қазақстандық мың теңгемен	Ескерту	31 желтоқсан 2023 ж.	31 желтоқсан 2022 ж.
КАПИТАЛ			
Акционерлік капитал	14	443,567,998	378,531,570
Өзге резервтегі капитал	14	124,986,598	124,850,717
Бөлінбеген пайда		69,051,939	28,012,639
Топ акционерлеріне тиесілі капитал		637,606,535	531,394,926
Бақыламайтын акционерлер үлесі	28	2,368,160	1,718,695
КАПИТАЛ ЖИЫНЫ		639,974,695	533,113,621
МІНДЕТТЕМЕЛЕР			
Ұзақ мерзімді міндеттемелер			
Активтерді жою міндеттемелері бойынша резерв	15	22,889,811	21,561,994
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелер		1,937,361	2,139,845
Қарыздар	16	218,207,129	147,794,163
Өзге де ұзақ мерзімді міндеттемелер		74,169	376,922
Ұзақ мерзімді жалдау міндеттемелері		1,504,522	1,132,295
Мерзімі ұзартылған табыс салығы бойынша міндеттемелер	25	62,520,105	67,254,045
Ұзақ мерзімді міндеттемелер жиыны		307,133,097	240,259,264
Қысқа мерзімді міндеттемелер			
Активтерді жою міндеттемелері бойынша резерв	15	1,064,605	66,400
Қарыздар	16	51,986,950	118,132,815
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелер		254,549	187,295
Негізгі қызмет бойынша кредиторлық берешек және өзге де кредиторлық берешек	17	73,194,295	57,497,678
Бюджетке төленетін салықтар және өзге де төлемдер бойынша берешек	18	10,498,753	11,311,801
Қысқа мерзімді жалдау бойынша міндеттемелер		1,028,595	925,658
Төленетін табыс салығы		2,960,292	4,351,494
Қысқа мерзімді міндеттемелер жиыны		140,988,039	192,473,141
МІНДЕТТЕМЕЛЕР ЖИЫНЫ		448,121,136	432,732,405
МІНДЕТТЕМЕЛЕР ЖӘНЕ КАПИТАЛ ЖИЫНЫ		1,088,095,831	965,846,026
Бір жай акцияның баланстық құны (қазақстандық теңгемен)	33	100,850	93,987

2024 жылдың 4 наурызда басшылықтың атынан қол қойылды.

Камалов Алмасби Низаматдинұлы
Экономика және қаржы жөніндегі
басқарушы директор

Төлекова Сәуле Бекзадақызы
«Бухгалтерлік және салық есебі»
департаментінің директоры – Бас
бухгалтер

Шоғырландырылған пайда немесе залал және басқа жиынтық табыс жөніндегі есептілік

Қазақстандық мың теңгемен	Ескерту	2023 ж.	2022 ж.
Түсім	19	444,959,628	381,464,992
Сатудың өзіндік құны	20	(329,675,633)	(288,928,586)
Жалпы пайда		115,283,995	92,536,406
Өткізу шығындары	21	(8,931,004)	(9,110,402)
Жалпы және әкімшілік шығындар	22	(13,525,080)	(18,851,978)
Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдастырылған компаниялардың нәтижелері бойынша үлес	8	3,121,404	16,103,114
Қаржылық емес активтердің (нетто) құнсыздану шығындары	4	(17,805,571)	(10,448,192)
Қаржылық активтердің құнсыздануын қалпына келтіру табыстары		2,250,707	593,668
Өзге табыстар		2,614,596	3,941,056
Өзге шығындар		(1,188,195)	(610,716)
Қаржылық табыстар	23	6,505,273	2,747,376
Қаржылық шығындар	24	(25,244,003)	(29,747,698)
Салық салғанға дейінгі пайда		63,082,122	47,152,634
Табыс салығы бойынша шығындар	25	(19,352,357)	(16,110,545)
Жалғасатын қызметтен түскен жылдағы пайда		43,729,765	31,042,089
Тоқтатылған қызметтен бір жылдағы шығын	26	-	(735,820)
Бір жылғы пайда		43,729,765	30,306,269
Өзге де жиынтықты табыстар (залалы) (Қайта жіктеу салдарынан пайдалар немесе шығындар құрамына жатпайтын баптар)			
Еңбек қызметін аяқтау бойынша сыйақылар міндеттемелерін қайта бағалау		135,881	(277,742)
Бір жылғы жиынтық табыс		43,865,646	30,028,527
Тиесілі пайда:			
Топ акционерлеріне		43,080,300	30,131,677
Бақыламайтын акционерлерге	28	649,465	174,592
Бір жылғы пайда		43,729,765	30,306,269
Тиесілі барлық жиынтық кіріс:			
Топ Акционерлеріне		43,216,181	29,853,935
Бақыламайтын акционерлерге	28	649,465	174,592
Бір жылдағы жиынтық табыстың жиыны		43,865,646	30,028,527
Жалғасып жатқан қызметтен бір жылдағы акцияға шаққандағы пайда (қазақстандық теңгемен)	33	7,365	5,509
Тоқтатылған қызметтен бір жылдағы акцияға шығын (қазақстандық теңгемен)	33	-	(131)

20-беттен 100-бетке дейін қоса берілген ескертулер осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

Шоғырландырылған капиталдағы өзгерістер жөніндегі есептілік

				Топ акционерлеріне тиесілі			
Қазақстандық мың теңгемен	Ескерту	Акционерлік капитал	Өзге де резервтік капитал	Бөлінбеген пайда /(өтел-меген залал)	Барлығы	Бақылмайтын акционерлер үлесі	Барлық капитал
2022 ж. 1 қаңтарындағы қалдық		376,045,927	125,128,459	(78,038)	501,096,348	1,544,103	502,640,451
Бір жыл ішіндегі пайда		-	-	30,131,677	30,131,677	174,592	30,306,269
Өзге жиынтық залал		-	(277,742)	-	(277,742)	-	(277,742)
Барлық жиынтық (залал)/табыс		-	(277,742)	30,131,677	29,853,935	174,592	30,028,527
Акциялардың эмиссиясы	14	2,485,643	-	-	2,485,643	-	2,485,643
Дивидендтер	14	-	-	(2,041,000)	(2,041,000)	-	(2,041,000)
2023 ж. 1 қаңтарындағы жағдай бойынша қалдық		378,531,570	124,850,717	28,012,639	531,394,926	1,718,695	533,113,621
Бір жыл ішіндегі пайда		-	-	43,080,300	43,080,300	649,465	43,729,765
Өзге жиынтық залал		-	135,881	-	135,881	-	135,881
Барлық жиынтық табыс		-	135,881	43,080,300	43,216,181	649,465	43,865,646
Акциялардың эмиссиясы	14	65,036,428	-	-	65,036,428	-	65,036,428
Дивидендтер	14	-	-	(2,041,000)	(2,041,000)	-	(2,041,000)
2023 ж. 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша қалдық		443,567,998	124,986,598	69,051,939	637,606,535	2,368,160	639,974,695

20-беттен 100-бетке дейін қоса берілген ескертулер осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

Шоғырландырылған ақша қаражатының қозғалысы жөніндегі есептілік

Қазақстандық мың теңгемен	Ескерту	2023 ж.	2022 ж.
Операциялық қызметтен түскен ақшалай қаражат қозғалысы			
Жалғасатын қызметтен түскен салық төлегенге дейінгі пайда		63,082,122	47,152,634
Тоқтатылған қызметтен салық төлегенге дейінгі пайда		-	(735,820)
Мыналарға түзетулер:			
Тозу және амортизация		63,611,755	60,804,491
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің істен шығуынан болған залалдар		393,108	146,214
Қаржылық емес активтердің құнсыздануынан болған залалдар	4	17,805,571	10,448,192
Қаржылық активтердің құнсыздануынан қалпына келтіру табыстар		(2,250,707)	(593,668)
Қосымша қуаттарды іске қосудан түскен табыстардың амортизациясы		25,244,003	29,903,128
Қаржылық шығыстар		(6,505,273)	(2,748,608)
Қаржылық табыстар	8	(3,121,404)	(16,103,114)
Тұтынушылардан негізгі қорларды ақысыз беруден түскен табыс	18	(1,830,201)	2,180,157
Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардың табыстарындағы үлес		-	(400,659)
Басқа есептеулер		627,148	(105,978)
Айналым капиталындағы өзгерістерге дейін операциялық қызметтен түскен ақшалай қаражатының қозғалысы			
Негізгі қызмет бойынша дебиторлық берешектің және басқа да дебиторлық берешектің және өзге де қысқа мерзімді активтердің азаюы/(көбеюі)		(18,420,689)	(1,354,374)
Тауар-материалдық қорлардың көбеюі		(9,060,479)	(1,166,191)
Негізгі қызмет бойынша кредиторлық берешектің және өзге де кредиторлық берешектің және өзге де ұзақ мерзімді міндеттемелердің (азаюы)/көбеюі		2,430,264	(369,302)
Қызметкерлерге сыйақы беру бойынша берешектің азаюы		(243,495)	89,791
Төлеуге бөлінген салықтың азаюы		(4,660,671)	3,814,547
Операциялық қызметтен алынған ақшалай қаражат			
Төленген табыс салығы		127,101,052	130,961,440
Төленген пайыздар		(25,720,826)	(21,940,332)
Алынған дивидендтер		(13,456,812)	(21,684,136)
		1,052,246	-
Операциялық қызметтен алынған таза ақша қаражаты			
Операциялық тоқтатылған қызметтен пайдаланылған таза ақша қаражаты		88,975,660	87,336,972
		-	(54,790)

Шоғырландырылған ақша қаражатының қозғалысы жөніндегі есептілік (жалғасы)

Қазақстандық мың теңгемен	Ескерту	2023 ж.	2022 ж.
Инвестициялық қызметтен түскен ақша қаражатының қозғалысы			
Негізгі құралдарды сатып алу		(151,644,877)	(52,482,365)
Материалдық емес активтерді сатып алу		(290,647)	(423,837)
Борыштық құралдар сатып алу		(26,002,767)	-
Басқа да қаржылық дебиторлық берешекті өтеу		26,502,441	9,584,600
Борыштық құралдарды сатудан түсетін түсімдер		4,870,067	1,887,792
Алынған пайыздық табыс		7,901,055	14,447,066
Еншілес ұйымдардың шығуынан түскен түсімдер, оған олардың құрамынан шыққан ақша қаражаты кірмейді		1,383,293	(1,365,080)
Акционерлерге қаржылық көмек көрсету		-	(518,700)
Акционердің қаржылық көмекті қайтаруы		-	518,700
Өзге төлемдер		237,682	190,630
Инвестициялық қызметте алынған таза ақша қаражаты			
Инвестициялық тоқтатылған қызметтен алынған таза ақша қаражаты		(137,043,753)	(28,161,194)
		-	5,515
Қаржылық қызметтен түскен ақша қаражатының қозғалысы			
Қарыздардың түсімі	16	85,588,737	97,623,873
Акцияларды шығарудан түсетін түсімдер	14	62,746,343	2,485,643
Қарыздарды өтеу және шығарылған облигациялар бойынша негізгі борышты төлеу	16	(89,663,811)	(134,108,186)
Қаржылық жалдау бойынша негізгі борышты өтеу		(895,033)	(674,019)
Акционерлерге төленген дивидендтер	14	(2,041,000)	(2,041,000)
Өзге (төлемдер)/түбіртектер		(156,828)	35,000
Қаржылық қызметтен түскен/(қызметте пайдаланылған) таза ақша қаражаты			
Қаржылық тоқтатылған қызметтен түскен/(қызметте пайдаланылған) таза ақша қаражаты		-	53,833
Валюта айырбас бағамының ақша қаражатына және олардың эквиваленттеріне әсері		60,347	(7,352)
ақша қаражатының құнсыздануына қатысты резервтің минусы		5,030	(5,120)
Жалғасатын қызметтен түсетін ақша ағындарының өзгерістері, соның ішінде:			
Тоқтатылған қызметтен түскен ақша қаражатының өзгеруі		-	4,558
Жыл басындағы ақша қаражаты, оның ішінде:			
Тоқтатылған қызметтің басындағы ақша қаражаты		34,616,760	12,138,171
		-	1,470
Жыл аяғындағы ақшалай қаражат			
Тоқтатылған операциялардың соңындағы ақша қаражаты	13	42,192,452	34,616,760
		-	6,028

Негізгі құралдарды сатып алудан түскен ақша ағыны 10,355,729 мың теңге сомасында төленген капитал-дандырылған сыйақыны қамтиды (2022 ж.: 6,610,277 мың теңге).

Шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер — 2023 жылғы 31 желтоқсан

1. САМҰРЫҚ-ЭНЕРГО ТОБЫ ЖӘНЕ ОНЫҢ ҚЫЗМЕТІ

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілік ХҚЕС бухгалтерлік есеп стандарттарына (ХҚЕС-ке) сәйкес «Самұрық-Энерго» АҚ (бұдан әрі — «Компания») мен оның еншілес компаниялары (бұдан әрі — бірлесіп «Топ» деп аталады) үшін 2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылға әзірленді.

Компания 2007 жылы 18 сәуірде құрылып, 2007 жылы 10 мамырда тіркелген. Компания Қазақстан Республикасының заңнамаларына сәйкес акционерлік қоғам нысанында құрылған. Топ Қазақстан Республикасы (бұдан әрі — ҚР) энергетикалық кешенінің кәсіпорындарын шоғырландыру мақсатында құрылды.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша, Компанияның жалғыз акционері «Самұрық-Қазына» ұлттық әл-ауқат қоры» АҚ (бұдан әрі — «Самұрық-Қазына») болып табылады. ҚР Үкіметі — Компанияны түпкі бақылаушы тарап.

Негізгі қызмет

Топ қызметінің негізгі түрлері көмір, көмірсутектер, су ресурстары және жаңартылатын энергия көздері (бұдан әрі — ЖЭК) негізінде электр және жылу энергиясы мен ыстық су өндіру, халыққа және өнеркәсіп кәсіпорындарына өткізу, электр энергиясын тасымалдау және желіде электр энергиясын техникалық бөлу, сондай-ақ су электр станцияларының мүлктік кешендерін жалға беру болып табылады.

Топтың еншілес компаниялары мен оның бірлескен кәсіпорындарының операциялық қызметі «Электр энергетикасы туралы», «Табиғи монополиялар», «Жаңартылатын энергия көздерін пайдалануды қолдау туралы», және Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік Кодексі заңдарымен реттеледі. Энергетикалық компаниялардың қызмет түрлеріне байланысты тарифтік реттеу ҚР Ұлттық экономика министрлігі Табиғи монополияларды реттеу және бәсекелестікті қорғау комитетінің (бұдан әрі — Комитет) немесе салалық министрлік — ҚР Энергетика министрлігінің (бұдан әрі — ЭМ) құзыретіне жатады.

Энергия өндіруші ұйымдар үшін электр энергиясына тарифтер Энергетика министрінің 2015 жылғы 27 ақпандағы № 160 «Энергия өндіруші ұйымдар тобы үшін электр энергиясына шекті тарифтерді бекіту туралы» бұйрығымен және кейінгі өзгерістер мен толықтырулармен бекітілген. Жаңартылатын энергия көздерін пайдалану объектілері өндіретін электр энергиясын жеткізу тарифтері тіркелген және ЖЭК технологиясына байланысты (жел, күн және басқа көздер үшін бөлек) Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2014 жылғы 12 маусымдағы № 645 «Тіркелген тарифтерді бекіту туралы» қаулысымен бекітілген және жыл сайын индекстеуге жатады. Бұл ретте қаржы-есеп айырысу орталығы сатып алушы ретінде әрекет етеді, ал энергия өндіруші ұйым сатушы ретінде әрекет етеді. Энергия беруші компаниялар үшін электр энергиясын беру және бөлу, жылу энергиясын өндіру тарифтерін және энергиямен жабдықтау тарифтерін (бұдан әрі — ЭЖ) Комитет реттейді. Комитет реттеу мен бақылауды Қазақстан Республикасының заңнамалық және нормативтік құқықтық актілеріне қатаң сәйкестікте жүзеге асырады.

Тарифтер бойынша шешімдерге белгілі бір дәрежеде әлеуметтік және саяси мәселелердің де ықпалы ти-еді.ҚР Үкіметінің экономикалық, әлеуметтік және өзге салалардағы іс-қимылдары мен шешімдерінің Топ-тың операциялық қызметіне айтарлықтай ықпалы болуы мүмкін.

Қызмет жүзеге асырылатын мекенжай мен орын

Компанияның бас кеңсесінің мекенжайы мен қызметін жүзеге асыратын орны: Қазақстан Республикасы, Астана қ., Қабанбай батыр даңғылы, 15А, Б Блок.

2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗІ ЖӘНЕ ЕСЕП САЯСАТЫ ТУРА-ЛЫ МАҢЫЗДЫ АҚПАРАТ

Шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау негізі

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілік бастапқы құн бойынша есепке алу қағидасы негізінде ХҚЕС бухгалтерлік есеп стандарттарына сәйкес дайындалды. Осы шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындаған кезде қолданылған есеп саясатының қағидаттары төменде берілген. Есеп саясатының бұл қағидаттары, егер өзгеше көрсетілмесе (5-ескертпе), барлық ұсынылған кезеңдердің есептіліктеріне қа-тысты жүйелі түрде қолданылды.

ХҚЕС бойынша қаржылық есептілікті дайындау кейбір маңызды бухгалтерлік бағаларды қолдануды талап етеді. Бұған қоса, басшылық Топтың есептік саясатын қолданған кезде өз пайымдауларына сүйенулері тиіс. Бағалаудың немесе күрделіктің жоғары деңгейін талап ететін бухгалтерлік есеп саласы, сондай-ақ жорамалдар мен бағалар шоғырландырылған қаржылық есептілік үшін маңызды болып табылатын сала-лар 4-Ескертуде көрсетілді.

Үздіксіз қызмет қағидасы

Басшылық осы шоғырландырылған қаржылық есептілікті қызметтің үздіксіздігі қағидаты негізінде дайын-дады.

Шоғырландырылған қаржылық есептілік

(i) Еншілес компаниялар

Еншілес ұйымдар шоғырландырылған қаржылық есептілікке олардың операцияларын Бақылау тобына берілген күннен бастап (сатып алу күні) енгізіледі және бақылау жоғалған күннен бастап шоғырланды-рылған есептіліктен шығарылады.

Еншілес компаниялар сатып алу әдісі бойынша шоғырландырылған қаржылық есептілікке енгізіледі. Са-тып алынған сәйкестендірілетін активтер, сондай-ақ бизнесті біріктіру кезінде алынған міндеттемелер мен шартты міндеттемелер бақыланбайтын қатысу үлесінің мөлшеріне қарамастан, сатып алу күніндегі әділ құн бойынша көрсетіледі.

Топ қатысудың тікелей үлесін білдіретін және таратылған жағдайда ұстаушыға таза активтердің пропор-ционалды үлесіне құқық беретін бақыланбайтын қатысу үлесін әрбір операция бойынша жеке не а) әділ құн бойынша не б) сатып алынған ұйымның таза активтеріндегі бақыланбайтын қатысу үлесіне барабар бағалайды.

Тікелей қатысу үлесі болып табылмайтын бақыланбайтын қатысу үлесі әділ құны бойынша бағаланады.

Компания және оның барлық еншілес компаниялары Топтың есеп саясатына сәйкес келетін бірыңғай есеп саясатын қолданады.

(ii) Бірлескен қызмет

ХҚЕС-11-ге сәйкес, бірлескен қызметке салынған инвестиция әрбір инвестордың шарттық міндетте-мелері мен құқықтарына байланысты жіктеледі. Топ өзінің бірлескен қызметінің сипатын бағалап, оны бірлескен кәсіпорындар санатына жатқызды. Бірлескен кәсіпорындардың қызметі үлестік әдіс бойынша ескеріледі.

Бірлескен кәсіпорындардың есеп саясаты Топтың есеп саясатына сәйкестігін қамтамасыз ету үшін түзетілді.

2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗІ ЖӘНЕ ЕСЕП САЯСАТЫ ТУРА-ЛЫ МАҢЫЗДЫ АҚПАРАТ (ЖАЛҒАСЫ)

Шоғырландырылған қаржылық есептілік (жалғасы)

(iii) Қауымдасқан компанияларға салынған инвестициялар

Қауымдастырылған — бұл Компания айтарлықтай әсер ететін (тікелей немесе жанама), бірақ оларға бақылау жасай алмайтын компаниялар; әдетте, бұл компаниялардағы дауыс беретін акциялардың үлесі 20% — дан 50% — ды құрайды. Қауымдастырылған компанияларға салынған инвестициялар үлестік қатысу әдісі бойынша есепке алынады және бастапқыда сатып алу құны бойынша танылады.

Шетелдік валютаны қайта есептеу

(i) Функционалдық валюта және шоғырландырылған қаржылық есептілікті ұсыну валютасы

Егер өзгеше көрсетілмесе, онда осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетілген барлық сандық мәліметтер мың теңгемен көрсетіледі.

Ұйым өзінің қызметін жүзеге асыратын негізгі экономикалық ортадағы валюта функционалдық валюта болып табылады. Еншілес компаниялардың, бірлескен кәсіпорындардың, қауымдасқан компаниялардың және бас компаниялардың функционалдық валютасы теңге болып табылады.

(ii) Шетелдік валютамен жасалған операциялар және қалдықтар

Шетелдік валютамен жасалған операциялар операция жасалған күнгі ресми бағамдар бойынша функционалдық валютаға қайта есептелді.

Осы операциялар бойынша жасалған есептердің нәтижесінде, сонымен қатар, шетелдік валютамен көрсетілген жыл соңындағы айырбас бағамдар бойынша ақша активтері мен міндеттемелерін қайта есептеу нәтижесінде туындаған бағам айырмашылығынан болған пайда немесе залалдар пайдада немесе залалдарда көрсетіледі.

2023 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша шетелдік валютадағы қалдықтарды қайта есептеу үшін айдаланылатын ресми айырбас бағамы 1 АҚШ доллары үшін 454.56 теңгені құрады (2022 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша: 1 АҚШ доллары үшін 462.65 теңге). Теңгені басқа валюталарға айырбастауға қатысты валюталық шектеу мен бақылау ережелері жұмыс істейді. Қазіргі кезде теңге Қазақстан Республикасынан тыс жерлерде еркін айырбасталатын валюта болып табылмайды.

Қаржылық құралдар

Бастапқы құн төленген ақша қаражатының немесе олардың баламаларының сомасын немесе сатып алу күні активті сатып алу үшін берілген басқа өтемнің әділ құнын білдіреді және мәміле бойынша шығындарды қамтиды. Бастапқы құн бойынша бағалау нарықтық баға белгілеулері жоқ және әділ құны сенімді бағаланбайтын үлестік құралдарға инвестициялар салуға және ашық нарықта баға белгілеулері жоқ осындай үлестік құралдарға байланған және осындай үлестік құралдармен өтеуге жататын туынды құралдарға қатысты ғана қолданылады.

(i) Қаржылық активтер

2023 жылдың 31 желтоқсанында және 2022 жылдың 31 желтоқсанында Топтың қаржылық активтері амортизацияланған құны бойынша бағаланатын болып жіктелді.

Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын үлестік құралдар күтілетін кредиттік залалдар үшін бағалау резервін шегергендегі қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте ұсынылады.

Топ бастапқы танылған сәттен бастап кредиттік сападағы өзгерістер негізінде құнсыздануды есепке алу-дың «үш сатылы» моделін қолданады. Бастапқы тану кезінде құнсызданбаған қаржы құралы 1-кезеңге жатады деп жіктеледі. 1-кезеңнің қаржы активтері үшін күтілетін кредиттік залал, егер ол 12 ай өткенге дейін («12 айлық күтілетін кредиттік залал») басталса, келесі 12 ай ішінде немесе шартқа сәйкес өтеу күні-не дейін орын алуы мүмкін дефолттар нәтижесінде туындайтын барлық мерзім үшін күтілетін кредиттік залалдың бір бөлігіне тең сомада бағаланады. Егер Топ бастапқы танылған сәттен бастап несиелік тәуекелдің едәуір өсуін сәйкестендірсе, онда актив 2-кезеңге ауыстырылады, ал осы актив бойынша күтілетін несиелік шығындар бүкіл мерзім ішінде, яғни шартқа сәйкес өтеу күніне дейін күтілетін несиелік шығындар негізінде, бірақ егер ол көзделген болса, күтілетін алдын-ала төлемді ескере отырып («бүкіл мерзім үшін күтілетін несиелік шығындар мерзімі») бағаланады. Егер Топ қаржы активінің құнсызданғанын анықтаса, актив 3-кезеңге ауыстырылады және ол бойынша күтілетін кредиттік залал бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залал ретінде бағаланады. Сатып алынған немесе құрылған несиелік-құнсызданған қаржылық активтер үшін күтілетін несиелік шығындар әрқашан бүкіл мерзімде күтілетін несиелік шығындар ретінде бағаланады.

Топ (а) осы активтер өтелген кезде немесе осы активтермен байланысты ақша ағындарына құқықтардың мерзімі аяқталған немесе (б) топ қаржы активтерінен ақша ағындарына құқықтарды берген немесе беру туралы келісім жасаған, сонымен бірге (i) іс жүзінде барлық тәуекелдер мен сыйақыларды берген немесе (ii) осы активтерге иелік етумен байланысты барлық тәуекелдер мен сыйақыларды бермеген немесе сақтамаған, бірақ осы активтерге қатысты бақылау құқығынан айырылған кезде қаржылық активтерді тануды тоқтатады. Егер контрагенттің активті байланысты емес үшінші тарапқа сатуға шектеулер енгізбестен толық сатуға практикалық мүмкіндігі болмаса, бақылау сақталады.

(iii) Қаржылық міндеттемелер

Қаржылық міндеттемелерді тану олар өтелген жағдайда тоқтатылады (яғни шартта көрсетілген міндеттеме орындалғанда немесе тоқтатылғанда немесе оның орындалу мерзімі аяқталғанда).

Борыштық құралдарды Топ пен оның бастапқы кредиторлары арасындағы айтарлықтай ерекшеленетін шарттармен айырбастау, сондай-ақ қолданыстағы қаржылық міндеттемелер шарттарының елеулі өзгерістері бастапқы қаржылық міндеттемені өтеу және жаңа қаржылық міндеттемені тану ретінде ескеріледі. Егер бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлемені пайдалана отырып дисконтталған алынған сыйақыларды шегергендегі барлық төленген сыйақыларды қоса алғанда, жаңа шарттарға сәйкес ақша ағындарының дисконтталған келтірілген құны бастапқы қаржылық міндеттеме бойынша қалған ақша ағындарының дисконтталған келтірілген құнынан кемінде 10% — ға өзгеше болса, шарттар айтарлықтай ерекшеленеді деп есептеледі. Сонымен қатар, басқа сапалық факторлар ескеріледі. Егер борыштық құралдармен алмасу немесе шарттарды өзгерту өтеу ретінде есепке алынса, барлық шығындар немесе төленген сыйақылар өтеуден түскен пайда немесе залал құрамында танылады. Егер айырбастау немесе түрлендіру өтеу ретінде есепке алынбаса, барлық шығындар немесе төленген сыйақылар міндеттеменің баланстық құнын түзету ретінде көрсетіледі және өзгертілген міндеттеменің қалған қолданылу мерзімі ішінде амортизацияланады.

Міндеттемелерді өтеуге әкеп соқпайтын олардың модификациялары кумулятивтік амортизацияны кері санмен есептеу әдісі бойынша бағалау мәнінің өзгеруі ретінде ескеріледі, бұл ретте пайда немесе залал, егер баланстық құнындағы айырмашылықтың экономикалық мазмұны меншік иелерінің капиталмен жасалатын операциясына қатысты болмаса, пайда немесе залал құрамында көрсетіледі.

Негізгі құралдар

Негізгі құралдар, егер қажет болса, жинақталған тозуды және құнсыздануға арналған резервті шегергендегі бастапқы құны бойынша есепте көрсетіледі.

Активтерді жою жөніндегі міндеттемелерге арналған резервтер негізгі құралдардың құрамына капиталдандырылады.

2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗІ ЖӘНЕ ЕСЕП САЯСАТЫ ТУРА-ЛЫ МАҢЫЗДЫ АҚПАРАТ (ЖАЛҒАСЫ)

Негізгі құралдар (жалғасы)

Жерге тозу есептелмейді. Негізгі құралдардың басқа объектілерінің тозуы олардың бастапқы құнын олардың пайдалы пайдалану мерзімі ішінде жою құнына дейін біркелкі есептен шығару әдісі бойынша есептеледі, атап айтқанда:

	Пайдалы қолдану мерзімі (жылдар саны)
Ғимараттар мен құрылыстар	8 — 100
Машиналар мен жабдықтар және көлік құралдары	2 — 50
Басқалар	3 — 20

Егер Топ объектіні өзінің физикалық қызмет ету мерзімі аяқталғанға дейін пайдалануды көздесе, активтің тарату құны нөлге теңестіріледі. Активтердің тарату құны және оларды пайдалы қолдану мерзімдері қайта қаралады және қажет болған жағдайда әрбір есепті кезеңнің соңында түзетіледі.

Материалдық емес активтер

Топтың барлық материалдық емес активтерінің белгілі бір пайдалы қолдану мерзімі бар және негізінен капиталдандырылған бағдарламалық жасақтама мен лицензияларды қамтиды. Сатып алынған бағдарламалық жасақтама оны сатып алуға және пайдалануға беруге жұмсалған шығындар сомасында капиталдандырылады.

Барлық материалдық емес активтер басшылық 2 жылдан 25 жылға дейін бағалаған пайдалы қызмет мерзімі ішінде түзу әдіспен амортизацияланады.

Қаржылық емес активтердің құнсыздануы

Амортизацияға жататын негізгі құралдар мен материалдық емес активтер олардың баланстық құнын өтеу мүмкін еместігін көрсететін қандай да бір оқиғалар немесе мән-жайлардың өзгеруі орын алған жағдайларда құнсыздану мәніне тексеріледі. Құнсызданудан болған залал активтің баланстық құнының оның өтелетін құнынан асып кеткен жағдайда танылады. Өтелетін құн осы сомалардың қайсысы жоғары екеніне байланысты істен шығу шығындарын немесе оны пайдалану құндылығын шегергендегі активтің әділ құнын білдіреді. Құнсыздану шамасын анықтау үшін активтер басқа активтерден немесе активтер топтарынан (ақша ағындарын тудыратын бірліктер) ақша ағындарынан айтарлықтай тәуелсіз ақша ағындарын тудыратын активтердің ең аз анықталатын топтарына біріктіріледі. Өткен кезеңдерде көрсетілген қаржылық емес активтердің құнсыздануы (гудвилден басқа) әрбір есепті күнге ықтимал қалпына келтіру тұрғысынан талданады.

Инвестициялық меншік

Инвестициялық меншік, егер қажет болса, жинақталған тозуды және құнсыздануға арналған резервті шегергендегі бастапқы құны бойынша шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетіледі.

Инвестициялық меншіктің тозуы оның бастапқы құнын оларды пайдалы пайдалану мерзімі ішінде тарату құнына дейін біркелкі есептен шығару әдісі бойынша есептеледі, атап айтқанда:

	Пайдалы пайдалану мерзімі (жылдар саны)
Бөгет және басқа гидро құрылыстар	100
Басқалар	5 — 20

Алынған жалдаудан түскен табыс түсім құрамында жыл ішіндегі пайдада немесе шығында есептеледі.

Пайдалану құқығы түріндегі актив

Топ әр түрлі кеңсе заттарын, жабдықтар мен көліктерді жалға алады. Келісімшарттар жалға берілетін компоненттерді де, жалға берілмеген компоненттерді де қамтуы мүмкін. Топ жалдау компоненттері мен жалдауға жатпайтын компоненттердің арасында келісімшарттық сыйақыны олардың жеке мәміленің салыстырмалы бағасы негізінде бөледі. Алайда, Топ жалға алушы болып табылатын жылжымайтын мүлікті жалдау кезінде жалдау компоненттері мен жалгерлік емес компоненттерді ажыратпастан, оларды жалдаудың бір бөлігі ретінде көрсетуді ұйғарды.

Пайдалану құқығы түріндегі активтер, әдетте, активтің пайдалы қызмет ету мерзімі немесе қайсысы ертерек аяқталатынына байланысты жалдау мерзімі ішінде сызықтық әдіспен амортизацияланады.

Топ активтердің амортизациясын олардың пайдалы пайдалануының бағалау мерзімі ішінде сызықтық әдіспен пайдалану құқығы түрінде есептейді, атап айтқанда:

	Пайдалы пайдалану мерзімі (жылдар саны)
Жер	34 — 63
Ғимараттар мен құрылыстар	5 — 50

Тоқтатылған әрекет

Тоқтатылған қызмет шығарылған немесе сатуға арналған ретінде жіктелген Топтың құрамдас бөлігі болып табылады және: (a) қызметтің жекелеген маңызды бағытын немесе қызметтің географиялық аймағын білдіреді; (b) бизнестің жекелеген маңызды бағытын немесе операциялардың географиялық аймағын жоюдың бірыңғай, келісілген жоспарының бөлігі болып табылады; немесе (c) қайта сату мақсатында ғана сатып алынған еншілес ұйым болып табылады. Тоқтатылған қызметтен түскен пайда мен ақша ағыны, егер бар болса, жалғасатын қызметтен бөлек көрсетіледі; салыстырмалы сандарды ұсыну сәйкесінше өзгертіледі.

Тауар-материалдық қорлар

Тауар-материалдық қорлар екі шаманың ең азымен есептеледі: өзіндік құны мен таза сату бағасы. Қорлардың өзіндік құны ФИФО әдісі арқылы анықталады.

Негізгі қызмет бойынша дебиторлық қарыз және басқа дебиторлық қарыз

Салықтар мен жеткізушілерге төленетін аванстар бойынша алдын ала төлемдерден басқа негізгі қызмет бойынша дебиторлық қарыз және басқа дебиторлық қарыз, бастапқыда әділ құн бойынша танылады және кейіннен тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып есептеледі.

Жеткізушілерге төленетін аванстар құнсыздану резерві шегерілген соң есептілікте бастапқы құны бойынша көрсетіледі. Аванстар оларға жатқызылатын тауарларды немесе қызметтерді алудың күтілетін мерзімі бір жылдан артық болса немесе аванстар бастапқы тану кезінде есептілікте ұзақ мерзімді болып есепке алынатын активтерге жатқызылатын болса, онда олар ұзақ мерзімді болып жіктеледі. Активтерді сатып алу үшін берілетін аванстар сомасы Топ осы активтерді бақылауға алған кезде және олармен байланысты болашақ экономикалық пайданы Топтың алуға мүмкіндігі болған жағдайда олардың баланстық құнына енгізіледі. Өзге аванстар оларға жататын тауарларды немесе қызметтерді алған кезде шығынға жазылады. Егер аванстарға жататын активтердің, тауарлардың немесе қызметтердің алынбауына қатысты бір белгілер болса, аванстардың баланстық құны азайтылуы тиіс және құнсызданудан болған тиісті шығын жылдық пайда пен зиян арқылы көрсетіледі.

2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗІ ЖӘНЕ ЕСЕП САЯСАТЫ ТУРА-ЛЫ МАҢЫЗДЫ АҚПАРАТ (ЖАЛҒАСЫ)

Ақшалай қаражат және оның эквиваленттері

Ақшалай қаражатқа және оның эквиваленттеріне кассадағы ақшалай қаражат пен ағымдағы банктік шот-тардағы қаржылар жатады, сондай-ақ бастапқы өтеу мерзімі 10 күннен аз басқа банктермен сатып алу және РЕПО келісімдері («кері РЕПО келісімдері»). Ақша қаражаты және ақша қаражатының баламалары амортизацияланған құн бойынша көрсетіледі, өйткені (i) шартта көрсетілген ақша ағындарын алу үшін ұсталатын болғандықтан және (ii) бұл ақша ағындары қарыз бен пайыздың негізгі сомасы есебіне төленетін төлемді ғана білдіретіндіктен, олар пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын са-натқа жатқызылмаған.

Пайдаланылуы шектелген ақша қаражатының қалдығы ақша қаражатының қозғалысы туралы есепті жа-сау үшін ақша қаражатының және оның баламаларының құрамынан шығарылады.

Айырбас операцияларға есептік кезеңнен кейін кем дегенде он екі ай бойы шектеулер белгіленген ақша қаражатының қалғаны немесе міндеттемелерді өтеу үшін пайдалануға өзге ұзақ мерзімді активтер құра-мына жатқызылады; үш айдан артық, бірақ есептік кезеңнен кейін он екі айдан кем уақытқа шектеулер қойылған ақша қаражаты басқа қысқа мерізмді активтер құрамына енгізіледі.

Акционерлік капитал

Жай акциялар капитал ретінде жіктеледі. Жаңа акцияларды шығарумен тікелей байланысты қосым-ша шығындар капитал құрамында, салықтарды шегергендегі түсімдер сомасынан алынған шегерімдер ретінде көрсетіледі. Компанияның Директорлар кеңесінің шешімімен акцияларды әрбір жеке шығарған жағдайда әр акцияның құны, сонымен қатар, заңнамаларға сәйкес акцияның саны анықталады. Шыға-рылған акциялардың номинал құнынан алынған құралдардың әділ құнынан арту сомасы капиталда эмис-сиялық табыс ретінде көрінеді.

Өзге резервтік капитал

Өзге резервтік капитал — ХҚЕС талаптарына, заңнамаға сәйкес немесе Топтың бастамасы бойынша ие-леріне бөлуге тыйым салынған және құрылтай құжаттарында көзделген капиталдың бөлігі.

Өзге капитал резервтеріне бизнесті біріктіру резерві, акционермен операциялардың нәтижесі және басқа жиынтық кіріс/шығын кіреді.

Акционердің нұсқауы бойынша активтерді, оның ішінде негізгі құралдарды, кәсіпорындарды біріктіруді, басқа ұйымдағы қатысу үлесін және шығарылатын топтар, ақша қаражаты және басқаларды қоса алғанда, төлемдер немесе бөлулер меншікті капиталда «Басқа резервтік капитал» ретінде танылады. Өзге резервтік капиталға нарықтық емес шарттармен акционерден алынған қарыздарды бастапқы танудан түскен кірі-стер де кіреді

Акцияға шаққандағы пайда және бір акцияның баланстық құны

Акцияға шаққандағы негізгі пайда Топ акционерлеріне тиесілі пайданың бір жыл ішінде айналыстағы жай акциялардың орташа алынған санына қатынасы ретінде есептеледі. Топтың таратылатын әлеуетті жай акциялары жоқ, сондықтан акцияға шаққандағы таратылған пайда акцияға шаққандағы негізгі пайдамен бірдей (33 ескертпе).

«Қазақстан қор биржасы» АҚ Биржа кеңесінің (бұдан әрі — ҚҚБ) 2010 жылғы 4 қазандағы шешіміне сәй-кес, шоғырландырылған қаржылық есептілікте бір акцияның (жай және артықшылықты) баланстық құны туралы мәліметтер болуы тиіс. бекітілген ҚҚБ ережелеріне сәйкес есептелген есепті күн.

Қосымша құн салығы

Сату кезінде туындайтын қосымша құн салығы (бұдан әрі «ҚҚС») тауарларды тиеу және қызметтерді көр-сету кезінде салық органдарына төленуі тиіс. Тауарларды және қызметтерді сатып алу кезінде төленген ҚҚС жеткізушіден салықтық шот-фактура алған кезде төленуге тиіс ҚҚС есебіне ескерілуі мүмкін.

Салық заңнамасы ҚҚС төлеуді таза негізде жүргізуге мүмкіндік береді. Сәйкесінше, сату мен алу бойынша ҚҚС қаржылық жағдай туралы есептілікте таза негізде көрсетіледі. Егер оны өтеу есептік кезеңнен кейін бір жылдың ішінде қарастырылмаса, орнын толтыруға арналған ҚҚС ұзақ мерзімді актив ретінде жіктеледі.

Резервтер

Егер Топ бұрын болған белгілі бір оқиғаның салдарынан оны реттеу үлкен ықтималдылықпен ресур-стардың сыртқа ағылуы мүмкін және ақшалай көрсеткіште барынша сенімді деңгейде бағалауға болатын заңды немесе практикада қалыптасқан міндеттемелерге ие болса, резервтер танылады. Резервтер бола-шақтағы операциялық залалдар бойынша танылмайды.

Күл үйінділерін және объектілерді пайдалану салдарын жоюға арналған резерв

Күл үйінділерін жоюға арналған резерв олардың жиынтығын негізге сүйене отырып бағалаған кезде сәй-кесінше міндеттемелер мен мүмкіндіктердің пайда болу ықтималдылығы жоғары болған кезде танылады. Күл үйінділерін жоюға жұмсалған шығындардың құрамына күл үйінділері инфрақұрылымының объек-тілерін бөлшектеуге немесе бұзуға жұмсалған шығындар, қоршаған ортаны тазарту, лас заттардың шыға-рындыларына мониторинг жүргізу жатады. Жоюға арналған резерв бағаланған болашақтағы шығын-дардың келтірілген таза құны негізінде қалдықтарды өндірудің тиісті фактісінен туындайтын міндеттеме пайда болатын сол есептік кезеңдегі негізгі құралдардың құнынан қалыптастырылады және оған қатысты болады. Күл үйінділерін жоюға арналған резервке болашақта залал келтіруге немесе бұзушылық фак-тілеріне байланысты туындайды деп күтілетін қандай да болмасын қосымша міндеттемелер жатпайды.

Күл үйінділерін жою жөніндегі шығындардың құрамына күл үйіндісі инфрақұрылымының объектілерін бөлшектеуге немесе бұзуға, қоршаған ортаны тазартуға, шығарындыларға мониторинг жүргізуге ар-налған шығындар кіреді.

Шығындарды бағалау жою жоспарының негізінде жүргізіледі. Шығындар сомаларының бағалау мәндері жыл сайын пайдалану шамасына қарай белгілі өлшемдерді ескере отырып, есептеледі, мысалы, жаңар-тылған бағалау сомаларының және қайта қарастырылған активтерді немесе операциялық қызметті пай-далану мерзімдері, жүйелі түрде ресми тексерулер жүргізу.

Қажетті шығындардың нақты сомасы белгісіз болса да, Топ өзінің шығындарын қалдықтар полигондарын қалпына келтіру бойынша жұмыстарды жүргізудің қолданыстағы техникалық ережелеріне және норма-ларына сәйкес техникалық-экономикалық негіздемеге және инженерлік зерттеулерге қарап бағалай-ды. Резервтердің келтірілген таза құнын анықтау кезінде қолданылатын дисконт амортизациясы немесе «жоққа шығару» сомасы әрбір есептік кезең үшін қызмет нәтижелеріне жатады. Дисконт амортизациясы қаржылық шығындар құрамында көрсетіледі.

Қызметкерлерге төленетін сыйақылар

(i) Қызметкерлерге төленетін ұзақ мерзімді сыйақылар

Ұжымдық еңбек шартының ережелеріне сәйкес, Топ компаниялары өз қызметкерлерін зейнеткерлікке шыққанға дейін, шыққан сәтте және шыққаннан кейін ұзақ мерзімді сыйақылармен қамтамасыз етеді. Келісімшарттарда зейнеткерлікке шығуы бойынша біржолғы жәрдемақы төлеу, еңбекке жарамсыз болып қалған, мерейлі жасқа толған немесе қайтыс болған жағдайда Топ қызметкерлеріне қаржылық көмек көрсету қарастырылған. Жекелеген жәрдемақылар алу құқығы әдетте зейнеткерлікке шыққанға дейінгі қалған мерзімге және қызметкердің мейлінше аз жұмыс өтілінің болуына байланысты беріледі.

2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗІ ЖӘНЕ ЕСЕП САЯСАТЫ ТУРАЛЫ МАҢЫЗДЫ АҚПАРАТ (ЖАЛҒАСЫ)

Түсімді тану (жалғасы)

Электр және жылу энергиясын өндіру және сату (жалғасы)

Электр энергиясын және жылу энергиясын өткізуден түскен түсім ай сайын коммерциялық есепке алу аспаптарының көрсеткіштері негізінде танылады. Есептеу аспаптары Топ станциясының электр және жылу энергиясын беру желілеріне қосылу пунктінде орнатылған.

Электр және жылу энергиясы Топ станцияларының электр және жылу энергиясын жеткізу желілеріне қосылатын нүктелеріндесатылған жағдайда дебиторлық берешек танылады, өйткені бұл кезде төлем мерзімінің келіп жетуі тек уақыттың ағымына байланысты болғандықтан өтеу сөзсіз болып табылады. Есепті кезеңдегі жеткізілген электр және жылу энергиясының нақты көлемі электр энергиясын босату туралы актімен/жылу энергиясының көлемін салыстыру актісімен расталады. Шот-фактуралар сатушыларға ай сайын жіберіледі.

Электр энергиясын жеткізу және тарату

Топ уәкілетті орган бекіткен тарифтерге сүйене отырып берілген және бөлінген 1 кВт. с. электр энергиясы үшін тіркелген сыйақысы бар шарт бойынша қызмет ұсынады.

Қызмет көрсетуден түскен түсім қызмет көрсетілген есепті кезеңде танылады. Түсім сатып алушы пайданы бір мезгілде алып, тұтынатын болғандықтан, есепті кезең ішінде жеткізілген электр энергиясының нақты көлеміне сүйене отырып танылады.

Есепті кезең ішінде жеткізілген және бөлінген электр энергиясының нақты көлемі сатып алушылармен бірге коммерциялық есепке алу құралдарының негізінде жасалып, қол қойылатын жеткізілген және бөлінген электр энергиясының көлемдерін салыстыру актілерімен ай сайын расталады. Шоттар сатып алушыларға ай сайын әр айдың соңғы күні беріледі және өтеу 5 жұмыс күні ішінде, шот келгеннен кейін төлеуге жатады.

Дебиторлық берешек шотты жіберген сәттен бастап танылады, өйткені бұл кезде төлем мерзімінің келіп жетуі тек уақыттың ағымына байланысты болғандықтан өтеу сөзсіз болып табылады.

Электр қуатының қол жетімділігін қолдау бойынша қызмет көрсетуден түсетін табыс

Сондай-ақ, Топ электр қуатына қол жетімділікті қолдау қызметін ұсынады. Электр қуатының қол жетімділігін қолдау бойынша қызмет көрсетуден түскен кірістер есепті кезеңде осы қызметтер көрсетілген кезде танылады. Табыс нақты қол жетімді электр қуаты негізінде, сыйымдылық нарығының ережелеріне сәйкес бір сатып алушыдан электр қуаты бар екендігі туралы ай сайынғы есептер негізінде анықталады.

Шартта айына бір кВт қуат үшін төлем қарастырылған, ал Топ шот-фактураны алуға құқығы бар мөлшерде танылады.

Есепті айда қол қойылған акт негізінде Топ ай сайын Бірыңғай Сатып алушыға шот-фактураларды шығарады.

Электр энергиясын өткізу

Топ электр энергиясын уәкілетті органмен келіскен тарифтерге сүйене отырып, жеке және заңды тұлғалармен жасаған шарттар бойынша электр энергиясын сатады.

Заңды тұлғаларға сатудан түскен түсім электр энергиясы есептеуіштердің көрсеткіштеріне сәйкес тұтынылған есепті кезеңде танылады. Заңды тұлғалармен жасасқан шарт бойынша түсім төлем құжатын жіберген күннен бастап 5 жұмыс күні ішінде төлеуді қарастырады. Мемлекеттік бюджеттен қаржыландырылатын заңды тұлғаларға арналған шарт есепті кезеңнен кейінгі айдың 15-іне дейін төлеуді қарастырады.

Жеке тұлғаларға сатудан түскен түсім электр энергиясы тұтынылған есепті кезеңде танылады. Жеке тұлғалармен жасалған шарт бойынша түсім есепті кезеңде сатылған электр энергиясының жалпы көлеміне барабар танылатын есептеуіш көрсеткіштерін алғаннан кейінгі айдың соңғы бірнеше күндерінің түсімінен тұрады. Жеке тұлғалармен жасалған шарт Компания жазып берген төлем құжатының негізінде есепті айдан кейінгі айдың 25-інен кешіктірмей төлеуді қарастырады. Есептесу кезеңі бір күнтізбелік айды құрайды.

Табыс салығы

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте табыс салығы қолданыстағы немесе есептік кезеңнің соңында күшіне енген Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес көрсетілген.

Ағымдағы салық ағымдағы және өткен кезеңдердегі салық салынатын пайдаға немесе шығынға қатысты мемлекеттік бюджетке төленуі немесе өтелуі тиіс соманы білдіреді.

Кейінге қалдырылған салық активтері топтың әрбір жеке компаниясы шеңберінде кейінге қалдырылған салық міндеттемелеріне қарсы есептелуі мүмкін.

Топ еншілес компаниялардың дивидендтеріне салынатын салықтарға немесе оларды сатудан түскен табыстарға қатысты уақытша айырмашылықтардың қайтарылуын бақылайды. Топ тек басшылық жақын болашақта уақытша айырмашылықтардың қайтарылуын күткен жағдайларды қоспағанда, мұндай уақытша айырмашылықтар бойынша кейінге қалдырылған салық міндеттемелерін көрсетпейді.

Кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша міндеттеме негізгі құралдардың құнына жатқызылған активтерді жоюға арналған шығындар бойынша салық салынатын уақытша айырмаларға қатысты танылады, ал кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша актив активтерді жоюға арналған резерв бойынша шегерілетін уақытша айырмаларға қатысты жоғарыда көрсетілген тану шарттары ескеріле отырып танылады.

Анықталмаған салық позициялары

Топтың анықталмаған салық позицияларын басшылық әр есепті кезеңнің соңында бағалайды. Табыс салығы бойынша позицияларға қатысты көрсетілетін міндеттемелер басшылық, егер Топтың салық позициясына салық органдары дау айтса, қосымша салық міндеттемелерінің туындау ықтималдығы олардың болмау ықтималдығынан жоғары деп есептеген жағдайларда ескеріледі.

Мұндай бағалау есепті кезеңнің соңында қолданылатын немесе шын мәнінде қолданылып жүрген салық заңнамасын, сондай-ақ соттың кез келген белгілі қаулыларын немесе осындай мәселелер бойынша өзге де шешімдерді түсіндіру негізінде жүргізіледі. Айыппұлдар, өсімпұлдар және салықтар бойынша міндеттемелер, табыс салығын қоспағанда, басшылықтың есепті кезеңнің соңындағы міндеттемелерді реттеу үшін қажетті шығыстарды мейлінше дұрыс бағалауы негізінде көрсетіледі. Табыс салығы бойынша анықталмаған позицияларға енгізілген түзетулер табыс салығы бойынша шығыстардың құрамында көрсетіледі.

4. ЕСЕПТІК САЯСАТТЫ ПАЙДАЛАНУДАҒЫ МАҢЫЗДЫ ЕСЕПТІК БАҒАЛАУ МЕН КӘСІБИ ПАЙЫМДАР (ЖАЛҒАСЫ)

Қаржылық емес активтердің құнсыздануы (жалғасы)

ХҚЕС (IAS) 36-ға сәйкес, құнсыздану белгілерінің бірі болып Топ қызметін жүзеге асыратын технологи-
ялық, нарықтық, экономикалық немесе заңдық жағдайларда немесе актив сатылуы тиіс нарықта кезең
ішінде болған немесе алдағы уақыттарда күтілетін, Топ үшін жағымсыз салдарлары бар маңызды өзгері-
стердің болуы болып табылады.

Активтің өтелетін құнын бағалаған кезде Топ бағаларды қолданады және пайым жасайды. Бағалау-
лар мен пайымдар тұрақты түрде сыни талдауға ұшырайды және басшылықтың бұрынғы тәжірибесі мен
басқа факторларға, оның ішінде орын алған жағдайларда негізді болып табылатын болашақ оқиғаларға
қатысты болжамдарға негізделген. Сондай-ақ, басшылық есептік саясатты пайдалану үрдісінде бағалау-
ды талап ететін кейбір пайымдарды пайдаланады.

Инвестициялардың құнсыздану белгілерін талдау — көмір негізінде электр және жылу энергиясын өндіру, электр энергиясын беру және тарату

Компания басшылығы мына еншілес компаниялардың инвестицияларының құнсыздану белгілеріне тал-
дау жүргізді: «Алматы Электр Станциялары» АҚ (бұдан әрі — «АЛЭС»), «Болат Нұржанов атындағы Екі-
бастұз ГРЭС-1» ЖШС (бұдан әрі — «ЭГРЭС-1»), «Алатау Жарық Компаниясы» АҚ (бұдан әрі — «АЖК»), сон-
дай-ақ «Екібастұз ГРЭС-2 станциясы» АҚ бірлескен кәсіпорнына инвестициялар (бұдан әрі «СЭГРЭС-2»),
ол ХҚЕС 36 «Активтердің құнсыздануы» құжатына сәйкес жүргізілді.

Құнсыздану белгілерін талдауда қолданылған негізгі фактілер мен болжамдар:

- Есепті кезеңдегі еншілес компаниялардың экономикалық тиімділігінде теріс өзгерістердің болмауы;
- 2023 жылы 1 маусымнан бастап энергия өндіруші ұйымдар үшін электр энергиясына шекті тарифтерді ҚР Энергетика министрінің 2023 жылғы 26 мамырдағы № 192 бұйрығына сәйкес «Электр энергетикасы туралы» ҚР Заңының 12-1-бабының 2-тармағына және Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2015 жылғы 27 ақпандағы № 147 бұйрығымен бекітілген Электр энергиясына шекті тарифті бекіту қағидаларына сәйкес тарифтерді түзету мүмкіндігімен ұлғайту;
- Кредиттер бойынша пайыздық мөлшерлемелердің өзгеруі активтердің өтелетін құнына елеулі әсер етпейді, өйткені қарыздық қаржыландыру мөлшерлемесінің ұлғаюы электр энергиясына шекті тарифтерді, сондай-ақ электр энергиясына шекті тарифтерді бекіту кезінде ескерілетін пайда нормасын айқындау әдістемесіне сәйкес шекті тарифтер қолданысының келесі кезеңінде пайда нормасын есептеу кезінде WACC мөлшерлемесінде ұқсас түрде көрініс табады. ҚР Энергетика министрінің 2020 жылғы 22 мамырдағы №205 бұйрығымен бекітілген теңгерімдеуші электр энергиясына шекті тарифтерді бекіту кезінде ескерілетін теңгерімдеу, сондай ақ тарифтің шығыс бөлігіне алдыңғы кезеңдегі сыйақылар бойынша шығыстар енгізіледі;
- Инфляция мөлшерлемелерінің өзгеруі елеулі әсер етпейді, өйткені тарифтің шығын бөлігіне өткен жылғы нақты инфляцияны ескере отырып, шығындар, сондай-ақ 2022 жылғы 30 желтоқсандағы № 177-VII ҚРЗ «Табиғи монополиялар туралы» Заңындағы өзгерістер электр энергиясын беру мерзімі аяқталғанға дейін 5 жылға бекітілген тарифтерді түзету үшін қосымша шарттарды көздейді оның қолданылу мерзімі (ұлттық жобаларды іске асыруға байланысты бекітілген инвестициялық бағдарламаны өзгерту, желілерді балансқа не сенімгерлік басқаруға алу, орташа айлық номиналды жалақының өзгеруі);
- 2023 жылғы 1 шілдеден бастап электр энергиясын өткізу нарығының жаңа нысаналы моделін енгізу (19-ескерту) топтың электр станцияларының қаржылық нәтижелеріне айтарлықтай әсер еткен жоқ. Электр энергиясының теңгерімсіздік нарығындағы теңгерімсіздіктерді сатып алу және сату көлемі сатудың жалпы көлемінің 5% — дан азын құрады, бұл шамалы ауытқу болып табылады. Теңгерімсіздіктер

- кезінде орталықтандырылған сауда-саттықта электр энергиясын сатып алу және сату бағасы да топтың нәтижелеріне айтарлықтай әсер еткен жоқ. Топтың станциялары негізінен белгіленген көлемге сәйкес жұмыс істейді, сәйкесінше жоспар әдетте электр энергиясының теңгерімдеуші нарығындағы операциялардың көлемін азайтуға мүмкіндік беретін фактіге сәйкес келеді.
- Кезең ішінде болған немесе жақын арада болуы мүмкін еншілес компаниялар үшін жағымсыз салдары бар елеулі өзгерістердің болмауы;
 - Қазақстан Республикасының солтүстік және оңтүстік аймағында орта мерзімді перспективада электр энергиясына сұраныстың болжамды өсуі.

«АЛЭС» бойынша құнсыздану белгілерін талдау кезінде пайдаланылған қосымша фактілер мен болжамдар:

- «Табиғи монополиялар туралы» ҚР Заңына сәйкес стратегиялық тауарлардың түрі мен құны өзгерген кезде тарифтерді түзетуге байланысты 2023 жылғы 1 тамыздан бастап жылу энергиясына тарифті ұлғайту;
- Алматы ЖЭО-2 және ЖЭО-3 сияқты екі АЛЭС электр станциясын жаңғырту жоспарлануда (27-ескерту). Жаңа газ турбиналы/бү-газды энергия блоктары пайдалануға берілген кезде консервациялауға немесе бөлшектеуге жататын осы станциялардың қолданыстағы көмір энергия блоктары активтерінің қалдық құны нөлге тең болады;
- Кезең ішінде болған немесе жақын арада болуы мүмкін елеулі өзгерістердің болмауы және активтердің өтелетін құнына айтарлықтай әсер етуі мүмкін.

«АЖК» бойынша құнсыздану белгілерін талдау кезінде пайдаланылған қосымша фактілер мен болжамдар:

- 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қызметтің негізгі операциялық және қаржылық көрсеткіштері бойынша жоспарды асыра орындау;
- Орта мерзімді перспективада Алматы қаласы мен Алматы облысында электр энергиясына сұраныстың болжамды өсуі;
- 2023 жылғы 23 маусымдағы Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігінің Алматы қаласы және Алматы облысы бойынша ДРЕМ бірлескен бұйрығына сәйкес 2023 жылғы 1 шілдеден бастап электр энергиясын беру тарифін ұлғайту;
- Бірыңғай сатып алушыдан және электр энергиясының теңгерімдеуші нарығында сатып алынған электр энергиясы бойынша шығыстар (20-Ескертпе) тарифтік сметаға енгізіледі;
- Қазақстан Республикасының 2022 жылғы 30 желтоқсандағы № 177-VII Заңымен Заңға өзгерістер енгізілді ҚР «Табиғи монополиялар туралы» 2018 жылғы 27 желтоқсандағы № 204-VI ҚРЗ 5 жылға бекітілген электр энергиясын беру тарифтерін оның қолданылу мерзімі аяқталғанға дейін түзетуге мүмкіндік береді. Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 08.12.2023 жылғы бұйрығымен Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2019 жылғы 19 қарашадағы № 90 бұйрығымен бекітілген табиғи монополия субъектілерінің тарифтерін қалыптастыру қағидаларына өзгерістер енгізілді, онда табиғи монополия субъектісінің қалауы бойынша жол берілетін пайда деңгейінің 50% — пайдалануға мүмкіндік беретін табиғи монополия салаларын реттеудің ынталандырушы әдісі жаңартылды тиімділік көрсеткіштерінің көрсетілген қағидалары.

Негізгі құралдардың құнсыздану белгілерін талдау нәтижелері-көмір негізіндегі электр және жылу энергиясын өндіру, электр энергиясын беру және тарату

Құнсызданудың сыртқы және ішкі белгілерін талдау нәтижесінде Топ басшылығы талдау жүргізілген күні құнсыздану белгілері жоқ деген қорытындыға келді. Тиісінше, Топ басшылығы 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша осы еншілес компаниялардың негізгі құралдары мен материалдық емес активтерінің құнсыздануына және бірлескен кәсіпорынға инвестицияларға тест өткізбеу туралы шешім қабылдады.

4. ЕСЕПТІК САЯСАТТЫ ПАЙДАЛАНУДАҒЫ МАҢЫЗДЫ ЕСЕПТІК БАҒАЛАУ МЕН КӘСІБИ ПАЙЫМДАР (ЖАЛҒАСЫ)

Негізгі қорлардың пайдалы қызмет мерзімі

Негізгі құралдардың пайдалы қызмет ету мерзімі ұқсас активтерге қатысты тәжірибеге негізделген кәсіби пайымдаулар арқылы бағаланды. Осы активтермен байланысты болашақ экономикалық пайда ең алдымен оларды пайдаланудан алынады. Дегенмен, басқа факторлар, мысалы, технологиялық немесе коммерциялық тұрғыдан ескіру, сондай-ақ жабдықтың тозуы көбінесе осы активтермен байланысты экономикалық пайданың төмендеуіне әкеледі. Басшылық активтердің ағымдағы техникалық жай-күйі негізінде және осы активтер Топқа экономикалық пайда әкелетін болжамды кезеңді ескере отырып, негізгі құралдардың қалған пайдалы қызмет мерзімін бағалайды.

Бұл ретте келесі негізгі факторлар ескеріледі: (а) активтердің күтілетін қызмет ету мерзімі; (b) өнімділік пен техникалық қызмет көрсету кестесіне байланысты жабдықтың күтілетін физикалық тозуы; және (с) өзгермелі нарық конъюнктурасының нәтижесінде жабдықтың технологиялық және коммерциялық ескіруі.

Пайдалы қызмет ету мерзімі басшылықтың бағалауынан 10%-ға ерекшеленсе, 2023 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жыл үшін амортизациялық аударымдар 6,523,910 мың теңгеге өсті/кеміді (2022 ж. 31 желтоқсан: 5,952,097 мың теңгеге өсті/кеміді).

Балқаш ЖЭС (бұдан әрі «БЖЭС»)

2019 жылғы 29 қазанда Компания Samsung C&T-ден БЖЭС-тің 50%+1 акциясын сатып алды және БЖС 100% үлестің иесі болды. Сатып алу кезінде БЖЭС банкроттық шегінде болды, сондай-ақ іс жүзінде маңызды қызметті жүзеге асырмады. 2017 жылдан бастап кредиторлар мен жеткізушілер БЖЭС төлем қабілетсіздігіне байланысты бірнеше рет сотқа берді, бұл өз кезегінде мүлікке тыйым салуға алып келді, сондай-ақ БЖЭС қызметін айтарлықтай шектеді. 2019 жылғы 6 желтоқсанда соттың шешімі бойынша банкроттық процесін бақылау және жүргізу үшін уақытша басқарушы тағайындалды.

2022 жылғы 20 сәуірде «Банк ЦентрКредит» АҚ өтініші бойынша Алматы облысының мамандандырылған ауданаралық соты (бұдан әрі — МАЭС) БЖЭС-ті банкрот деп тану туралы азаматтық іс қозғады. Алматы облысының МАЭС-і 2022 жылғы 27 маусымдағы шешімімен БЖЭС-ті банкрот деп танудан бас тартылды. Алматы облыстық сотының Азаматтық істер жөніндегі сот алқасының қаулысымен МАЭС шешімі өзгеріссіз қалды, «Банк ЦентрКредит» АҚ-ның апелляциялық шағымы қанағаттандырылмады. Соттардың пікірінше, БЖЭС-ті банкрот деп тану мемлекет тарапынан Жобаның одан әрі тағдыры туралы шешімнің болмауына байланысты мерзімінен бұрын қабылданған шешім болып табылады және ҚР Үкіметі Жобаға қатысты теріс қорытынды қабылдаған жағдайда құны міндеттемелерді орындау нысанасы болуы мүмкін активтер мен негізгі құралдардың БЖЭС-те болуы туралы пайымдауларға, сондай-ақ Жобаны қайта бастау перспективасына және кредиторлар алдындағы берешекті өтеу мүмкіндігімен борышкердің материалдық жағдайын қалпына келтіруге негізделген.

Өз кезегінде, БЖЭС қызметі 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша толығымен тоқтатылды, БЖЭС мүлкіне кредиторлар алдындағы борышты өтеу есебіне аукцион арқылы кейіннен өткізу үшін кредиторлардың өтініштері бойынша сот орындаушылары мен салық органдары толық көлемде хаттап, тыйым салды. Осылайша, басшылықтың пікірінше, Топқа бақылау жоқ және БЖЭС-ке салынған инвестициялар толығымен құнсызданды.

Объектілерді пайдалану салдарларын жоюға арналған резервтер

Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің талаптарына сәйкес қоршаған ортаға теріс әсер ететін объектілерді пайдалану тоқтатылғаннан кейін объектілердің операторлары Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына сәйкес осындай объектілерді пайдалану салдарын жоюды қамтамасыз етуге міндетті. Экологиялық кодекстің ережелеріне сәйкес жою жөніндегі іс-шаралар объектілердің сипатына және олардың қоршаған ортаға әсер ету дәрежесіне байланысты, атап айтқанда, Кодексте объектілерді қоршаған ортаға әсер ету дәрежесін көрсететін санаттар бойынша жіктеу регламенттеледі.

Резервтер жоюдың (бөлшектеудің), рекультивациялау жөніндегі жұмыстарды жүргізудің ағымдағы нормалары мен әдістеріне, технологиялар мен бағалар деңгейіне сәйкес техникалық-экономикалық негіздемелермен және (немесе) инженерлік зерттеулермен нығайтылған Қазақстан Республикасының экология саласындағы қолданыстағы заңнамасы тобының түсіндірмесі негізінде айқындалған.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы объектілерді пайдалану салдарын жоюға арналған міндеттеменің сомасын айқындау кезінде топ мынадай пайымдауларды қолданды:

- объектілерді пайдалану салдарын жою жөніндегі міндеттемелерді есептеуді тәуелсіз немесе ішкі мамандар жүргізген бағалау нәтижелері негізінде Топ орындады. Заңнамада көзделген және есепке енгізілген жұмыс көлемі электр және жылу энергиясын өндіруге тікелей қатысатын негізгі жабдықтар мен механизмдерді (бу қазандықтары, турбиналар, генераторлар, отын беру және т. б.), жану өнімдерін бұруға арналған инженерлік жүйелер мен құрылыстарды, сондай-ақ мазут шаруашылығы мен қоймасының жабдықтарын бөлшектеу мен кәдеге жаратуды қамтыды қоршаған ортаға және адамдардың өмірі мен (немесе) денсаулығының қауіпсіздігіне теріс әсер ететін химиялық реагенттер;
- Топ бойынша операторлар объектілерінің құрамында активтер (әкімшілік ғимараттар және өзге де құрылыстар) болады, олар кейіннен жоғары ықтималдылық дәрежесімен қайта бейінделуі мүмкін, сондай-ақ оларды пайдалану салдарын жою жөніндегі міндеттемелерді танудың қажеттілігі жоқ қоршаған ортаға ең аз теріс әсер етеді;
- I санаттағы объектілерге жататын жылу электр станциялары бойынша резервтердің мөлшері электр және жылу энергиясын өндіруге тікелей қатысатын негізгі жабдықтар мен механизмдерді (бу қазандықтары, турбиналар, генераторлар, отын беру және т. б.), өнімдерді бұруға арналған инженерлік жүйелер мен құрылыстарды жою кезінде объектілер көтеретін күтілетін шығыстар негізге алына отырып айқындалады жану, сондай-ақ мазут шаруашылығының жабдықтары және қоршаған ортаға теріс әсер ететін химиялық реагенттер қоймасы;
- Топ басшылығы қоршаған ортаға теріс әсер ететін Екібастұз МАЭС-1 және Екібастұз МАЭС-2 станцияларының I санаттағы объектілерін жою мерзімі активтердің қызмет ету мерзіміне сүйене отырып, 2055 және 2053 жылдары басталады деген пайымдауды қолданды. Бұл қызмет ету мерзімдері негізгі және қосалқы жабдықтар мен негізгі жабдықтардың инженерлік құрылыстарының саябақ ресурсы қолданыстағы күл үйінділерін толтыру аяқталған сәтке дейін күрделі жөндеу немесе реконструкциялау арқылы сақталатындығымен және ұзартылатындығымен негізделген. Күл үйінділерін жабудың мерзімдері ҚР Үкіметінің 2007 жылғы 10 шілдедегі №591 қаулысымен бекітілген «Қалдықтарды орналастыру полигондарының тарату қорларын қалыптастыру қағидаларына» сәйкес күл үйінділерін жабудың бекітілген жұмыс жобаларына сәйкес қолданылды. Көмір қоры осы станциялардың жұмысын жалғастыру үшін жеткілікті. Бұл мерзімдер Қазақстан Республикасында электр энергиясының болжамды тапшылығы жағдайында елдің энергетикалық қауіпсіздігін қамтамасыз ету қажеттілігінен туындады;
- «Алматы электр станциялары» АҚ бойынша ЖЭО-2 және ЖЭО-3 объектілерін жою мерзімдері «Алматы электр станцияларын жаңғырту» жобаларын іске асыру, енгізу және техникалық параметрлерін ескере отырып қолданылды Қоршаған ортаға әсерді барынша азайта отырып, ЖЭО — 2 және «Алматы ЖЭО-3-ті қайта құру»;

4. ЕСЕПТІК САЯСАТТЫ ПАЙДАЛАНУДАҒЫ МАҢЫЗДЫ ЕСЕПТІК БАҒАЛАУ МЕН КӘСІБИ ПАЙЫМДАР (ЖАЛҒАСЫ)

Объектілерді пайдалану салдарларын жоюға арналған резервтер (жалғасы)

- Топтың су электр станциялары II санаттағы объектілерге жатады. Шардара гидроэлектростанциясы Сырдария өзеніндегі Шардара гидроторабының Гидротехникалық кешенінің ажырамас элементі болып табылатын стратегиялық кешенді құрылыс ретінде, су тасқыны мен суаруға қарсы күрес бойынша тікелей мақсаты бар, қызметінің ерекшелігіне байланысты платиналар/бөгеттер мен іргелес гидроқұрылыстар жойылмайды; сонымен қатар, станция басшылығының пікірінше, компанияның тарату жұмыстары гидроагрегаттар мен кейбір жерүсті шаруашылық құрылыстарының жабдықтарын бөлшектеу жөніндегі жұмыстармен шектелуі мүмкін және оларды жабуға арналған резерв есепті күнге елеулі болып табылмайды;
- Мойнақ сүзлектр станциясы бойынша, заңнамаға сәйкес, Топ басшылығы негізгі гидротехникалық құрылыстардың I және II класты құрылыстар ретінде қызмет ету мерзімі уақтылы жүргізілген күрделі жөндеу жағдайында 60 жылды құрайды деген пайымдауды қолданды. «Қауіпті өндірістік объектілердегі техникалық құрылғыларды, жабдықтар мен құрылыстарды қауіпсіз пайдалану мерзімін ұзарту тәртібі туралы әдістемелік ұсынымдар» нормаларына сәйкес гидроэлектростанцияның, туынды туннельдің және бөгеттің негізгі ғимаратын пайдалану мерзімдері өткеннен кейін бұл құрылыстарды Шарын өзеніндегі су тасқыны кезеңінде гидрологиялық бекет және селде ұстаушы ретінде одан әрі пайдалану көзделеді. Сонымен қатар, станция басшылығының пікірінше, компанияның тарату жұмыстары гидроагрегаттар мен кейбір жерүсті шаруашылық құрылыстарының жабдықтарын бөлшектеу жөніндегі жұмыстармен шектелуі мүмкін және оларды жабуға арналған резерв есепті күнге елеулі болып табылмайды;
- III және IV санаттағы АЖК объектілері. АЖК өндірістік объектілері қоршаған ортаға елеусіз ең аз теріс әсер ететіндіктен, топ осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте қызметтің салдарын жою жөніндегі міндеттемелерді есептемеді, өйткені қазіргі уақытта активтердің осы түрлері үшін есептеудің негізделген әдісі жоқ және топ мемлекеттік органдардан қоршаған ортаға салдарларды жою жөніндегі міндеттемелердің жоқтығы туралы растау алды;
- жел және күн электр станциялары генерациялайтын және технологиялық жабдықтарды бөлшектеу және жою жөніндегі резервтерді таниды, бұл ретте жою мерзімдері жабдықтар мен құрылыстардың техникалық паспорттарымен айқындалады.

Мұндай бағалауды жүргізудегі негізгі болжамдарға дисконт мөлшерлемесін, болашақ ақша ағындарының сомасы мен мерзімдерін бағалау кіреді. Дисконт мөлшерлемесі объектілерді жою мерзімдерімен сәйкес келетін өтеу мерзімдері бар мемлекеттік облигациялардың кірістілігі ретінде айқындалған тәуекелсіз мөлшерлемеге негізделеді.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша объектілерді пайдалану салдарын жоюды қамтамасыз ету жөніндегі міндеттемелер бойынша резервтер инфляция мөлшерлемелерін және есепті күнге дисконттау мөлшерлемелерін қайта қарау негізінде объектілерді жою жөніндегі шығыстардың құнын өзектендіру ескеріле отырып қайта есептелді.

Төменде кестеде 31 желтоқсанға топтың еншілес ұйымдары мен бірлескен кәсіпорындары бөлінісінде объектілерді пайдалану салдарын жоюды қамтамасыз ету бойынша резервтің баланстық құны келтірілген:

Қазақстандық мың теңгемен	Тарату мерзімі	31 желтоқсан 2023 ж.	31 желтоқсан 2022 ж.
Еншілес ұйымдар			
«Болат Нұржанов атындағы Екібастұз МАЭС-1» ЖШС	2055 ж.	7,821,736	7,402,232
«Алматы электр станциялары» АҚ	2026-2065 жж.	11,492,892	10,494,727
«Бірінші жел электр станциясы» ЖШС	2035 ж.	1,318,276	1,161,534
«Samruk-Green Energy» ЖШС	2042-2051 жж.	152,533	87,912
«Мойнақ СЭ» АҚ	2082ж.	25,540	-
Еншілес ұйымдар бойынша барлығы		20,810,977	19,146,405
Бірлескен кәсіпорындар және қауымдастырылған компаниялар			
«Екібастұз МАЭС-2 станциясы» АҚ	2053 ж.	4,071,691	4,218,679

Объектілерді пайдалану салдарын жою жөніндегі резерв негізгі құралдардың құнына жатқызылды (7-ескертпе).

Сезімталдықты талдау

Қазақстандық мың теңгемен	Маңызды болжамдардың (азаюы)/ аруы	Объектілерді пайдалану салдарын жою жөніндегі міндеттеменің (азаюы) / аруы
Инфляция мөлшерлемелері	-1%	(2,866,285)
	+1%	3,604,937
Дисконттау мөлшерлемелері	-1%	3,148,448
	+1%	(2,398,073)
Жою мерзімі	-10%	3,326,785
	+10%	(3,100,852)

Объектілерді пайдалану салдарын жою жөніндегі нақты шығындар тиісті заңнаманың өзгеруіне, нормаларды, технологияларды, бағаларды және басқа да шарттарды түсіндіруге байланысты оларды бағалаулардан өзгеше болуы мүмкін және бұл шығындар алыс болашақта жұмсалатын болады, резервтердің баланстық құны осындай өзгерістерді есепке алу үшін тұрақты талдауға және түзетуге жатады.

2023 жылғы 1 шілдеден бастап электр энергиясын бірыңғай сатып алушымен кері сатып алу шарттарын есепке алу

2023 жылғы 1 шілдеден бастап электр энергиясын бірыңғай сатып алушыны, «Жаңартылатын энергия көздерін қолдау жөніндегі есеп айырысу-қаржы орталығы» ЖШС (бұдан әрі — «ЕАҚО») және электр энергиясының теңгерімдеуші нарығын (бұдан әрі — «ЭЭТН») нақты уақыт режимінде енгізе отырып, электр энергиясын өткізу нарығының жаңа моделіне көшу жүзеге асырылды (19-ескертпе). Топ 15 «Сатып алушылармен шарттар бойынша түсім» ХҚЕС-ке сәйкес кірісті тану процесіне өзгерістердің әсерін бағалау бойынша талдау жүргізді.

Нәтижесінде, топ Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігі мақсатында энергия өндіруші ұйымдардың электр энергиясын сату шарттары және РФО-мен топтың тарату және өткізу компанияларының электр энергиясын сатып алу шарттары ХҚЕС 15 сәйкес кері сатып алу шарттары болып табылатынын анықтады. Тиісінше, топ топты шоғырландыру деңгейінде электр энергиясын сатып алудан және энергия өндіруші ұйымдардың электр энергиясының түсімінен шығындарды жоюды жүзеге асырды.

Жою сомасын есептеу үшін топ «Алатау Жарық Компаниясы» АҚ мен «АлматыЭнергоСбыт» ЖШС электр энергиясын РФО-дан сатып алудың нақты көлемін және топтың электр станцияларының белгіленген қолданыстағы шекті тарифтеріне сәйкес электр энергиясын сатудың орташа өлшенген бағасын пайдаланды. Есептеу ай сайынғы негізде жүргізілді.

2023 жылы жою сомасы 35,516,055 мың теңгені құрады. Бұл сымдар топтың кірісі мен өзіндік құнын Біртұтас экономикалық бірлік ретінде таныстыру мақсатында көрсетілген және Топтың қаржылық нәтижелеріне әсер етпейді.

Жоғарыда айтылғандарды қоспағанда, электр энергиясын сату нарығының күшіне енген жаңа моделі 2023 жылдың 1 шілдесінде кірісті тану процесіне айтарлықтай әсер еткен жоқ.

Егер сатудың есептелген орташа өлшенген бағасы басшылықтың бағалауларынан 10% — ға ерекшеленетін болса, 2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдағы элиминация сомасы, сатудың түсімі мен өзіндік құны 3,551,605 мың теңгеге ұлғайтылуы/кемуі тиіс еді.

4. ЕСЕПТІК САЯСАТТЫ ПАЙДАЛАНУДАҒЫ МАҢЫЗДЫ ЕСЕПТІК БАҒАЛАУ МЕН КӘСІБИ ПАЙЫМДАР (ЖАЛҒАСЫ)

Әкімдік алдындағы берешек

2009 жылы АЖК Алматы қаласы әкімдігімен (бұдан әрі — «Әкімдік») АЖК-нің әкімдік алдындағы берешегін өтеу туралы сот процесіне қатысты. 2014 жылғы 14 ақпанда Әкімдік пен АЖК АЖК-нің Әкімдік алдындағы берешегін реттеу тәртібі туралы бітімгершілік келісімге қол қойды. Бұл ретте, АЖК өзінің берешегін өтеу есебінен, басқалармен қатар, коммуналдық меншіктегі және Әкімдіктің сенімгерлік басқаруындағы электр желілерін меншікке қабылдауға міндеттенеді. Бітімгершілік келісім шеңберінде өткен жылдар ішінде жүргізілген барлық төлемдерді шегергенде, Әкімдік алдындағы АЖК міндеттемелерінің сомасы 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 5,841,514 мың теңгені құрайды (2022 жылғы 31 желтоқсан: 5,841,514 мың теңге). 2022 жылғы 31 желтоқсанда электр желілерін меншікке алу аяқталған жоқ. Топ бұл міндеттемені төлемдерден босатылған кезде, яғни татуласу келісімі тараптарының барлық іс-әрекеттерін орындау сәтінде, атап айтқанда Әкімдіктен электр желілерін меншікке қабылдау сәтінде тануды тоқтатады. Бұл ретте Топ міндеттемені есептен шығарудан түскен пайданы 5,841,514 мың теңге мөлшерінде таниды.

Күтілетін кредиттік шығындарды бағалау

Күтілетін несиелік шығындарды бағалау дегеніміз — бағаны алу үшін бағалау әдіснамасы, модельдері және бастапқы деректері пайдаланылатын маңызды бағалау. Күтілетін кредиттік шығындарды бағалау әдіснамасының егжей-тегжейлері 30-ескертпеде ашылған. Мынадай компоненттер кредиттік шығындарға арналған бағалау резервіне елеулі әсер етеді: дефолтты айқындау, кредиттік тәуекелдің едәуір ұлғаюы, дефолт ықтималдығы, дефолт тәуекеліне ұшырау және дефолт жағдайындағы шығын мөлшері, сондай-ақ макроэкономикалық сценарийлер модельдері. Компания күтілетін несиелік шығындар мен дебиторлық берешекке қатысты нақты шығындар арасындағы алшақтықты азайту мақсатында модельдер үшін модельдер мен бастапқы деректерді үнемі тексеріп отырады және растайды.

5. СЕГМЕНТТЕР БОЙЫНША АҚПАРАТ

Операциялық сегменттер шаруашылық қызметті жүзеге асыратын құрамдастарды білдіреді. Мұның үстіне, олар түсімді қозғалысқа келтіре алады немесе шығындармен байланысты бола алады. Сегменттердің операциялық нәтижелерін жоғарғы жедел басқару органы тұрақты түрде талдайды, операциялық сегменттер үшін жеке қаржылық ақпарат бар. Жоғарғы жедел басқару органына ресурстарды бөліп, компания қызметінің нәтижелерін бағалайтын бір адам немесе бір топ адам өкіл бола алады. Жоғарғы жедел басқару органының функцияларын Топ Басқармасы орындайды.

Жоғарғы жедел басқару органы талдайтын сегменттік қаржылық ақпарат түсім және салық алынғанға дейінгі пайда туралы ақпараттан тұрады. Жоғарғы жедел басқару органы сонымен қатар Топтың EBITDA туралы ақпаратын да талдайды. Ол қаржылық пайда/залал, пайдаға салынатын салықтар бойынша шығыстар, негізгі құралдардың тозуы мен материалдық емес активтердің амортизациясы, негізгі құралдардың және инвестициялық меншіктің құнсыздануы, гудвилдің құнсыздануы, бірлескен кәсіпорындармен қауымдастырылған компаниялардағы табыстар/(шығындар) үлестерінің құнсыздануы, сондай-ақ басқа осыған ұқсас нәтижелерге дейінгі кезеңдегі пайда/залалдар) және осыған ұқсас әлерлер ретінде есептеледі. Топ бойынша пайыздар, салықтар мен амортизациялық аударымдардыңшегенгенге дейінгі табысты анықтау жүйелілігі (EBITDA) басқа компаниялар пайдаланатын жүйеден өзгеше болуы мүмкін.

(а) Әрбір есептік сегменттің сатудан түсім алатын өнімдері мен қызметтерінің сипаттамасы

Топ үш негізгі операциялық сегмент аясында қызмет атқарады:

- Жылу энергиясын және электр энергиясын өндіру;
- Электр энергиясын жеткізу және тарату;
- Электр энергиясын сату.

5. СЕГМЕНТТЕР БОЙЫНША АҚПАРАТ (ЖАЛҒАСЫ)

(б) Операциялық сегменттер қызметінің нәтижелері

Жоғарғы жедел басқару органы әр сегмент қызметінің нәтижелерін түсімді және салық алынғанға дейінгі пайданы бағалау арқылы бағалайды.

Қазақстандық мың теңгемен	Электр энергиясын және жылу энергиясын өндіру Он екі ай аяқталды		Электр энергиясын жеткізу және тарату Он екі ай аяқталды		Электр энергиясын сату Он екі ай аяқталды		Өзге Он екі ай аяқталды		Барлығы Он екі ай аяқталды	
	31 желтоқсан 2023 ж.	31 желтоқсан 2022 ж.	31 желтоқсан 2023 ж.	31 желтоқсан 2022 ж.	31 желтоқсан 2023 ж.	31 желтоқсан 2022 ж.	31 желтоқсан 2023 ж.	31 желтоқсан 2022 ж.	31 желтоқсан 2023 ж.	31 желтоқсан 2022 ж.
Сегменттің жалпы табысы-Электр энергиясын сату	257,399,417	247,999,677	-	-	168,309,159	137,577,644	-	-	425,708,576	385,577,321
Сегмент ішіндегі табыс	(77,820,000)	(79,820,339)	-	-	(1,779)	(1,534)	-	-	(77,821,779)	(79,821,873)
Сыртқы түсім –Электр энергиясын сату	179,579,417	168,179,338	-	-	168,307,380	137,576,110	-	-	347,886,797	305,755,448
Жылу энергиясын сату	23,285,275	19,763,640	-	-	-	-	-	-	23,285,275	19,763,640
Электр қуатының дайындығын қолдау қызметінен түсім	29,087,985	34,277,444	-	-	-	-	-	-	29,087,985	34,277,444
Жаңартылатын энергия көздерін жалдаудан алған табыс	6,470,410	5,208,620	-	-	-	-	-	-	6,470,410	5,208,620
Сегменттің жалпы табысы-Электр энергиясын беру	-	-	66,721,625	53,654,220	-	-	-	-	66,721,625	53,654,220
Сегмент ішіндегі табыс	-	-	(55,038,232)	(45,447,720)	-	-	-	-	(55,038,232)	(45,447,720)
Сыртқы түсім -Электр энергиясын беру	-	-	11,683,393	8,206,500	-	-	-	-	11,683,393	8,206,500
Инвестициялық мүлікті жалдаудан алған табыс	-	-	-	-	-	-	21,835,269	4,179,075	21,835,269	4,179,075
Химиялық суды сату	1,844,241	1,852,349	-	-	-	-	-	-	1,844,241	1,852,349
Өзге барлығы	3,686,225	3,266,398	-	-	-	-	1,595,033	1,514,637	5,281,258	4,781,035
Сегмент ішіндегі табыс — өзге	(819,967)	(1,044,482)	-	-	-	-	(1,595,033)	(1,514,637)	(2,415,000)	(2,559,119)
Сыртқы түсім — өзге	2,866,258	2,221,916	-	-	-	-	-	-	2,866,258	2,221,916
Сыртқы түсімнің барлығы	243,133,586	231,503,307	11,683,393	8,206,500	168,307,380	137,576,110	21,835,269	4,179,075	444,959,628	381,464,992

2023 және 2022 жылдары тоқтатылған қызметтен түскен кірістер жоқ (26-ескертпе).

5. СЕГМЕНТТЕР БОЙЫНША АҚПАРАТ (ЖАЛҒАСЫ)

Қазақстандық мың теңгемен	Электр энергиясын және жылу энергиясын өндіру		Электр энергиясын жеткізу және тарату		Электр энергиясын сату		Өзге	Сегменттік операциялар		Барлығы	
	31 желтоқсан 2023 ж.	31 желтоқсан 2022 ж.	31 желтоқсан 2023 ж.	31 желтоқсан 2022 ж.	31 желтоқ-сан 2023 ж.	31 желтоқ-сан 2022 ж.	31 желтоқ-сан 2023 ж.	31 желтоқ-сан 2022 ж.	31 желтоқ-сан 2023 ж.	31 желтоқ-сан 2022 ж.	31 желтоқ-сан 2023 ж.
Сатудың өзіндік құны	(238,561,003)	(227,126,793)	(54,703,100)	(47,039,813)	(170,277,716)	(140,489,635)	(1,206,475)	(1,130,375)	135,072,661	126,858,030	(329,675,633)
- Амортизацияны қоспағанда	53,664,676	51,001,584	9,107,651	8,970,835	273,774	251,689	565,654	580,383	-	-	63,611,755
Сату бойынша шығындар	(8,931,004)	(9,110,402)	-	-	-	-	-	-	-	-	(8,931,004)
Қаржылық шығындар	(12,305,217)	(14,137,600)	(1,092,334)	(1,290,316)	(755,389)	(568,527)	(19,815,981)	(25,902,413)	8,724,918	12,151,158	(25,244,003)
- Пайыздар бойынша шығындарды қоспағанда	5,938,734	7,115,587	375,780	601,177	704,806	515,222	11,331,163	15,363,648	(3,874,057)	(2,440,986)	14,476,426
Қаржылық табыстар	2,657,876	4,594,700	390,433	72,220	313,515	122,408	11,719,565	10,349,159	(8,576,116)	(12,391,111)	6,505,273
Бірлескен кәсіпорындарда және қауымдасқан компанияларда табыс	-	-	-	-	-	-	3,121,404	16,103,114	-	-	3,121,404
Күрделі шығындар	(137,527,693)	(64,008,045)	(10,938,501)	(12,043,530)	(90,216)	(63,935)	(132,686)	(105,570)	-	50,401	(148,689,096)
Есептік сегментінің активтері	794,868,357	723,868,101	162,726,904	147,606,124	23,313,733	18,727,952	193,730,307	143,126,555	(86,543,470)	(67,482,706)	1,088,095,831
Есептік сегментінің міндеттемері	265,679,569	270,199,431	49,677,249	44,446,934	35,816,961	28,024,182	167,136,312	180,264,176	(70,572,621)	(90,202,318)	447,737,470

Тоқтатылған қызметтің шығыстары, активтері мен міндеттемелері басқа сегменттерге жатады және жоғарыдағы кестеге қосылмаған. Тоқтатылған қызмет бойынша қаржылық шығындар 155,429 мың теңгені құрады және пайыздық шығыстарды есепке алмаған.

Қазақстандық мың теңгемен	Электр энергиясын және жылу энергиясын өндіру		Электр энергиясын жеткізу және тарату		Электр энергиясын сату		Өзге	Сегменттік операциялар		Барлығы	
	31 желтоқсан 2023 ж.	31 желтоқсан 2022 ж.	31 желтоқсан 2023 ж.	31 желтоқсан 2022 ж.	31 желтоқ-сан 2023 ж.	31 желтоқ-сан 2022 ж.	31 желтоқ-сан 2023 ж.	31 желтоқ-сан 2022 ж.	31 желтоқ-сан 2023 ж.	31 желтоқ-сан 2022 ж.	31 желтоқ-сан 2023 ж.
Барлық шоғырландырылған түзетілген EBITDA	131,419,900	124,457,979	17,332,157	14,654,605	(2,557,068)	(2,112,596)	38,749,232	1,244,788	(24,827,448)	(8,942,251)	160,116,773
Тозу және амортизация	(53,664,676)	(51,001,584)	(9,107,651)	(8,970,835)	(273,774)	(251,689)	(565,654)	(580,383)	-	-	(63,611,755)
Қаржылық кірістер	2,657,876	4,594,700	390,433	72,220	313,515	122,408	11,719,565	10,349,159	(8,576,116)	(12,391,111)	6,505,273
Қаржылық шығындар	(12,305,217)	(14,137,600)	(1,092,334)	(1,290,316)	(755,389)	(568,527)	(19,815,981)	(25,902,413)	8,724,918	12,151,158	(25,244,003)
Қаржылық емес активтердің құнсыздануы	(17,805,570)	(8,919,102)	-	-	-	-	-	(1,529,090)	-	-	(17,805,570)
Бірлескен кәсіпорындардың және қауымдасқан компаниялардың табысын-дағы үлес	-	-	-	-	-	-	3,121,404	16,103,114	-	-	3,121,404
Салық салғанға дейінгі пайда	50,302,313	54,994,393	7,522,605	4,465,674	(3,272,716)	(2,810,404)	33,208,566	(314,825)	(24,678,646)	(9,182,204)	63,082,122

(в) Есептік сегменттердің түсімін, пайдасын немесе шығынын, активтері мен міндеттемелерін тексеру

Қазақстандық мың теңгемен	2023 ж.	2022 ж.
Есептік сегменттердің барлық түсімі	556,804,337	503,599,992
Басқа операциялардан түскен түсім	23,430,302	5,693,712
Барлық түсім	580,234,639	509,293,704
Сегменттер арасында сатуды тоқтату	(135,275,011)	(127,828,712)
Барлық шоғырландырылған түсім	444,959,628	381,464,992

Өнімдер мен қызметтер бойынша Топ кірісінің талдауы 19-ескертпеде (операциялық кіріс) берілген. Сатудың негізгі бөлігі Қазақстанда жүзеге асырылады.

(г) Аса ірі клиенттер

2023 және 2022 жылдар ішінде, Самұрық-Қазына бақылауындағы компанияларға түсімнің жалпы сомасының 10% сауда жасады (6-ескертпе).

Топтың түсімі ХҚЕС 15-ке сәйкес міндеттемелердің орындалуына қарай кезең ішінде ескеріледі.

6. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН ЕСЕП АЙЫРЫСУ МЕН ОПЕРАЦИЯЛАР

Бір-бірімен байланысты тараптардың анықтамасы «Бір-бірімен байланысты тараптар туралы ақпарат-ты ашу» ХБЕС (IAS) 24-те келтірілген. Егер тараптардың біреуі басқасын бақылау мүмкіндігіне ие болса, жалпы бақылауда болса немесе басқа тараптың қаржылық және операциялық шешімдерді қабылдауын бірлесіп бақылайтын болса онда тараптар бір-бірімен байланысты саналады. Тараптар бір-бірімен байла-нысты екендігі туралы мәселені шешу кезінде тараптардың заңдық формасы ғана емес, олардың өзара қа-тынастарының сипаты да назарға алынады.Бас компания және Компанияның соңғы бақылаушы тарапына 1-ескертпеде анықтама берілген.

Байланысты тараптар Самұрық-Қазына бақылауындағы компанияларды қамтиды. Мемлекеттік компания-лармен операциялар, егер олар барлық қоғамдық және жеке компанияларға дәйекті түрде қолданылатын талаптарға сәйкес қарапайым қызмет барысында жүзеге асырылатын болса, ашып көрсетілмейді: i) олар дербес маңызды болып табылатын жағдайда; ii) егер Топ қызметтері барлық тұтынушыларға қолжетімді стандартты жағдайда ұсынылатын болса, немесе iii) электр энергиясын беру, телекоммуникациялық қыз-меттер және т.б. секілді қызметтер бойынша жеткізушіні таңдау болмаған жағдайда.

Топ мемлекеттің қатысуымен ұйымның барынша көп санына сатып алуды және тауарды жеткізуді жүзеге асырады. Бұндай сатып алулар мен жеткізулер жекелеп шамалы сомаларды құрайды және әдетте ком-мерциялық негізде жүзеге асырылады. Мемлекетпен операцияларға 25-ескертпеде ашылған салықтар бойынша есептеулер де жатады.

«Мемлекеттік бақылаудағы операциялар» шеңберінде «Алматы СУ Холдингі» мемлекеттік коммуналдық кәсіпорнымен, «Алматы жылу желілері» ЖШС-мен, РФО және «КОРЕМ» АҚ-мен теңгерім мен операция-лар ашылды.

Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігінің мақсаттары үшін энергия өндіруші ұйымдардың электр энергиясын сату шарттары және Топтың тарату және сату компанияларының РФК-мен электр энергиясын сатып алу туралы келісімдері 15 ХҚЕС-тан (4-ескертпе).

Төменде 2023 жылдың 31 желтоқсанында бір-бірімен байланысты тараптардың операциялары бойынша өтелмеген қалдықтар көрсетілген:

Қазақстандық мың теңгемен	Ортақ бақы-лаудағы компания-лар	Самұрық-Энергоның бірлескен кәсіпорын-дары мен қа-уымдасқан компания-лары	Самұрық-Қазынаның бірлескен кәсіпорын-дары мен қауымдасқан компаниялары	Акциянер	Мемлекет-тік Кәсіпо-рындармен жасалған Операция-лар
Негізгі қызмет бойынша дебиторлық берешек пен басқа дебиторлық берешек	279,731	9,254	20,858,673	-	25,462,652
Ақша қаражаттарымен оның эквиваленттері	109	-	-	-	-
Өзге қысқа мерзімді активтер	-	-	-	-	-
Қаржылық активтер	-	-	-	-	-
Алынған несиелер	778,090	481	-	-	826,501
Қаржылық жалдау бойынша міндеттемелер	-	15,489,216	3,008	79,746,328	6,865,626
Негізгі қызмет бойынша кредиторлық берешек	14,352	-	-	-	-
Өзге кредиторлық берешек	6,223,161	4,679,872	250,432	25,235	17,939,333

Төменде 2022 жылдың 31 желтоқсанында бір-бірімен байланысты тараптардың операциялары бойынша өтелмеген қалдықтар көрсетілген:

Қазақстандық мың теңгемен	Ортақ бақы-лаудағы компания-лар	Самұрық-Энергоның бірлескен кәсіпорын-дары мен қа-уымдасқан компания-лары	Самұрық-Қазынаның бірлескен кәсіпорын-дары мен қауымдасқан компаниялары	Акциянер	Мемлекет-тік Кәсіпо-рындармен жасалған Операция-лар
Негізгі қызмет бойынша дебиторлық берешек пен басқа дебиторлық берешек	983,678	-	12,871	-	18,265,171
Ақша қаражаттарымен оның эквиваленттері	179	-	-	-	-
Өзге қысқа мерзімді активтер	212,885	-	-	-	-
Қаржылық активтер	1,106	-	-	-	-
Алынған несиелер	1,337,074	4,541	-	-	35,600
Қаржылық жалдау бойынша міндеттемелер	-	13,258,829	3,384	75,136,656	11,756,694
Негізгі қызмет бойынша кредиторлық берешек	28,435	-	-	-	-
Өзге кредиторлық берешек	5,932,455	4,104,161	7,919	30,199	10,680,628

Акциялардың эмиссиясы 14-ескертпеде көрсетілген.

Төменде 2023 жылдың 31 желтоқсанында 12 ай ішінде бір-бірімен байланысты тараптардың операцияла-ры бойынша кіріс пен шығыстың баптары көрсетілген:

Қазақстандық мың теңгемен	Ортақ бақы-лаудағы компания-лар	Самұрық-Энергоның бірлескен кәсіпорын-дары мен қа-уымдасқан компания-лары	Самұрық-Қазынаның бірлескен кәсіпорын-дары мен қауымдасқан компаниялары	Акциянер	Мемлекет-тік Кәсіпо-рындармен жасалған Операция-лар
Түсім	26,595,779	1,061,003	22,157,553	-	186,687,234
Өзіндік құн	(47,825,384)	(48,655,128)	(254,487)	-	(99,977,403)
Жалпы және әкімшілік шығыстар	(542,540)	-	-	-	-
Сату бойынша шығыстар	(8,767,069)	-	-	-	-
Басқа шығыстар	(11,312)	-	-	-	(813,727)
Басқа кірістер	12,491	19	29	-	140,140
Қаржылық шығыстар	13,740	-	-	-	341,823
Қаржылық кірістер	(10,029)	(2,174,579)	-	(8,384,810)	-

6. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН ЕСЕП АЙЫРЫСУ МЕН ОПЕРАЦИЯЛАР (ЖАЛҒАСЫ)

Төменде 2022 жылдың 31 желтоқсанында 12 ай ішінде бір-бірімен байланысты тараптардың операцияла-ры бойынша кіріс пен шығыстың баптары көрсетілген:

Қазақстандық мың теңгемен	Ортақ бақылаудағы компаниялар	Самұрық-Энергоның бірлескен кәсіпорын-дары мен қауымдасқан компаниялары	Самұрық-Қазынаның бірлескен кәсіпорын-дары мен қауымдасқан компаниялары	Акционер	Мемлекеттік Кәсіпорындар-мен жасалған Операциялар
Түсім	40,356,569	1,677,240	356,037	-	63,997,325
Өзіндік құн	(25,674,707)	(37,766,959)	(5,998)	-	(57,030,197)
Жалпы және әкімшілік шығыстар	(462,755)	-	-	-	-
Сату бойынша шығыстар	(8,961,413)	-	-	-	-
Басқа шығыстар	(689,344)	-	-	-	-
Басқа кірістер	7,213	30	1,501	-	86,947
Қаржылық шығыстар	1,819	-	-	-	-
Қаржылық кірістер	(3,756)	(776,058)	-	(7,809,328)	(926,587)

2023 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша,Топ бір-бірімен байланысты тараптардан мынадай кепілдіктер алды:

- Қарыз шарты бойынша 12,285,000 мың теңге сомасына Самұрық-Қазына корпоративтік кепілдігі Қазақстанның Даму Банкі (2022 жыл: 12,285,000 мың теңге);
- Алматы ЖЭО-2 газдандыру жөніндегі жобаны қаржыландыру мақсатында «АлЭС» АҚ-ның Еуропа Қайта Құру және Даму банкімен («ЕҚДБ») қарыз шарты бойынша 130,000,000 мың теңге сомасына Самұрық-Қазына корпо-ративтік кепілдігі. Сондай-ақ, Самұрық-Қазынаның пайдасына Самұрық-Энергодан АлЭС пен ЕҚДБ арасындағы қарыз шарты бойынша қамтамасыз ету ретінде ЕҚДБ пайдасына Самұрық-Қазынаға берілген кепілдік шеңберінде 130,000,000 мың теңге мөлшерінде кепілдік шартына қол қойылды. Осы қарыз бойынша игеру жүргізілген жоқ;
- Алматы ЖЭО-2-ні газдандыру жөніндегі жобаны қаржыландыру мақсатында «АлЭС» АҚ-ның Азия даму банкімен қарыз шарты бойынша 98,000,000 мың теңге сомасына Самұрық-Қазына корпоративтік кепілдігі. Сондай-ақ, Самұрық-Қазынаның пайдасына Самұрық-Энергодан АлЭС пен АДБ арасындағы қарыз шарты бойынша қамта-масыз ету ретінде Азия Даму Банкінің пайдасына Самұрық-Қазынаға берілген кепілдік шеңберінде 98,000,000 мың теңге мөлшерінде кепілдік шартына қол қойылды.Осы қарыз бойынша игеру жүргізілген жоқ;
- Самұрық-Қазынадан Қазақстанның Даму Банкінің пайдасына Самұрық-Қазынаға берілген кепілдік шеңберінде Самұрық-Қазынаның пайдасына 117,000,000 мың теңге мөлшерінде корпоративтік кепіл-дік.Осы қарыз бойынша игеру жүргізілген жоқ.

Төменде негізгі басқарушы персоналдың сыйақылары көрсетілген:

Қазақстандық мың теңгемен	2023 ж.	2022 ж.
Негізгі басқарушы персонал — шығындар	358,801	295,528
Тәуелсіз директорлар — директорлар кеңесінің мүшелері — шығыстар	41,686	48,737
Тәуелсіз директорлар — директорлар кеңесінің мүшелері — міндеттеме	12,017	15,049

Негізгі басқарушы пероналға сыйлықақы беру қызметкерлерге жалақыны, сыйлықақыларды және өзге қысқа мерзімді сыйлықақыларды білдіреді. 2023 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша негізгі басқа-рушылық персонал 5 адамнан құралған (2022 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша: 5 адам). Тәуелсіз директорлар — Директорлар кеңесінің мүшелері 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 4 адамды құрайды (2022 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша: — 4 адам).

Байланысты тараптармен жасалатын мәмілелер «Энергия өндіруші ұйымдар тобы үшін электр энергиясына шек-ті тарифтерді бекіту туралы» Энергетика министрлігінің бұйрығымен бекітілген, байланысты тараптар үшін ұсы-нылатын тарифтер негізінде көрсетілген реттелетін қызметтердің қоспағанда, тараптардың арасында келісілген нарықтық мөлшерлемелерге міндетті түрде байланысты болмайтын жағдайларда жүзеге асырылды.

8. БІРЛЕСКЕН КӘСІПОРЫНДАР МЕН ҚАУЫМДАСҚАН КОМПАНИЯЛАРҒА СА-
ЛЫНҒАН ИНВЕСТИЦИЯЛАР (ЖАЛҒАСЫ)

Төменде 2023 жылдың 31 желтоқсанындағы және 2022 жылдың 31 желтоқсанындағы, сондай-ақ осы күнге аяқталған кезеңдерге бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардың біріктірілген қаржылық ақпараты ұсынылған:

Қазақстандық мың теңгемен	ЕГРЭС-2		Forum Muider B.V.		Энергия Семиречья	
	31 желтоқсан 2023 ж.	31 желтоқсан 2022 ж.	31 желтоқсан 2023 ж.	31 желтоқсан 2022 ж.	31 желтоқсан 2023 ж.	31 желтоқсан 2022 ж.
Қысқа мерзімді активтер, о.і.	18,694,573	28,539,706	87,470,063	75,715,328	4,529,450	4,204,479
Ақша қаражаты және олардың эквиваленттері	2,276,795	2,203,850	5,196,189	7,686,764	2,399,478	1,999,350
Ұзақ мерзімді активтер	116,171,943	124,194,199	191,625,293	175,947,357	30,888,080	34,866,486
Қысқа мерзімді міндеттемелер, о.і.	(15,575,686)	(14,113,693)	(107,993,367)	(41,222,330)	(30,199,133)	(32,954,602)
Қысқа мерзімді қаржылық міндеттемелер (саудалық және өзге кредиторлық берешек пен резервті қоспағанда)	(9,667,550)	(9,513,823)	(93,780,914)	(8,771,705)	(28,903,714)	(30,298,159)
Ұзақ мерзімді міндеттемелер, о.і.	(97,899,912)	(97,803,048)	(11,219,903)	(74,122,830)	-	-
Ұзақ мерзімді қаржылық міндеттемелер (сауда-лық және өзге СС пен резервті қоспағанда)	(93,433,002)	(97,456,803)	(8,958,776)	(72,070,990)	-	-
Таза активтер	21,390,918	40,817,164	159,882,086	136,317,524	5,218,397	6,116,363
Топтың үлесі	50%	50%	50%	50%	25%	25%
Топтың таза активтегі үлесі	10,695,459	20,408,582	79,941,043	68,158,762	1	1
Түсім	66,183,823	67,649,879	131,225,354	113,612,131	5,333,215	1,959,646
Негізгі құралдардың жәнематериалдық емес активтердің тозуыжәне амортизация	(3,689,579)	(43,474,244)	(9,395,295)	(9,018,470)	(3,244,648)	-
Қаржылық емес активтердің құнсыздануынан болған залал	(14,540,335)	-	-	-	-	-
Пайыздық табыс	1,955,050	2,187,571	9,330,531	7,416,508	5,635	969
Пайыздық шығыс	(12,154,083)	(12,032,492)	(1,083,068)	(1,051,753)	(1,434,552)	(643,953)
Табыс салығы	(2,271,496)	(5,824,458)	(7,139,284)	(8,180,076)	-	-
Жыл ішіндегі пайда/(шығын)	(17,239,876)	(4,657,642)	23,759,925	29,230,744	(338,959)	(2,305,894)
Жылдағы басқа да жиынтық кіріс/(шығын)	(81,878)	121,693	(195,363)	(407,518)	-	-
Жиынтық кіріс/(шығын)	(17,321,754)	(4,535,949)	23,564,562	28,823,226	(338,959)	(2,305,894)

11. НЕГІЗГІ ҚЫЗМЕТ БОЙЫНША ДЕБИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК ЖӘНЕ БАСҚА ДЕБИТОР-ЛЫҚ БЕРЕШЕК (ЖАЛҒАСЫ)

Топтың барлық қаржылық дебиторлық берешегі теңгемен көрсетілген. Төменде қаржылық активтер бойынша резервтің қозғалысы көрсетілген:

Қазақстандық мың теңгемен	2023 ж.		2022 ж.	
	Негізгі қызмет бойынша дебиторлық берешек	Өзге дебиторлық берешек	Негізгі қызмет бойынша дебиторлық берешек	Өзге дебиторлық берешек
1 қаңтардағы құнсыздану резерві	2,916,480	2,879,299	2,116,932	3,260,504
Құнсыздануға арналған резервті есептеу	589,373	15,169	1,445,060	52,865
Жыл ішінде резервті қалпына келтіру	(1,194,339)	(880,012)	(642,415)	(434,070)
Жыл ішінде есептен шығарылған, дебиторлық берешек	(10,598)	-	(3,097)	-
31 желтоқсандағы құнсыздану резерві	2,300,916	2,014,456	2,916,480	2,879,299

Дефолт мөлшерлемелері және кредиттік залалдар үшін резервті есептеу 30-ескертпеде ашылған.

12. ӨЗГЕ ҚЫСҚА МЕРЗІМДІ АКТИВТЕР

Қазақстандық мың теңгемен	31 желтоқсан 2023 ж.	31 желтоқсан 2022 ж.
Пайдаланылуы шектелген ақша қаражаты	307,929	1,708,866
Өзге дебиторлық берешек	418,438	8,083,588
Өзге де қаржылық қысқа мерзімді активтер	119,887	150,733
Облигациялар	15,507	385,631
Жедел депозиттер	1,673	12,765
Минус: құнсыздануға арналған резерв	(514,938)	(1,316,278)
Өзге қаржылық қысқа мерзімді активтер жиыны	348,496	9,025,305
Жеткізушілерге берілетін аванстар	4,940,567	2,850,335
Салықтар бойынша өтеуге және алдын ала төлеуге қатысты ҚҚС	3,246,703	2,913,218
Өзге де қаржылық емес қысқа мерзімді активтер	3,395,988	1,902,300
Минус: құнсыздануға арналған резерв	(418,732)	(418,106)
Өзге қысқа мерзімді активтер жиыны	11,513,022	16,273,052

«ЭЫДҰ Холдингі» ЖШС-ның (бұрын — «Шығыс Қазақстан энергетикалық компаниясы» ЖШС) 2017 жыл ішінде сатылған «ШҚ АЭК» АҚ акциялары үшін 7,560,135 мың теңге сомасындағы өзге де дебиторлық берешегі 2023 жыл ішінде толығымен өтелді.

13. АҚШАЛАЙ ҚАРАЖАТ ЖӘНЕ ОНЫҢ ЭКВИВАЛЕНТТЕРІ

Қазақстандық мың теңгемен	31 желтоқсан 2023 ж.	31 желтоқсан 2022 ж.
Бастапқы өтеу мерзімі үш айдан аз басқа банктермен сатып алу-сату шарттары («кері РЕПО келісімдері»)	36,886,390	9,999,119
Жедел депозиттер	4,103,192	21,523,461
Ағымдағы банк шоттарындағы ақша қаражаттары	1,187,305	3,072,728
Кассадағы ақша қаражаттары	15,565	21,452
Ақшалай қаражат пен оның эквиваленттерінің жиыны	42,192,452	34,616,760

Қазынашылық портфельді әртараптандыру мақсатында, есепті күні топ сатып алу және кері сату шарттарын («кері репо») пайдаланды, олар қор биржасының алаңында қысқа мерзімді кезеңге (1-7 күн) ақшалай қаражатты егемендіктен төмен емес рейтингі бар өтімді бағалы қағаздар кепілімен орналастыру жөніндегі операцияларды білдіреді. Бұл мәмілелер несиелік тәуекелді төмендетуге және кірісті арттыруға мүмкіндік берді.

Мерзімді депозиттердің келісімшарттық өтеу мерзімі үш айдан аз немесе талап бойынша өтеуге жатады.

Ақшалай қаражатпен оның эквиваленттері келесі валюталарда ұсынылған:

Қазақстандық мың теңгемен	31 желтоқсан 2023 ж.	31 желтоқсан 2022 ж.
Теңге	42,191,980	33,705,253
Еуро	471	-
АҚШ доллары	1	911,507
Ақшалай қаражат пен оның эквиваленттерінің жиыны	42,192,452	34,616,760

14. КАПИТАЛ

Акционерлік капитал

2023 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша жағдай бойынша 6,311,967 шығарылған жай акциялар толық көлемде төленді 443,567,998 мың теңге (2022 жылғы 31 желтоқсан: 378,531,570 мың теңге мөлшерінде 5,632,537 акция). Әрбір қарапайым акция бір дауыс беру құқығын береді. Компанияның артықшылықты акциялары жоқ. Жарияланған акциялар саны 8,602,187 (2022 жылғы 31 желтоқсан: 8,602,187 акция). 2023 жылғы 31 желтоқсанға «Самұрық-Қазына» ҰӘҚ компанияның 100% акционері болып табылады (2022 жыл: 100%).

2023 жылғы 1 шілдеде «Самұрық-Қазына» АҚ «2 қоршаған ортаға әсерді барынша азайта отырып, Алматы ЖЭО-ны жаңғырту» жобасын іске асыру шеңберінде «АлЭС» АҚ жарғылық капиталын толықтыру мақсатында, басымдықпен сатып алу құқығына сәйкес жалпы сомасы 24,201,138 мың теңгеге ақша қаражатын беру жолымен 1 жай акция үшін 95,468 теңге орналастыру бағасы бойынша компанияның 253,500 акциясын сатып алды (9, 27-ескертпе).

2023 жылғы 11 тамызда «Самұрық-Қазына» АҚ орналастыру бағасы бойынша компанияның 22,180 акциясын сатып алды. 2023 жылғы 14 қарашада Алматы қаласында орналасқан Электржелілік объектілерді беру арқылы жалпы сомасы 2,290,085 мың теңгеге, 1 жай акция үшін 103,250 теңге.

14. КАПИТАЛ (ЖАЛҒАСЫ)

Акционерлік капитал (жалғасы)

2023 жылғы 19 қазанда «Самұрық-Қазына» АҚ орналастыру бағасы бойынша компанияның 403,750 акциясын сатып алды «Алматы ЖЭО-3-ті қайта жаңарту» жобасын іске асыру шеңберінде «АлЭС» АҚ жарғылық капиталын толықтыру мақсатында басымдықпен сатып алу құқығына сәйкес жалпы сомасы 38,545,205 мың теңгеге ақша қаражатын беру арқылы 1 жай акция үшін 95,468 теңге (9, 27-ескертпе).

2023 жылғы 26 сәуірде Компания Жалғыз акционерге бір акция үшін 2,041,000 мың теңге — 362.36 теңге мөлшерінде дивидендтер төленетіні туралы жариялады (2022 жыл: 2,041,000 мың теңге). 2023 жылғы 29 мамыр «Самұрық-Энерго» АҚ Жалғыз акционерге 2,041,000 мың теңге (2022 жыл: 2,041,000 мың теңге) мөлшерінде жарияланған дивидендтерді толық төледі.

2022 жылғы 20 желтоқсанда «Самұрық-Қазына» АҚ басымдықпен сатып алу құқығына сәйкес жалпы сомасы 2,485,643 мың теңгеге ақша қаражатын беру жолымен 1 жай акция үшін 80,899.7 теңге орналастыру бағасы бойынша топтың 30,725 акциясын сатып алды.

Басқа резервтік капитал

Қазақстандық мың теңгемен	Кәсіпорындар- ды біріктіру резерві	Акционер мен жүргізілген операцияның нәтижесі	Өзге де жиынтық залал	Барлығы
2022 ж. 1 қаңтардағы қалдық	37,282,287	90,607,549	(2,761,377)	125,128,459
Өзге де жиынтық залал	-	-	(277,742)	(277,742)
2022 ж. 31 желтоқсандағы қалдық	37,282,287	90,607,549	(3,039,119)	124,850,717
Өзге де жиынтық залал	-	-	135,881	135,881
2023 ж. 31 желтоқсандағы қалдық	37,282,287	90,607,549	(2,903,238)	124,986,598

15. АКТИВТЕРДІ ЖОЮ МІНДЕТТЕМЕЛЕРІ БОЙЫНША РЕЗЕРВ

Төменде объектілерді пайдалану салдарын жою жөніндегі міндеттемелер бойынша резерві бойынша қозғалыс көрсетілген:

Қазақстандық мың теңгемен	Ескерту	2023 ж.	2022 ж.
1 қаңтардағы резерв		19,146,405	-
Негізгі құралдар арқылы есептік бағалаудың өзгеруі	4, 7	(356,416)	19,146,405
Дисконттың сомасына ұлғаю	24	2,020,988	-
31 желтоқсандағы жағдай бойынша объектілерді пайдалану салдарын жою жөніндегі міндеттемелер бойынша жалпы резерв		20,810,977	19,146,405

Төменде күл үйінділерін жоюға арналған резерві бойынша қозғалыс көрсетілген:

Қазақстандық мың теңгемен	Ескерту	2023 ж.	2022 ж.
1 қаңтардағы резерв		2,481,989	2,826,592
Негізгі құралдар арқылы есептік бағалаудың өзгеруі	4, 7	132,290	(672,037)
Басқа операциялық кірістерде көрсетілген есептік бағалаудағы өзгерістер		226,874	-
Дисконттың сомасына ұлғаю	24	311,011	316,612
Басқалар		(8,725)	10,822
31 желтоқсандағы резерв		3,143,439	2,481,989

16. ҚАРЫЗДАР

Қазақстандық мың теңгемен	31 желтоқсан 2023 ж.	31 желтоқсан 2022 ж.
Ұзақ мерзімді бөлігі		
Мерзімді банктік қарыздар	106,921,024	34,264,857
Самұрық-Қазынадан алынған қарызы	70,394,751	72,571,081
Шығарылған облигациялар	40,122,505	40,113,235
Тұтынушылардан алынған қарызы	768,849	844,990
Қарыз жиыны — ұзақ мерзімді бөлігі	218,207,129	147,794,163
Қысқа мерзімді бөлігі		
Жедел банктік қарыздар	26,317,015	101,502,163
Богатырь-Комирден алынған қарызы	15,489,217	13,258,829
Самұрық-Қазынадан алынған қарызы	9,351,577	2,565,578
Шығарылған облигациялар	413,567	413,567
Тұтынушылардан алынған қарызы	415,574	392,678
Қарыз жиыны — қысқа мерзімді бөлігі	51,986,950	118,132,815
Барлық қарыздар	270,194,079	265,926,978

Топтың қарыздары төмендегі валюталарда көрсетілген:

Қазақстандық мың теңгемен	31 желтоқсан 2023 ж.	31 желтоқсан 2022 ж.
Қарыздар мына валюталарда көрсетілген:		
- теңге	270,138,271	262,518,901
- еуро	55,808	-
- АҚШ доллары	-	3,408,077
Барлық қарыздар	270,194,079	265,926,978

Төмендегі кестеде ұсынылған әр кезең үшін таза қарыз сомасының және қаржылық қызметтің нәтижесінде туындайтын Топтың міндеттемелеріндегі өзгерістердің талдауы ұсынылған. Осы міндеттемелердің баптары қаржылық қызмет құрамындағы ақша қаражатының қозғалысы туралы есепте көрсетілген.

Қазақстандық мың теңгемен	2023 ж.	2022 ж.
1 қаңтардағы қарыздар	265,926,978	294,894,666
Алынған қарыздар және шығарылған облигациялар бойынша түсімдер	85,588,737	97,623,873
Қарыздарды төлеу	(89,663,811)	(134,108,186)
Төленген сыйлықақы	(13,257,667)	(21,424,925)
Төленген капиталдандырылған сыйлықақы	(10,355,729)	(6,610,277)
Алынған несиені бастапқы тану кезінде дисконт есептеу	(1,089,771)	-
Капиталдандырылған сыйлықақы (7-ескертпе)	11,169,836	7,109,611
Пайыздық шығындар		
— Сыйлықақыны есептеу (24-ескертпе)	14,476,424	21,154,648
— Келтірілген құнының дисконтын жою (24-ескертпе)	7,537,275	6,979,871
Бағамдық айырмашылықтар бойынша түзетулер	(54,122)	352,116
Өзге төлемдер	(84,071)	(44,419)
31 желтоқсандағы қарыздар	270,194,079	265,926,978

Біріктірілген жылдық есеп / 2023 ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОРДЫҢ АУДИТОРЛЫҚ ЕСЕБІ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІК			ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТУЛЕР samruk-energy.kz	
16. ҚАРЫЗДАР (ЖАЛҒАСЫ) «Самұрық-Энерго» АҚ Самұрық-Қазына 2010 жылғы 17 наурызда Компания «Самұрық-Қазына» қорымен Forum Muider-тің 50% үлесін сатып алу нәтижесінде болған қарызды қайта қаржыландыру үшін 48,200,000 мың теңге сомасындағы несиелік келісімге қол қойды. Несие жылдық 1,2% пайыздық мөлшерлеменен, өтеу мерзімі 2029 жылғы 15 қыр-күйектен кешіктірілмейтін мерзімге берілді. Негізгі сома жыл сайынғы тең үлестермен өтеледі, ал пайы-здар несиені алынғаннан кейінгі келесі есепті жылдан бастап жартыжылдық төлемдермен төленеді. 2011 жылғы 14 қаңтарда Компания «Алатау Жарық Компаниясы» АҚ қосалқы станциясының құрылысын қаржыландыру үшін «Самұрық-Қазына» қорымен 7,000,000 мың теңге сомасындағы несиелік келісімге қол қойды. Несие жылдық 2% сыйақы мөлшерлемесімен, өтеу мерзімі 2024 жылдың 25 қаңтарынан кешіктірілмейтін мерзімге берілді. Негізгі сома мерзімнің соңында төленеді, ал пайыздар жартыжылдық төлемдермен төленеді. 2014 жылғы 16 қаңтарда Компания ЕГРЭС-1-де қалған үлесті сатып алу мақсатында «Самұрық-Қазына» қорымен 200,000,000 мың теңге сомасындағы несиелік келісімге қол қойды. Негізгі қарыз 2028 жылдың 1 желтоқсанында төленеді, ал сыйақы жартыжылдық төлемдермен 7.8% мөлшерлемесімен төленеді. 2014 жылғы 3 қазанда негізгі борыш сомасы 100,000,000 мың теңге мөлшерінде Компанияның акцияла-рына айырбасталды. Негізгі қарыздың қалған сомасы бойынша пайыздық мөлшерлемені жылдық 9% — ға дейін көтерілді. 2015 жылғы 25 желтоқсанда негізгі борыш сомасы бойынша пайыздық мөлшерлемені жылдық 1% — ға дейін төмендетілді, бұл қарыз шарттарындағы елеулі өзгеріс болды. Қарыз алу күніндегі нарықтық мөл-шерлемені жылдық 12.8% -. құрады. Компания басқа капиталдың құрамында 72,581,903 мың теңге сома-сында қарызды бастапқы танудан түскен табысты мойындады. Облигациялар 2017 жылдың тамызында және қыркүйегінде Компания бес жыл мерзімге 1 облигация үшін 1000 теңге номиналдық құны бойынша 20,000,000 мың теңге және 28,000,000 мың теңге жалпы сомасында облига-цияларды тиісінше шығарды және жариялады. Купондық пайыздық мөлшерлемені тиісінше жылдық 13%-ды және 12.5%-ды құрады және тиісінше жылына екі рет және тоқсан сайын төлеуге жатады. 2018 жылғы қарашада Компания жеті жыл мерзімге 1 облигация үшін 1000 теңге номиналдық құны бой-ынша 21,736,200 мың теңге жалпы сомасында облигацияларды шығарды және жариялады. Купондық пайыздық мөлшерлемені жылдық 11.2%-ды құрады және жылына екі рет төлеуге жатады. 2021 жылғы 25 қарашада Компания 6.5 жыл мерзімге 1 облигация үшін номиналдық құны 100,000,000 теңге, жалпы сомасы 18,400,000 мың теңгеге 184 дана жасыл облигацияларды шығарып, орналастырды. Купондық пайыздық мөлшерлемені жылдық 11.4%-ды құрады және жылына екі рет төленеді. Еуропа қайта құру және даму банкі 2023 жылы Компания Еуропалық қайта құру және даму банкі алдындағы қарызын толығымен өтеді. Сый-ақы мөлшерлемесі есептелуі инфляцияға негізделген, жылдық 3.5% және 4.5% маржаға негізделген «Барлық құны» несиелері үшін тәуелсіз индикативті мөлшерлемені негізделген. Еуразия Даму Банкі 2023 жылғы 30 маусымда компания Еуразия Даму Банкінен 2034 жылғы 31 қазанда өтеу мерзімімен 6,626,296 мың теңге сомасына қарыз алды. Нысаналы мақсаты-еншілес ұйымның Еуразиялық Даму Банкі алдындағы негізгі борышын өтеу мақсатында «Eneumentau Wind Power» ЖШС-ға қарыз беру. Пайыз-дық мөлшерлемені -2026 жылғы 31 қазанға дейін жылдық 11.5%. 2026 жылғы 1 қарашадан бастап негіз- гі борыш толық өтелгенге дейін пайыздық мөлшерлемені Қазақстан Ұлттық Банкінің базалық мөлшерле-месінің және жылдық 2.25% маржаның сомасына тең. Азия даму банкі 2018 жылғы 8 қарашада және 5 желтоқанда Компания қызметтің негізгі түрлерінің операциялық тиімділі-гін және жаңартылатын энергия көздерімен байланысты мүмкіндіктерді сәйкестендіру мақсаттары үшін Азия Даму Банкінен 120 миллион АҚШ доллары сомасына жаңартылмайтын кредиттік желілерді ашты. 2019 жылы Компания жалпы сомасы 45,860,800 мың теңгеге А және Б траншы бойынша өтеу мерзімі 5 жыл, С траншы бойынша өтеу мерзімі 7 жылға Кредиттік желілер бойынша үш транш алды. Пайыз-дық мөлшерлемені Қазақстан Республикасы инфляциясының нақты көрсеткіштері (All-in cost) негізінде белгіленеді, плюс банк айырмасы (3.75% А және В транштары бойынша, 4.50% С Траншы бойынша). 2022 жылы А және В транштары мерзімінен бұрын толығымен өтелді. «Богатырь Көмір» ЖШС 2022 жыл ішінде Компания Forum Muider тобының бірлескен кәсіпорны — «Богатырь Көмір» ЖШС еншілес компаниясынан қарыз алу мерзімінің соңында негізгі борыш пен сыйақыны өтеу шартымен 12 ай мерзімге жалпы сомасы 12,482,770 мың теңге қарыз алды. Сыйақының жылдық мөлшерлемесі транш берілген күні қолданыстағы Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің базалық мөлшерлемесіне және жылдық 1% мөл-шеріндегі маржаға тең. «Алатау Жарық Компаниясы» АҚ «Қазақстан Халық банкі» 2015 жылы АЖК Халық банкімен несиені желісін беру туралы келісім жасады. 2023 жылғы 31 жел-тоқсандағы жағдай бойынша қарыздың баланстық құны жылдық 11.5% пайыздық мөлшерлеменен 2,357,789 мың теңгені құрайды (2022 жылғы 31 желтоқсан: 5,457,423 мың теңге). Міндеттемелердің орындалуын қамтамасыз ету үшін кепілге жылжымалы мүлік — Халық Банкіндегі ағымдағы шоттардағы ақша берілді (беріледі). Jusan Bank 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «First Heartland Jusan Bank» АҚ алдындағы берешек со-масы жылдық 18.75% сыйақы мөлшерлемесімен, 6 айға дейінгі мерзіммен 1,509,375 мың теңгені құрады. «Ereumentau Wind Power» ЖШС Еуразия Даму банкі 2019 жылғы 31 қазандағы № 193 жаңартылмайтын кредиттік желі туралы кредиттік шарт шеңберін-де «Ereumentau Wind Power» ЖШС (бұдан әрі — «EWP») Ақмола облысында жел электр станциясы-ның құрылысына ұзақ мерзімді қарыз тартты. Пайыздық мөлшерлемені несиені шарты күшіне енген күннен бастап жеті жыл ішінде берілген транштар үшін — жылдық 11.5%, шарттың алғашқы жеті жылы аяқталғаннан кейін транштар үшін — базалық мөлшерлеменің сомасы және маржа. 2023 жылы «Ereumentau Wind Power» ЖШС Еуразиялық даму банкінен алған несиені бойынша берешегін мерзімі-нен бұрын өтеді. «Алматы электр станциялары» АҚ «Қазақстан Халық банкі» 2014 жылғы 26 қарашада АлЭС несиені желісін беру туралы келісім жасасты «Қазақстан Халық банкі» АҚ. Кредиттік желінің қолданылу мерзімі 2026 жылғы 1 қыркүйек.				

16. ҚАРЫЗДАР (ЖАЛҒАСЫ)

«Алматы электр станциялары» АҚ (жалғасы)

«Қазақстан Халық банкі» (жалғасы)

Осы Келісімге сәйкес кредиттік желінің жалпы сомасы 14,100,000 мың теңге, оның ішінде:

- 13,500,000 мың теңге (бұдан әрі — 1 Лимит). 1 лимиттің нысаналы мақсаты-айналым қаражатын толықтыру;
- 600,000 (бұдан әрі — Лимит 2). 2-лимиттің нысаналы мақсаты-банктік кепілдіктер беру, кепілдіктерді жабуға арналған банктік қарыздар, оның ішінде қысқа мерзімді қарыздар.

Jusan Bank

2021 жылғы 14 желтоқсанда АлЭС «First Heartland Jusan Bank» АҚ-мен кредиттік желінің жалпы сомасы 18,419,719 мың теңгеге, 2025 жылғы 28 ақпанға дейінгі мерзімге мынадай лимиттермен бас кредиттік келісім жасасты:

- 12,419,719 мың теңге (бұдан әрі-1 Лимит). 1 лимиттің нысаналы мақсаты — «Қазақстан Халық банкі» АҚ-дағы кредиттік берешекті қайта қаржыландыру;
- 6,000,000 мың теңге (бұдан әрі-2 Лимит). 2-лимиттің нысаналы мақсаты-айналым қаражатын толықтыру.

Еуропа қайта құру және Даму банкі

2022 жылғы 25 қарашада АлЭС пен Еуропа қайта құру және Даму банкі арасында жалпы сомасы 130,000,000 мың теңгеге қарыз шартына қол қойылды. Кепілді қамтамасыз ету ретінде «Самұрық-Қазына» ҰӘҚ» АҚ-ның шартсыз және қайтарылмайтын кепілдігі берілді. Осы Шарт бойынша игеру жүргізілген жоқ.

Қазақстан Даму банкі

2023 жылғы 8 маусымда АлЭС пен «Қазақстан Даму банкі» АҚ арасында 117,000,000 мың теңге сомасына Кредиттік желі ашу туралы келісімге қол қойылды. Кепілді қамтамасыз ету ретінде «Самұрық-Қазына» ҰӘҚ АҚ-ның шартсыз және қайтарылмайтын кепілдігі берілді. Осы Шарт бойынша игеру жүргізілген жоқ.

Азия Даму банкі

2023 жылғы 9 маусымда Компания мен Азия Даму банкі арасында 98,000,000 мың теңге сомаға Кредиттік келісімге қол қойылды. Кепілді қамтамасыз ету ретінде «Самұрық-Қазына» ҰӘҚ» АҚ-ның шартсыз және қайтарылмайтын кепілдігі берілді. Осы Шарт бойынша игеру жүргізілген жоқ.

Еуразия даму банкі

2023 жылғы 28 қыркүйекте АлЭС-тің 236,858,700 мың теңгеден астапйтын мөлшердегі бірінші облигациялық бағдарламасы «Астана» халықаралық қаржы орталығының биржасында тіркелді. 2023 жылғы 30 қарашада Еуразия даму банкінің АлЭС облигацияларын сатып алу бойынша жауапкершілігін бекіту мақсатында ЕАДБ-мен 188,000,000 мың теңге сомасына №137 Жобаны бірлесіп іске асыру туралы келісімге қол қойылды. Осы келісім бойынша игеру жүргізілген жоқ.

«Мойнақ СЭС» АҚ

2023 жылы Мойнақ СЭС «Қазақстан даму банкі» АҚ-мен 2005 жылғы 14 желтоқсанда банктік қарыз шарты бойынша валюталық қарызды толық мерзімінен бұрын өтеді, ол бойынша мөлшерлеме — 1.15*6MLIBOR+1.15%-ды құрады.

2008 жылғы 16 қаңтардағы банктік қарыз шарттары бойынша қарыздың баланстық құны 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 6,865,628 мың теңгені құрайды (2022 жылғы 31 желтоқсан: 8,321,221 мың теңге). Шарт бойынша мөлшерлемелер жылдық 10.72% және 7.55%, өтеу мерзімі 20 және 17 жыл.

Банктік қарыздар мынадай құралдармен қамтамасыз етілген:

- «Самұрық-Энерго» АҚ-ның 2012 жылғы 13 желтоқсандағы 1,079,213 мың теңге сомасына және 2019 жылғы 28 қарашадағы 4,545,554 мың теңге сомаға кепілдігі
- «Самұрық-Қазына» ұлттық әл-ауқат қоры» АҚ-ның 2011 жылғы 1 шілдедегі 12,285,000 мың теңге сомаға кепілдігі.

Екібастұз ГРЭС-1 ЖШС

«Қазақстан Халық банкі» АҚ

2023 жыл ішінде кредиттік желі шеңберінде «Қазақстан Халық банкі» АҚ-дан жалпы сомасы 27,648,403 мың теңгеге транштар алынды (2022 жыл: 15,087,315 мың теңге) , оның ішінде 23,348,403 мың теңге сома-сына күрделі жобалар үшін (2022 жыл: 51,088,013 мың теңге), айналым қаражатын толықтыру үшін — 7,166,000 мың теңге (2022 жыл: 7,166,000 мың теңге). 2022 жылғы 5 қаңтарда ЕГРЭС-1 «Қазақстан Ха-лық банкі» АҚ-мен 2029 жылға дейін 37,132,612 мың теңге сомаға қарыз мерзімін ұзарту туралы қосымша келісімдер жасасты. 2022 жылы алынған қарыздар бойынша пайыздық мөлшерлемелер — 11.0-18.0%, 2023 жылғы 31 желтоқсанға дейін — 10.75-12.0%. 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «Қа-зақстан Халық банкі» АҚ қарыздары бойынша ГРЭС-1 берешегі 82,248,998 мың теңгені құрайды (2022 жылғы 31 желтоқсан: 62,526,408 мың теңге).

«АлматыЭнергоСбыт» ЖШС

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «Қазақстан Халық Банкі» АҚ-мен АЭС қарызының ба-ланстық құны 8,084,044 мың теңгені құрайды (2022 жылғы 31 желтоқсан: 5,003,532 мың теңге). 2023 жылы теңгемен сыйақы мөлшерлемесі теңгемен жылдық 18.75% — дан 17.75% — ға дейін төмендетілді. Қарыздар айналым қаражатын толықтыруға берілді.

17. НЕГІЗГІ ҚЫЗМЕТ БОЙЫНША КРЕДИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК ЖӘНЕ ӨЗГЕ ДЕ КРЕДИ-ТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК

Қазақстандық мың теңгемен	31 желтоқсан 2023 ж.	31 желтоқсан 2022 ж.
Негізгі қызмет бойынша кредиторлық берешек	32,025,833	19,498,687
Негізгі құралдарды сатып алу бойынша кредиторлық берешек	20,589,140	16,990,391
Дивиденділер бойынша қарыз	420,565	420,552
Өзге де қаржылық кредиторлық берешек	4,344,712	4,306,966
Қаржылық кредиторлық берешек жиыны	57,380,250	41,216,596
Алматы қ, әкімдігі алдындағы берешек (4-ескертпе)	5,841,514	5,841,514
Жалақы бойынша берешек	3,432,422	2,352,092
Пайдаланылмаған демалыстар бойынша аударылған резервтер	3,018,096	2,637,241
Сатып алушылар мен тапсырыс берушілерден алынған алдын ала төлемдер	1,860,470	4,167,068
Өзге де қаржылық емес кредиторлық берешек	1,661,543	1,283,167
Негізгі қызмет бойынша барлық кредиторлық берешек және өзге де кредиторлық берешек жиыны	73,194,295	57,497,678

17. НЕГІЗГІ ҚЫЗМЕТ БОЙЫНША КРЕДИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК ЖӘНЕ ӨЗГЕ ДЕ КРЕДИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК (ЖАЛҒАСЫ)

Қаржылық кредиторлық берешек келесі валюталарда ұсынылған:

Қазақстандық мың теңгемен	31 желтоқсан 2023 ж.	31 желтоқсан 2022 ж.
Теңге	57,369,648	39,806,669
Еуро	10,602	1,409,927
Негізгі қызмет бойынша кредиторлық берешек және өзге де кредиторлық берешек жиынтығы	57,380,250	41,216,596

18. САЛЫҚТАР ЖӘНЕ БЮДЖЕТКЕ ТӨЛЕНЕТІН БАСҚА ДА ТӨЛЕМДЕР БОЙЫНША БЕРЕШЕК

Қазақстандық мың теңгемен	31 желтоқсан 2023 ж.	31 желтоқсан 2022 ж.
ҚҚС	3,570,131	1,639,693
Парниктік газдар шығарындыларына қосымша квота сатып алуға арналған резерв (29-ескертпе)	2,788,136	4,618,337
Қоршаған ортаны ластағаны үшін төлем	1,942,780	1,565,921
Жеке табыс салығы	809,899	687,585
Әлеуметтік салық	667,088	558,274
Бейрезиденттерден алынатын төлем көздерінің КТС	55,456	1,425,740
Өзге	665,263	816,251
Барлық салықтар және бюджетке төленетін өзге төлемдер бойынша берешек	10,498,753	11,311,801

19. ТҮСІМ

Қазақстандық мың теңгемен	2023 ж.	2022 ж.
Электр қуатын сату	347,886,797	305,755,457
Электр қуатының дайындығын қолдау қызметінен түсім	29,087,984	34,277,444
Жылу қуатын сату	23,285,275	19,763,641
Инвестициялық меншікті жалға беруден кіріс	21,835,269	4,179,075
Электр қуатын тасымалдау	11,683,393	8,206,498
ЖЖҚ электр станцияларын жалға беруден түскен кіріс	6,470,409	5,208,621
Химиялық суды сату	1,844,241	1,852,350
Өзгесі	2,866,260	2,221,906
Барлық түсім	444,959,628	381,464,992

2023 жылғы 1 шілдеден бастап электр энергиясын бірыңғай сатып алушыны және электр энергиясының теңгерімдеуші нарығын (бұдан әрі — «ЭЭТН») нақты уақыт режимінде енгізе отырып, электр энергиясының көтерме сауда нарығының жұмыс тетігін көздейтін электр энергиясын өткізу нарығының жаңа нысаналы моделіне көшу жүзеге асырылды. Модель шеңберінде энергия өндіруші ұйымдар өндірген барлық электр энергиясы электр энергиясын бірыңғай сатып алушыға — «Жаңартылатын энергия көздерін қолдау

жөніндегі есеп айырысу-қаржы орталығы» ЖШС-ға сатылады, ол өз қызметі барысында 2023 жылғы 1 шілдеден бастап «КОРЭМ» АҚ орталықтандырылған сауда-саттықтың электрондық алаңында орталықтандырылған сауда-саттық өткізу арқылы электр энергиясын электр станцияларынан бір тәулік бұрын жоспарлы сатып алуды күн сайын жүзеге асырады. Теңгерімдеуші электр энергиясын тарату (сату) және теріс теңгерімсіздіктерді сатып алу ЭЭТН — де тек есеп айырысу орталығы — «КОРЭМ» АҚ-да жүзеге асырылады. ЭЭТН бағаларын есептеу орталығы Энергетика министрлігі белгілеген тәртіппен есептейді. Теңгерімдеуші электр энергиясын сатудан түскен түсім электр энергиясын сатудан түскен түсімге енгізілген. Теріс теңгерімсіздіктерді сатып алудың өзіндік құны сатып алынған электр энергиясының құнына қосылады.

Инвестициялық меншікті жалға беруден түскен табыс Бұқтырма СЭС Мүліктік кешенін жалға беруден түскен табысты білдіреді. 2023 жылдың 26 желтоқсанында Топ қосымша келісімге қол қойды Мүліктік кешенді жалдау шартының қолданылу мерзімін 2023 жылдың 31 желтоқсанына дейін ұзартқан «Қазмырыш» ЖШС-мен қосымша келісімге қол қойды. Қосымша келісімге сәйкес 2022 жылдың 1 шілдесінен бастап қолданыстағы жалдау ақысын есептеудің жаңа формуласы белгіленді.

20. САТУДЫҢ ӨЗІНДІК ҚҰНЫ

Қазақстандық мың теңгемен	2023 ж.	2022 ж.
Отын	91,379,417	68,246,607
Негізгі құралдардың тозуы және материалдық емес активтердің амортизациясы	62,556,411	59,763,569
Сатып алынған электр қуатының бағасы	56,404,466	50,991,047
Еңбекақы мен онымен байланысты шығындарды төлеу	53,766,008	45,643,212
Электр қуатын тасымалдау қызметтері мен басқа қызметтер	16,922,260	16,847,331
Жөндеу және күтіп ұстау	11,376,901	9,950,215
Табыс салығынан басқа салықтар	9,067,694	12,305,995
Электр қуатының дайындығын қолдау	8,848,167	8,818,587
Сүмен қамтамасыз ету	7,581,742	7,106,102
Бөгде ұйымдар қызметтері	3,350,272	3,384,800
Материалдар	2,777,495	2,180,674
Күзет қызметтері	1,841,660	1,198,170
Ликвидті емес тауар-материалдық қорлар бойынша резервтерді есептеу	458,572	88,432
Өзгесі	3,344,568	2,403,845
Барлық сатудың өзіндік құны	329,675,633	288,928,586

21. ӨТКІЗУ ШЫҒЫНДАРЫ

Қазақстандық мың теңгемен	2023 ж.	2022 ж.
Диспетчерлеу және электр энергиясын бақылау	8,863,414	8,058,046
Еңбекақы мен онымен байланысты шығындарды төлеу	54,096	52,820
Электр энергиясын жеткізу	5,309	979,871
Өзгесі	8,185	19,665
Барлық өткізу шығындары	8,931,004	9,110,402

22. ЖАЛПЫ ЖӘНЕ ӘКІМШІЛІК ШЫҒЫНДАР

Қазақстандық мың теңгемен	2023 ж.	2022 ж.
Еңбекақы мен онымен байланысты шығындарды төлеу	8,939,639	8,490,918
Негізгі құралдардың тозуы және материалдық емес активтердің амортизациясы	977,929	940,866
Консультациялық және басқа кәсіби қызметтер	727,266	466,856
Бағдарламалық жасақтаманы қамтамасыз ету	603,919	350,685
Іссапар және өкілдік шығындар	251,820	201,676
Материалдар	208,074	254,087
Күзет қызметі	196,077	466,722
Мемлекеттік баж салықтары	(158,765)	4,035,216
Табыс салығынан басқа салықтар	(610,214)	1,346,863
Өзгесі	2,389,335	2,298,089
Барлық жалпы және әкімшілік шығындар	13,525,080	18,851,978

Табыс салығынан басқа өзге де салықтар мен мемлекеттік баждарға 2017 жылғы салықтық тексеру нәтижелері бойынша (27-ескертпе) 2023 жылы желтоқсанда алынған ҚР Қаржы министрлігі Апелляциялық комиссиясының шешіміне сәйкес сәйкесінше 834,893 мың теңге және 497,054 мың теңге сомасында Самұрық-Энерго (Корпоративтік орталық) резервін қалпына келтіру кіреді.

23. ҚАРЖЫЛЫҚ ТАБЫСТАР

Қазақстандық мың теңгемен	2023 ж.	2022 ж.
Банк депозиттері бойынша пайыздық табыстар	3,648,677	1,849,383
Облигациялар және қарыздар бойынша дисконт амортизациясынан табыстар	1,271,722	238,265
Алынған несиелерді бастапқы тану кезіндегі кірістер	1,089,771	-
Ұзақ мерзімді дебиторлық берешек бойынша дисконт амортизациясынан табыстар	427,241	625,782
Өзгесі	67,862	33,946
Барлық қаржылық табыстар	6,505,273	2,747,376

24. ҚАРЖЫЛЫҚ ШЫҒЫНДАР

Қазақстандық мың теңгемен	2023 ж.	2022 ж.
Облигациялар және қарыздар бойынша пайыздық шығындар:		
- сыйлықақы шығындары (16-ескертпе)	14,476,424	21,154,648
- Келтірілген бағаның дисконтын алып тастау (16-ескертпе)	7,537,275	6,979,871
Келтірілген бағаның дисконтын алып тастау		
- Жою міндеттемелері бойынша резервтер	2,331,999	316,612
- Қызметкерлердің сыйақылары бойынша міндеттемелер	205,792	175,439
Пайданы шегергендегі бағамдық айырманың шығыны	-	352,116
Еншілес компаниялардың артықшылықты акциялары бойынша дивидендтер	158,041	211,391
Өзгесі	534,472	557,621
Табыста немесе шығында танылған барлық қаржылық шығындар	25,244,003	29,747,698
Кредиттер мен қарыздар бойынша капиталдандырылған шығындар (7-ескертпе)	11,169,836	7,109,611
Барлық қаржылық шығындар	36,413,839	36,857,309

25. ТАБЫС САЛЫҒЫ

Қазақстандық мың теңгемен	2023 ж.	2022 ж.
Ағымдағы табыс салығы бойынша шығындар	24,086,297	21,055,060
Кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша үнемдеу	(4,733,940)	(4,944,515)
Табыс салығы бойынша барлық шығындар	19,352,357	16,110,545

Төменде салық бойынша шығынның теориялық және факт түріндегі шығынның салыстыруы көрсетілген:

Қазақстандық мың теңгемен	2023 ж.	2022 ж.
Салық салынғанға дейінгі ХҚЕС бойынша пайда	63,082,122	47,152,634
Қолданыстағы орташа мөлшерleme 20% бойынша табыс салығына байланысты теориялық шығын (2022 ж: 20%)	12,616,424	9,430,527
Түзетулер төменде:		
Бірлескен және қауымдасқан кәсіпорындардың пайдасындағы табыс салығы салынбайтын үлесі	(624,280)	(3,220,623)
Тұрақты айырмашылықтар: активтерді қайта құрылымдау	-	7,294,502
Алдыңғы кезеңдерге түзетулер, оның ішінде салықтық шығын бойынша талап қою мерзімінің өтуі	1,398,847	4,411,959
Салық салынбайтын өзге шығыстар	6,116,611	2,287,440
Табыс салығынан босатылған Мойнақ СЭС-інің шығысы/(кірісі)	-	94,701
Төлем көзінен алынатын салық	154,500	49,641
Кейінге шегерілген табыс салығы бойынша танылмаған активтердегі өзгерістер	(309,743)	(4,237,602)
Табыс салығы бойынша барлық шығындар	19,352,359	16,110,545

25. ТАБЫС САЛЫҒЫ (ЖАЛҒАСЫ)

ХҚЕС пен ҚР салық заңнамасы арасындағы айырмашылықтар бухгалтерлік есеп пен олардың салық ба-
засындағы активтер мен міндеттемелердің теңгерімдік бағасы арасындағы уақыт айырмашылықтарының
қалыптасуына әкеледі. Уақыт айырмашылықтары өзгерістерінің салықтық ықпалы төменде салық мөлшер-
лемелеріне сәйкес көрсетілген, олар уақыт айырмашылықтарын қалпына келтіру кезеңінде қолданылмақ.

Қазақстандық мың теңгемен	1 қаңтар 2023 ж. (қайта қаралды)	Табыстар мен шығындар шотына жатқызылды	31 желтоқсан 2023 ж.
Алынып тасталатын уақыт айырмашылықтары- ның салық әсері			
Кейінге қалдырылған салық шығындары	8,411,234	660,243	9,071,477
Қызметкерлерге сыйақы беру бойынша міндеттемелер	204,315	5,779	210,094
Облигациялар	889,751	(699,088)	190,663
Күл үйінділерін жою резерві	4,888,637	(159,241)	4,729,396
Тауар-материалдық қорлар	1,328	451,011	452,339
Негізгі қызмет бойынша дебиторлық қарыз және басқа дебиторлық	1,122,088	(407,460)	714,628
Табыс салығынан басқа салықтар	115,461	44,279	159,740
Пайдаланылмаған демалыстар бойынша резерв	475,641	308,038	783,679
Өзгесі	2,340,571	(2,090,394)	250,177
Кейінге шегерілген табыс салығы бойынша жалпы активтер	18,449,026	(1,886,833)	16,562,193
Кейінге шегерілген табыс салығы бойынша таныл- маған активтер	(750,177)	309,743	(440,434)
Кейінге шегерілген табыс салығы бойынша міндет- темелері бар есебі алып тастау	17,698,849	(1,577,090)	16,121,759
Кейінге шегерілген табыс салығы бойынша расталған активтер	-	-	-
Салық салынатын уақыт айырмашылықтарының салық әсері			
Негізгі құралдар*	(74,965,340)	4,626,019	(70,339,321)
Қарыздар	(9,987,554)	1,685,011	(8,302,543)
Кейінге шегерілген табыс салығы бойынша жал- пыміндеттемелер	(84,952,894)	6,311,030	(78,641,864)
Кейінге шегерілген табыс салығы бойынша актив- тері бар есебі алып тастау	17,698,849	(1,577,090)	16,121,759
Кейінге шегерілген табыс салығы бойынша та- нылған міндеттемелер	(67,254,045)	4,733,940	(62,520,105)

* 2023 жылғы 1 қаңтардағы салыстырмалы ақпарат қайта қаралды (3-ескертпе).

Қазақстандық мың теңгемен	1 қаңтар 2022 ж.	Табыстар мен шығын- дар шотына жатқы-зылды	31 желтоқсан 2022 ж.
Алынып тасталатын уақыт айырмашылықтары- ның салық әсері			
Кейінге қалдырылған салық шығындары	14,550,285	(6,139,051)	8,411,234
Қызметкерлерге сыйақы беру бойынша міндеттемелер	164,468	39,847	204,315
Облигациялар	281,101	608,650	889,751
Күл үйінділерін жою резерві	534,401	(534,401)	-
Тауар-материалдық қорлар	77,185	(75,857)	1,328
Негізгі қызмет бойынша дебиторлық қарыз және басқа дебиторлық	1,156,945	(34,857)	1,122,088
Табыс салығынан басқа салықтар	622,909	(507,448)	115,461
Пайдаланылмаған демалыстар бойынша резерв	443,145	32,496	475,641
Өзгесі	698,171	1,642,400	2,340,571
Кейінге шегерілген табыс салығы бойынша жалпы активтер	18,528,610	(4,968,221)	13,560,389
Кейінге шегерілген табыс салығы бойынша таныл- маған активтер	(4,987,778)	4,237,601	(750,177)
Кейінге шегерілген табыс салығы бойынша міндет- темелері бар есебі алып тастау	13,540,832	(730,620)	12,810,212
Кейінге шегерілген табыс салығы бойынша расталған активтер	-	-	-
Салық салынатын уақыт айырмашылықтарының салық әсері			
Негізгі құралдар	(74,589,516)	4,512,813	(70,076,703)
Қарыздар	(11,149,877)	1,162,323	(9,987,554)
Кейінге шегерілген табыс салығы бойынша жал- пыміндеттемелер	(85,739,393)	5,675,136	(80,064,257)
Кейінге шегерілген табыс салығы бойынша актив- тері бар есебі алып тастау	13,540,832	(730,620)	12,810,212
Кейінге шегерілген табыс салығы бойынша та- нылған міндеттемелер	(72,198,561)	4,944,516	(67,254,045)

Топтың ағымдағы құрылымы шеңберінде Топтың түрлі компанияларының салық шығындары мен
ағымдағы салық активтері Топтың басқа компанияларының ағымдағы салық міндеттемелері мен салық
табыстарымен есептелмейді, және сәйкесінше салықтар шоғырландырылған салық шығыны болғанда
да есептелуі мүмкін. Сондықтан,кейінгеқалдырылғантабыссалығыбойыншаактивтерменміндеттемелере-
септеледі,теколарбір салық салынатын компанияға тиесілі болуы тиіс.

Топтың алдағы кезеңдерге ауыстырылған пайдаланылмаған салық шығындарына қатысты кейінге қалды-
рылған салық активтері бар. Осы салық шығындарын пайдалану мерзімі 2027 жылы аяқталады.

Топтың бірлескен кәсіпорындарға инвестициялармен байланысты уақытша айырмаларға қатысты 2023
жылы кейінге қалдырылған салық міндеттемелері болған жоқ (2022 жыл: кейінге қалдырылған салық мін-
деттемелері болған жоқ), өйткені топтың осы уақытша айырмалардың өзгеру мерзімдерін бақылау мүм-
кіндігі бар және оларды таяу болашақта қайта қарауды жоспарламайды.

26. ТОҚТАТЫЛҒАН ҚЫЗМЕТ

2022 жылдың 28 желтоқсанында Компания «Маңғышлақ Мұнай» ЖШС («ММ») мен оның еншілес кәсіпорнын «QazaqGaz» ҰК» АҚ-ға 13,178,650 мың теңгеге нарықтық бағасымен сатты.

ТМ және ММ операциялары жеке маңызды қызмет түрлері болғандықтан, бұл шығару тобы шоғырландырылған қаржылық есептілікте тоқтатылған операция ретінде көрсетіледі.

Шығарылған активтер мен міндеттемелер және сату бойынша сыйақы туралы ақпарат төменде келтірілген:

Қазақстандық мың теңгемен	28 желтоқсан 2022 ж.
Негізгі құралдар	14,716,353
Басқа ұзақ мерзімді активтер	626,768
Тауар-материалдық қорлар	362
Өзге айналым активтері	7,791
Ақша қаражаттары және олардың баламалары	6,028
Топтың сатылған, айналымнан тыс активтерінің жалпы сомасы	15,357,302
Өзге ұзақ мерзімді міндеттемелер	2,102,121
Өзге міндеттемелер	104,996
Сатылған, шығарылған топқа тікелей қатысы бар жиынтық міндеттемелер	2,207,117

Қазақстандық мың теңгемен	ТМ 28 желтоқсан 2022 ж.
Еншілес ұйымды сатылғаннан алынған өтемақы	13,178,650
Сатылған таза активтердің баланстық құны	(13,150,185)
Еншілес ұйымды іске асыру кезіндегі шығыстар	(678,309)
Еншілес ұйымның шығуынан болған залал	(649,844)

27. ШАРТТЫ ЖӘНЕ КЕЛІСІМШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР МЕН ОПЕРАЦИЯЛЫҚ ТӨУЕКЕЛДЕР

Операциялық орта

2022 жылдың 24 ақпанында Ресей Украинада әскери операцияны бастады, оған АҚШ, Еуропалық Одақ және басқа да бірқатар мемлекеттер Ресейге қарсы кең ауқымды санкциялар енгізді, соның ішінде Ресей банктеріне Swift жүйесін қолдануға тыйым салынды.

Ресей Қазақстанның ірі сауда серіктесі болып табылады. Ресей сонымен қатар мұнайдың 80%-ына дейін экспортқа тасымалданатын Каспий құбыр консорциумы (КҚК) арқылы негізгі сауда транзиті болып табылады. Қазіргі уақытта Қазақстан билігі мұнай экспорты бойынша, оның ішінде Баку-Тбилиси-Джейхан (БТД) құбыры арқылы баламалы бағыттарды қарастыруда, алайда бұл бастамаларды іске асыру инфрақұрылымға қомақты инвестициялар салуды талап етеді.

2023 жылғы қарашада Fitch Ratings халықаралық рейтинг агенттігі Қазақстанның «BBB» деңгейіндегі егемен рейтингін «тұрақты» болжаммен растады, бұл рейтинг сыртқы күйзелістерге төзімді күшті бюджеттік және сыртқы теңгерімдерді, сондай-ақ мұнай кірістерінен жинақталған жинақтармен нығайтылған қаржыландырудың икемділігін көрсетеді. Бұл күшті жақтар шикізатқа жоғары тәуелділікпен, «BBB» санатындағы

ұқсас елдермен салыстырғанда ішінара аз дамыған макроэкономикалық саясатты, сондай-ақ басқарудың әлсіз көрсеткіштерін көрсететін жоғары инфляциямен салыстырылады. Шикі мұнай мен мұнай конденсаты әлі де бюджеттік кірістер мен экспортқа барынша көп үлес қосады бұл экспорт ІЖӨ-нің 17%-ын құрайды, бұл экономиканы сыртқы күйзелістерге ұшыратуы мүмкін. Экономиканы әртараптандыру бойынша күш-жігер жұмсалуда, оны іске асыруға бизнес ортаға және білікті кадрлардың жетіспеушілігіне байланысты проблемаларға қатысты уақыт қажет болады.

Жалпы, Қазақстан Республикасының экономикасы дамушы нарықтарға тән кейбір сипаттамалық ерекшеліктерді көрсетуді жалғастыруда. Бұл ерекшеліктерге сонымен қатар елден тыс жерде еркін айырбасталмайтын ұлттық валюта және бағалы қағаздар нарығының өтімділігінің төмен деңгейі кіреді, бірақ олармен шектелмейді.

Осы есептің күндегі жағдай бойынша Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің ресми айырбас бағамы 1 АҚШ доллары үшін 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 454.56 теңгемен салыстырғанда 1 АҚШ доллары үшін 451.03 теңгені құрады (2022 жылғы 31 желтоқсан: 1 АҚШ доллары үшін 462.65 теңге).

Инфляция деңгейі 2023 жылғы желтоқсанда 21.3% шыңына жеткеннен кейін 2023 жылғы ақпанда 9.8%-ды құрады. 2023 жылы экономиканың өсуі 4.8%-ды құрады және сарапшылардың болжауынша, алдағы үш жылда ұлттық экономиканың өсу қарқыны жылына орта есеппен 4% — дан сәл аз болады.

Экономикалық орта Топтың қызметі мен қаржылық жағдайына айтарлықтай әсер етеді. Басшылық Топтың тұрақты қызметін қамтамасыз ету үшін қажетті шараларды қабылдайды. Алайда, қалыптасқан экономикалық жағдайдың болашақ салдарын болжау қиын, ал басшылықтың ағымдағы үміттері мен бағалаулары нақты нәтижелерден өзгеше болуы мүмкін.

Бұдан басқа, Қазақстан Республикасындағы электр энергетикасы секторы Қазақстан Республикасындағы саяси, заңнамалық, салықтық және реттеушілік өзгерістердің ықпалына ұшыраған күйде қала береді. Қазақстан Республикасының экономикалық тұрақтылығының перспективалары едәуір дәрежеде Үкімет қолданатын экономикалық шаралардың тиімділігіне, сондай-ақ құқықтық, бақылау және саяси жүйелердің дамуына, яғни Топтың бақылау аясынан тыс болатын жағдайларына байланысты болады.

Топ басшылығы экономикалық және саяси жағдайдағы ағымдағы өзгерістерді бақылайды және жақын болашақта Топтың тұрақтылығы мен бизнесін дамыту үшін қажет деп санайтын шараларды қабылдайды.

Күтілетін несиелік шығындарды бағалау үшін Топ макроэкономикалық көрсеткіштердің болжамдарын қоса, расталатын болжамды ақпаратты пайдаланады. Алайда кез келген экономикалық болжамдар сияқты, болжамдар мен оларды жүзеге асыру ықтималдығы сөзсіз жоғары белгісіздік деңгейімен байланысты, сондықтан нақты нәтижелер болжанғаннан айтарлықтай өзгеше болуы мүмкін.

Компанияның болашақ кредиттік шығындарын бағалау үшін Топ макроэкономикалық көрсеткіштер болжамымен қоса расталатын болжамдық ақпаратты пайдаланады. Дегенмен, кез келген өзге де экономикалық болжамдар секілді олардың орындалу ықтималдылығы жоғары деңгейдегі белгісіздікке келіп тіреледі, сондықтан да нақты нәтижелер болжамдық нәтижелерден едәуір өзгеше болуы мүмкін.

Салық заңнамасы

Қазақстан заңнамалары мен салық салу тәжірибесі үздіксіз даму үстінде, сондықтан оны әр түрлі түсіндіруге болады және кері күші болуы мүмкін жекелеген өзгерістерге ұшырайды. Кейбір жағдайларда, салық салынатын базаны анықтау мақсатында салық заңнамасы ҚХЕС ережелеріне сүйенеді, мұнда Қазақстанның салық органдарының ҚХЕС-тің тиісті ережелерін түсіндіруі басшылықтың осы қаржылық есептілікті дайындаған кезде қолданған есепке алу саясатынан, пайымдаулары мен бағаларынан ерекшеленуі мүмкін. Ол Топтың қосымша салық міндеттемелерінің туындауына алып келуі мүмкін. Салық органдары салық жылы аяқталғаннан кейін бес жыл ішінде ретроспективті тексеру жүргізе алады.

27. ШАРТТЫ ЖӘНЕ КЕЛІСІМШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР МЕН ОПЕРАЦИЯЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕР (ЖАЛҒАСЫ)

Салық заңнамасы (жалғасы)

2020 жылғы шілдеден бастап Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Мемлекеттік кірістер комитеті (бұдан әрі — МКК) көлденең мониторингті енгізу жөніндегі пилоттық жобаны іске қосты, ол 2023 жылғы 31 желтоқсанға дейін жалғасады. Мәселен, 2021-2022 жылдары МКК көлденең мониторинг бойынша пилоттық жоба шеңберінде ЭГРЭС-1 және Самұрық-Энерго (корпоративтік орталық) бойынша бес жылдық кезеңдегі тарихи деректерді зерделеу жүргізілді, оның қорытындысы бойынша салықтық тексерулер жүргізілді, салықтық тексерудің нәтижелері туралы хабарламалар қойылды. Анықталған негізгі бұзушылықтар қарыздар бойынша сыйақылар бойынша заңсыз шегерімдерді, сондай-ақ төлем көзінен КТС-ны төмендетуді қамтиды. Компаниялар өздерінің келіспеушіліктерін білдіріп, соттарда дауласу жұмыстарын жалғастыруда.

Топ басшылығы тиісті заңнамалардың түсіндіру қолайлы және Топтың салықтық ұстанымы негізді деп санайды. Басшылықтың пікірінше, Топ осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте қалыптастырылған резервтен асатын ағымдағы және әлеуетті салықтық тәуекелдер бойынша маңызды зиян шекпейді.

Сақтандыру

ҚР сақтандыру нарығы енді ғана дамуда және басқа елдерде кең тараған көптеген сақтандыру түрлері Қазақстанда жоқ. Топ өзінің өндірістік ғимараттары, үшінші тұлғалар алдында қызметтің немесе міндеттемелердің тоқтауынан шығындарға батуы, Топ апаттар немесе операциялар салдарынан жылжымайтын мүлік немесе қоршаған ортаға келетін зардаптан толық сақтандырылмаған. Топтың толық сақтандыруы жоқ, тек жеке активтердің жоғалуы немесе бүлінуі Топ қызметі мен қаржылық жағдайына біршама кері әсерін тигізеді деген қауіп бар.

Қоршаған ортаны қорғау мәселелері

Қазіргі уақытта Қазақстан Республикасында табиғат қорғау заңнамасы қатаңдатылуда және оның сақталуын қамтамасыз етуге қатысты қазақстандық мемлекеттік органдардың ұстанымын қайта қарау жалғасуда. 2021 жылы Қазақстан Республикасында жеке және заңды тұлғалардың қоршаған ортаға әсер ететін немесе әсер етуге қабілетті қызметті жүзеге асыруына байланысты туындайтын адам мен табиғаттың өзара іс-қимылы (экологиялық қатынастар) саласындағы қоғамдық қатынастарды реттейтін жаңа экологиялық кодекс күшіне енді. Қоршаған ортаны ластағаны үшін өнеркәсіптік кәсіпорындардың жауапкершілігін арттырумен қатар, экологиялық кодекс қалдықтарды басқару иерархиясын енгізуді де қарастырады және қызмет салдарын жою бойынша талаптарды белгілейді.

Осы Кодекстің ережелері 2025 жылдан бастап қоршаған ортаға ластаушы заттардың жиынтық шығарындылары бойынша неғұрлым ірі I санаттағы елу объект (бұдан әрі — «Топ — 50») үшін кешенді экологиялық рұқсаттарды (бұдан әрі — «КЭР») алуды міндеттейді, оның негізі өндірісте Қазақстан Республикасының Экология, геология және табиғи ресурстар министрлігінің Экологиялық реттеу және бақылау комитеті беретін үздік қолжетімді техникаларды (бұдан әрі — «ҰҚТ») қолдана отырып, үздік қолжетімді техниканы өндіріске енгізу болып табылады.

ТОП-50 тізбесіне «Самұрық-Энерго» АҚ-ның «ЕМАЭС-1» ЖШС, «ЕМАЭС-2 станциясы» АҚ, «АлЭС» АҚ (ЖЭО-2, ЖЭО-3) төрт нысаны кірді. 2023 жылғы 12 желтоқсандағы хаттамалық тапсырмамен Топ кәсіпорындары Кешенді экологиялық рұқсат алу бойынша жол карталарын және Экологиялық тиімділікті арт-

тыру бағдарламаларының алдын ала жобаларын әзірледі. Қазіргі уақытта Топ кәсіпорындары энергетика саласында қоршаған ортаға әсерді азайту бойынша технологияларды іздестіруде.

Энергия өндіруші ұйымдар үшін Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2024 жылғы 23 қаңтардағы қаулысымен бекітілген «Энергия өндіру мақсатында ірі қондырғыларда отын жағу» үздік қолжетімді техникалар бойынша анықтамалық (бұдан әрі — «ҰҚТА») әзірленді. Кешенді экологиялық рұқсат алу үшін негіз бекітілуі 2024 жылы күтілетін ҰҚТ қорытындысы болып табылады.

Қазіргі уақытта Топ басшылығы ҰҚТ енгізудің болашақ операциялық және күрделі шығындардың құнына әсерін бағалайды, өйткені шекті тариф арқылы ҰҚТ-ны енгізуге инвестицияларды қайтару электр энергиясына шекті тарифтердегі қиғаштыққа әкеледі.

Сондай-ақ, «Қазақстан электр энергетикалық қауымдастығы» ЗТБ Қазақстанның энергия өндіруші ұйымдарымен бірлесіп, 2025 жылдан бастап 2031 жылға дейін кешенді экологиялық рұқсат ала отырып, ҰҚТ-ны енгізу мерзімін ауыстыру жөніндегі ұсыныстарға бастамашылық жасады.

Топтың белгілі бір кәсіпорындарына қолданылатын Экологиялық кодекстің басқа ережелеріне шығарындыларды бақылаудың автоматтандырылған жүйелерін орнату және қалдықтарды басқару әдістері кіреді. Толық бағалау жүргізілгенге дейін Қазақстанның жаңа экологиялық кодексінің жаңа талаптарының қаржылық салдарын бағалау мүмкін емес, бірақ қалдықтарды басқару және тиісті мониторинг процестерін әзірлеу үшін қажетті қосымша инвестициялар түрінде немесе қалдықтарды өндіру үшін төлемді арттыру түрінде экологиялық талаптарды сақтау құнының өсуі күтілуде.

Экологиялық кодекстің жаңадан енгізілген нормаларына сәйкес кәсіпорындарда қоршаған ортаға теріс әсер ететін объектілерді пайдалану салдарын жою бойынша міндеттемелер бар, бірақ салдарларды жою жөніндегі талаптар объектілердің сипатына, қоршаған ортаға әсер ету дәрежесіне және кәсіпорындар қызметінің саласына байланысты айқындалатын өндірістік кәсіпорындар мен құрылыс объектілерінің санына байланысты болады. 2022 жылы Топ өз объектілерін пайдалану салдарын жоюға қатысты қосымша міндеттемелерді мойындады (4, 15-Ескертпе).

Экологиялық кодекстің қолданыстағы редакциясы жұмыс істеп тұрған кезде Топтың 2024 жылғы 1 шілдеге дейінгі мерзімде I санаттағы объектілердің салдарын жою үшін қаржылық қамтамасыз етуді ұсыну жөніндегі міндеттемесі болады. Қаржылық қамтамасыз ету: кепілдік; банктік салым кепілі; мүлік кепілі; сақтандыру түрінде беріледі. Қаржылық қамтамасыз ету жоғарыда аталған қаржылық қамтамасыз етудің бірнеше түрінің бірінде немесе банктік салым кепілі түріндегі қаржылық қамтамасыз ету үлесі мыналарды құрауы тиіс болған жағдайда I санаттағы объект операторының таңдауы бойынша олардың үйлесімінде ұсынылады:

1. объект пайдалануға берілген күннен бастап он жыл өткен соң (2021 жылғы 1 шілдедегі жағдай бойынша жұмыс істеп тұрған объектілер үшін 2031 жылға дейін) — қаржылық қамтамасыз етудің жалпы сомасының кемінде елу пайызы;
2. 2021 жылғы 1 шілдедегі жағдай бойынша жұмыс істеп тұрған объектілер үшін объект пайдалануға берілген күннен бастап жиырма жыл өткеннен кейін 2041 жылға дейін — қаржылық қамтамасыз етудің жалпы сомасының жүз пайызы. I санаттағы объектінің операторы осындай объектіні пайдалану салдарын жою жөніндегі өзінің барлық міндеттемелері толық орындалғанға дейін қаржылық қамтамасыз етудің болуын үздіксіз қамтамасыз етуге міндетті.

Қаржылық қамтамасыз ету мөлшері I санаттағы объектіні пайдалану салдарын жою жөніндегі жұмыстардың есептік құнын негізге ала отырып, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен әдістемеге сәйкес айқындалады және әрбір жеті жыл сайын қайта есептеуге жатады.

27. ШАРТТЫ ЖӘНЕ КЕЛІСІМШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР МЕН ОПЕРАЦИЯЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕР (ЖАЛҒАСЫ)

Қоршаған ортаны қорғау мәселелері (жалғасы)

Қазіргі уақытта Топ қаржылық қамтамасыз ету түрін анықтау бойынша жұмыс жүргізуде. Банктермен кепілдіктер бойынша, сақтандыру компанияларымен сақтандыру шарттарын жасасу бойынша келіссөздер жүргізілуде. Сақтандыру төлемдері бойынша комиссиялардың шығыстары электр энергиясына тарифті қалыптастыру қағидаларына сәйкес электр энергиясын өндіруге арналған тарифпен жабылады. Сондай-ақ, 2024 жылы Топ 2024 жылдың 30 маусымына дейінгі мерзімде Топтың 1-санаттағы объектілері болып табылатын еншілес компанияларының пайдасына кепілдік беру туралы бас компанияның куәліктерін алды.

Экология Министрлігінің өкілдерімен талқылау шеңберінде Топ басшылығы заңнаманың нормаларына өзгерістер енгізілетінін, оған сәйкес қаржылық қамтамасыз етуді ұсыну шарттары мен мерзімдері қайта қаралатынын, сондай-ақ 2025 жылдан бастап 2031 жылға арналған ҰҚТ-ны енгізу жөніндегі талаптардың мерзімдері қайта қаралатынын түсінеді.

Топ қоршаған ортаны қорғауға байланысты міндеттемелеріне кем дегенде жыл сайын мерзімді бағалау жүргізеді. Міндеттемелердің анықталуына қарай олар дереу қаржылық есептілікте көрсетіледі. Қолданыстағы заңнамалар мен нормативтік актілердің өзгеруі нәтижесінде, сондай-ақ сот практикасы нәтижесінде туындауы мүмкін әлеуетті міндеттемелерді жеткілікті сенімділікпен бағалау мүмкін емес, бірақ олар айтарлықтай болуы мүмкін. Топ басшылығы қолданыстағы табиғат қорғау заңнамасының сақталуын бақылаудың қолданыстағы жүйесі жағдайында осы қаржылық есептілікте танылғандарды немесе ашылғандарды қоспағанда, қоршаған ортаға залал келтіруге байланысты туындайтын елеулі міндеттемелер жоқ деп есептейді.

Табиғатты қорғау заңнамасына сәйкес Топтың парниктік газдар шығарындыларына қосымша квоталар сатып алу бойынша заңды міндеттемелері бар. Топ үшін электр энергиясын жоспарлы өндіруге және өнім бірлігіне парниктік газдар шығарындыларының үлес коэффициентіне байланысты 2025 жылға дейінгі көміртегі квоталарының көлемі белгіленген. ЕМАЭС-1 өндірісінің ұлғаюына байланысты Топтың 2023 және 2022 жылдары парниктік газдар шығарындыларына квота тапшылығы пайда болды. Топ Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексіне сәйкес парниктік газдар шығарындыларына квота тапшылығын алуға өтініш беру үшін жұмыстар жүргізеді. 2023 жылғы 31 желтоқсанға резервке 2023 жылға (2022 жылғы 31 желтоқсан: 2022 және 2021 жылдарға) парниктік газдар шығарындыларына қосымша квоталар сатып алуға ЕМАЭС-1 міндеттемелері кіреді (18-Ескертпе).

Күл үйінділерін қалпына келтіру резерві

Топ табиғатты қорғау заңнамасына сәйкес, Топтың операциялық қызметінің қалдықтарын орналастыру полигондарын білдіретін күл жинақтауыш учаскелерін қалпына келтіру бойынша заңдық міндеттеме бар. 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша, күл жинақтауыштарды қалпына келтіру резервінің теңгерімдік бағасы 3,143,439 мың теңгені (31 желтоқсан 2022 ж.: 2,481,986 мың теңге) құрады. Күл жинақтауыштарды қалпына келтіру резервінің бағалауы Топтың ҚР қолданыстағы табиғатты қорғау заңнамасын түсіндіруіне негізделген. Және ол рекультивация бойынша жұмыстарды қалпына келтіру және өткізудің ағымдағы нормалары мен қалпына келтіру әдістеріне сәйкес, техникалық-экономикалық негіздемемен және инженерлік зерттеулермен қамтылған. Аталмыш бағалау келесі табиғатты қорғау саласын зерттеу жұмыстарын аяқтау және рекультивация мен қалпына келтіру бойынша бағдарламаларды қайта қарастыру кезінде өзгеруі мүмкін.

Экология, әлеуметтік және корпоративтік басқару (ESG) мәселелерінің әсері-климаттың өзгеруін және онымен байланысты тәуекелдерді есепке алу

Топ климаттың өзгеруі бойынша әлемдік қауымдастықтың алаңдаушылығымен ынтымақтасады және парниктік газдар шығарындыларын азайту, энергия тиімділігін арттыру, жаңартылатын энергия көздеріне көшу және көміртегі отынынан бас тарту бойынша жаһандық күш-жігерді қолдайды. Топтың бас компаниясы «Самұрық-Қазына» АҚ-ның стратегиялық мақсаты 2021 жылмен салыстырғанда 2032 жылға қарай көміртегі ізін 10%-ға қысқарту болып табылады және 2060 жылға қарай көміртегі бейтараптығына қол жеткізуге ұмтылады. Жалпы, көміртегі бейтараптығы парниктік газдар шығарындыларын жоққа шығармайды-азайту мүмкін емес шығарындылар көлемін өтеу қажет.

Климаттың өзгеруіне байланысты анықталған тәуекелдерге қатысты Топ олардың активтер мен міндеттемелерін тануға/тоқтатуға, осындай активтер мен міндеттемелерді бағалауға және шоғырландырылған қаржылық есептілікте ақпаратты ашуға әсерін бағалады. Төменде келтірілген аймақтар негізінен климаттың өзгеруіне байланысты тәуекелдерге ұшырайды:

а) Топ қолданыстағы шаң-көмір жабдықтарын заманауи экологиялық таза бу-газ энергоблоктарымен ауыстыру мақсатында Алматы ЖЭО-2 және ЖЭО-3-те жаңа бу-газ қондырғыларын салу жөніндегі жобаларға бастамашылық жасады; және

б) Топ Экологиялық кодекске сәйкес жаңадан енгізілген нормативтік талаптарға байланысты пайдалану объектілерін жоюға және экологиялық зиянды қалпына келтіруге арналған резервтерді бағалап, мойындады (4, 15-ескертпе).

Климаттың өзгеруіне байланысты анықталған тәуекелдерге қатысты Топ олардың активтері мен міндеттемелерін тануға/тоқтатуға, осындай активтер мен міндеттемелерді бағалауға және шоғырландырылған қаржылық есептілікте ақпаратты ашуға әсерін бағалады. Төменде келтірілген аймақтар негізінен климаттың өзгеруіне байланысты тәуекелдерге ұшырайды:

Алматы ЖЭО-2-ні жаңғырту

2023 жылы «Алматы ЖЭО-2-ні қоршаған ортаға әсерін барынша азайта отырып, жаңғырту» жобасы бойынша ЕРС келісімшарт жасалды, бірқатар қаржы институттарымен кредиттік келісімдерге қол қойылды (16-ескертпе). 2023 жылғы 5 шілдеде ЕРС-келісімшарт бойынша аванс берілді (9-ескертпе). Топ басшылығы ЖЭО-2-ні газға ауыстыру жобасын 2026 жылғы 31 желтоқсанға дейін аяқтауды жоспарлап отыр.

ЖЭО-2-ні газға ауыстыру жобасын қаржыландыру үшін инвестициялық келісім жасасу және қуаттылыққа жеке тариф алу 2024 жылдың соңына дейін күтіледі. ЖЭО-2 жаңғырту жобасы газдағы жаңа станция іске қосылғаннан кейін ЖЭО-2 жұмыс істеп тұрған қуаттарын консервациялауды көздейді. Топ 2021 жылы бу-газ қондырғысы пайдалануға берілгеннен кейін консервациялауға немесе бөлшектеуге жататын көмір энергия блоктарын қоса алғанда, ЖЭО-2 негізгі активтерінің 20,737,321 мың теңге мөлшерінде құнсыздануға арналған резервті таныды. Тиісінше, осы активтердің қалдық құны жаңа бу-газ энергоблоктары пайдалануға берілген кезде нөлге тең болады.

«Алматы ЖЭО-3-ті жаңғырту

АлЭС «Алматы ЖЭО-3-ті қайта құру» (қуаты кемінде 450 МВт БГҚ салу арқылы)» жобасын (бұдан әрі — «Жоба») іске асыруда. Жобаны іске асыру мерзімі: 2022-2026 жылдар. Жобаның мақсаты: Алматы ЖЭО-3-ті қайта құру Қазақстанның оңтүстік аймағындағы маневрлік қуаттардың тапшылығын ішінара жабу үшін қолданыстағы шаң-көмір жабдығын қазіргі экологиялық таза бу-газды энергия блоктарына ауыстыруды, жұмыс істеп тұрған алаңда маневрлік жұмыс режимі бар жаңа ЖЭО-ны салуды көздейді.

80 /100	Біріктірілген жылдық есеп / 2023 ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОРДЫҢ АУДИТОРЛЫҚ ЕСЕБІ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІК	ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТУЛЕР	samruk-energy.kz
	27. ШАРТТЫ ЖӘНЕ КЕЛІСІМШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР МЕН ОПЕРАЦИЯЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕР (ЖАЛҒАСЫ) Экология, әлеуметтік және корпоративтік басқару (ESG) мәселелерінің әсері-климаттың өзгеруін және онымен байланысты тәуекелдерді есепке алу (жалғасы) «Алматы ЖЭО-3-ті жаңғырту (жалғасы) «Жаңартылатын энергия көздерін қолдау жөніндегі есеп айырысу-қаржы орталығы» ЖШС-мен маневрлік генерациялау режимі бар жаңадан пайдалануға берілетін генерациялаушы қондырғыларды салу кезінде электр қуатының әзірлігін ұстап тұру жөніндегі қызметті сатып алу туралы шартқа қол қойылды. Еңбек келісімшартына қол қойылды, қаржыландыруды ұйымдастыру бойынша жұмыстар жүргізілуде. Ansaldo Energia компаниясымен GTU негізгі жабдықтарын жеткізу бойынша EPC мердігерінің SLA (резервтік келісім) жасалды. «Алматы ЖЭО-3-ті қайта құру» жобасы қолданыстағы жабдықты ауыстыруды көздейді, оның саябақ ресурсы жаңа станция іске қосылған кезде пысықталатын болады және тиісінше, сондай-ақ қазіргі заманғы экологиялық таза бұ-газ энергоблоктарына толық амортизацияланатын болады, осылайша Топ басшылығы таяу болашақта күтетін топ үшін теріс салдары бар елеулі өзгерістер айқындалмайды. Павлодар облысы прокуратурасының ЭМАЭС-2-ні тергеуі 2024 жылғы 16 ақпанда Қазақстандық бұқаралық ақпарат құралдарында Павлодар облысының прокуратурасы 3-ші энергия блогын салу арқылы жылу электр станциясын кеңейтуге және реконструкциялауға арналған ақша қаражатын ысырап ету фактісі бойынша ЭМАЭС-2-ге қатысты тергеу жүргізіп жатқаны туралы ақпарат пайда болды. Осы шоғырландырылған қаржылық есептілік шығарылған күні Топ басшылығы барлық операциялар мен ЭМАЭС-2 станциясы заңнама шеңберінде жүзеге асырылды және бұл оқиға Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне әсер етпейді деген қорытындыға келді. Топ басшылығы осы мәселені қадағалайды және осы мәселе шеңберінде Павлодар облысының прокуратурасына қажетті ақпарат пен қолдау көрсетеді. ҚР Бәсекелестікті қорғау және дамыту агенттігінің ЭМАЭС-1-ді тергеуі Қазіргі уақытта «ЭМАЭС-1» ЖШС — да ҚР Бәсекелестікті қорғау және дамыту агенттігі (бұдан әрі — «БҚА») айналыс сәтінде электр қуатының әзірлігін қолдау жөніндегі қызметтер нарығында орталықтандырылған сауда-саттықта бәсекелестікті жоюға әкеп соққан тиісті тауарды өткізу мүмкіндігі болған кезде тауарды өткізуден негізсіз бас тарту мәселесі бойынша тексеру жүргізуде. ҚР БҚА-ның пікірінше, 2019 жылдан 2022 жылға дейінгі кезеңде ЭМАЭС-1 электр қуатымен орталықтан-дырылған сауда-саттыққа қатыса отырып, бәсекелестіктен бас тартуға байланысты өтінімде көрсетілген қуаттың барлық көлемін сауда-саттықта өткізбеді, осылайша басқа ЭӨҰ-мен бәсекелестіктен әдейі бас тартып, сауда-саттыққа қатысушылармен ойдан шығарылған бәсекелестік тудырды. Компания электр қуаты нарығын ұйымдастыру және жұмыс істеу қағидаларына (Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2015 жылғы 27 ақпандағы № 152 бұйрығымен бекітілген) сәйкес бекітілген тариф бойынша қуатты өткізуді жүзеге асырды және монополияға қарсы органның шығарған бұйрығымен үзілді-кесілді келіспеді.	2024 жылғы ақпанда Компания Астана қаласының мамандандырылған ауданаралық әкімшілік сотына өндіріске қабылданған монополияға қарсы даулар бойынша әкімшілік органдардың, лауазымды тұлғалардың шешімдеріне, әрекеттеріне дау айту туралы талап арыз жолдады. Топ басшылығы осы тергеулер бойынша шығындардың немесе беделді шығындардың ықтималдығы төмен деп санайды, сондай-ақ осы тергеулердің нәтижелері Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне айтарлықтай әсер етпейді. Капиталды сипаттағы міндеттемелер Топ өзінің маусымдық және басқа да туындайтын бизнес-тәуекелдерге ұшырауына талдау жасады, бірақ 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың қаржылық нәтижелеріне немесе жағдайына әсер етуі мүмкін тәуекелдерді анықтаған жоқ. Топ міндеттемелерді орындау және айналым қаражаттарымен қамтамасыз ету үшін қажетті қаражат пен қаржыландыру көздері бар. 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша, Топтың 530,059,552 мың теңге (2022 жылғы 31 желтоқсан: 65,331,177 мың теңге) жалпы сомасындағы негізгі құралдарды сатып алу бойынша ұзақ мерзімді шартты міндеттемелері болды. Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардың капиталды сипаты-ның міндеттемелері 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша, Топтың Forum Muider, СЕГРЭС-2 ұзақ мерзімді шарттық міндеттемелеріндегі үлесі 3,495,602 мың теңгені және тиісінше 2,801,004 мың теңгені (31 желтоқсан 2022 жылғы: 3,997,304 мың теңге және 11,812,824 мың тенге) құрады. Қарыздар бойынша ковенанттар Топтың барлық банктік қарыздары мен облигациялар бойынша міндеттемелері, Самұрық-Энерго банктік кепілдіктері, сондай-ақ Самұрық-Қазынадан Самұрық-Энерго қарызы бойынша белгілі бір келісімдері бар (16-ескертпе). Осы келісімдерді сақтамау Топ үшін жағымсыз салдарға, соның ішінде қарыз шығындарының өсуіне және дефолтқа әкелуі мүмкін. 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ төменде сипатталған «Богатырь Көмір» ЖШС-ның сақтамауын қоспағанда, өз келісімдерін сақтады. 2023 және 2022 жылдың қорытындысы бойынша Топ қарыздар бойынша ковенанттардың нормативтік мәндерін орындады, сондай-ақ бұзушылық оқиғасының орын алуы болжанған жағдайларда шекті төмендету бойынша вейверлер алды. 2023 жылғы 31 желтоқсанда «Богатырь Көмір» ЖШС Еуразия даму банкінен алған қарыз бойынша Debt Service Coverage Ratio-ны қолдауда сәйкессіздікке ие болды. Сәйкессіздік техникалық сипатта болады және инвестициялық бағдарламаны өз қаражаты есебінен қаржыландыру салдарынан туындады. Сондай-ақ, Еуразия даму банкінен алған қарыз бойынша қаржылық емес ковенанттарға сәйкес «Богатырь Көмір» ЖШС 2023 жылғы 1 қыркүйектен кешіктірмей көмір өндіру мен тасымалдаудың циклдық-ағындық технологиясы жобасын іске асыру бойынша міндеттеме алды. Орындамау оқиғасы іске асыру мерзімін 6 айдан артық мерзімде, яғни 2024 жылдың 1 наурызынан кеш бұзу болып табылады. Қазіргі уақытта «Богатырь Көмір» ЖШС қосымша келісімге қол қою және жобаны іске асыру мерзімін 6 айдан 16 айға, яғни 2024 жылдың 31 желтоқсанына дейін бастап ұзарту бойынша жұмыстар жүргізуде. «Богатырь Көмір» ЖШС тарапынан ковенанттарды бұзу Топтың қарыздарын жіктеуге әсер етпейді. 8-ескертпеде «Богатырь Көмір» ЖШС Бас компаниясының, Forum Muider B. V. міндеттемелері қысқа мерзімді міндеттемелерге қарыздарды қайта жіктеуді ескере отырып ұсынылған.	81

29. НЕГІЗГІ ЕНШІЛЕС, ҚАУЫМДАСҚАН ЖӘНЕ БІРЛЕСКЕН КӘСІПОРЫНДАР

Кәсіпорын атауы	Қызмет түрі	% дауыс құқығы	Қатысу үлесі	Тіркелген ел
Еншілес кәсіпорындар:				
«Алатау Жарық Ком- паниясы» АҚ	Алматы қаласы мен Алматы облысы бой- ыншаэлектр қуатын беру және бөлу	100%	97.4%	Қазақстан
«Алматы электрстан- циялары» АҚ	Алматы қаласы мен Алматы облысында электржылу қуаты мен ыстық су өндіру	100%	100%	Қазақстан
«АлматыЭнергоС- быт» ЖШС	Алматы қаласы мен Алматы облысы аумағындаэлектр қуатын сату	100%	100%	Қазақстан
«Шардара СЭС-і» АҚ	Оңтүстік Қазақстандағы гидроэлектр станциясындағы электр қуатын өндіру	100%	100%	Қазақстан
«Мойнақ СЭС-і» АҚ	Алматы облысындағы гидроэлектрстан- циясындағы электр қуатын өндіру	100%	100%	Қазақстан
Болат Нұржанов атын- дағы Екібастұз ГРЭС-1 станциясы	Көмір негізіндегі электр және жылу қуатын өндіру	100%	100%	Қазақстан
«Бұқтырма ГЭС-і» АҚ	Жалға берілген Бұқтырма гидроэлектр- станциясының меншік иесі саналады	100%	96.32%	Қазақстан
«Өскемен ГЭС-і» АҚ	Гидроэлектр станцияларды жалға берген кезден бастап аталған компаниялар жұмыс істемейді	89.99%	89.99%	Қазақстан
«Шүлбі ГЭС-і» АҚ	Гидроэлектр станцияларды жалға берген кезден бастап аталған компаниялар жұмыс істемейді	92.14%	92.14%	Қазақстан
Samruk Green Energy ЖШС	Жаңартылатын электр қуатын дамыту	100%	100%	Қазақстан
«Бірінші жел электр станциясы» ЖШС	Жел электр станциясында қуат өндіру	100%	100%	Қазақстан
«Қазгидротехэнер- го» ЖШС	Жаңартылатын энергия көздері сала- сындажобаларды іске асыру	100%	100%	Қазақстан
«Теплоэнерго- маш» ЖШС	Жаңартылатын энергия көздері сала- сындажобаларды іске асыру	95%	95%	Қазақстан
«Energy Solutions» ЖШС	Тасымалдау және өзге де қызметтер	100%	100%	Қазақстан
«Балқаш ЖЭС» АҚ	Балқаш ЖЭС-ін салу	100%	100%	Қазақстан
«Ereymantau Wind Power» ЖШС	Жел электр станциясында қуат өндіру	100%	100%	Қазақстан
Qazaq Green Power PLC	Жасыл энергия өндіру	100%	100%	Қазақстан

Кәсіпорын атауы	Қызмет түрі	% дауыс құқығы	Қатысу үлесі	Тіркелген ел
Қауымдасқан кәсіпорындар:				
«Энергия Семире- чья» ЖШС	Алматы жанында күн электр станция- сында электр қуатын өндіру	25%	25%	Қазақстан
Altyn Dala Energy Ltd. Жеке компаниясы	Күн электр станциясында электр қуатын өндіру	25%	25%	Қазақстан
Бірлескен кәсіпорындар:				
«Екібастұз ГРЭС-2 станциясы»	Көмір негізінде электр және жылу қуа- тын өндіру	50%	50%	Қазақстан
Forum Muider BV	Компания Богатырь Көмір және маңыз- ды операцияларды жүзегеасырмайтын Ресей Федерациясымен Кипр Республи- касында, тіркелген бірқатар компания- лардың жарғылық капиталының 100% үлесіне ие (Компания энергетикалық көмір өндірумен айналысады)	50%	50%	Нидерланды
Forum Muider Limited	Компания Forum Muider B.V компаниясын АХҚО юрисдикциясына қайта құру мақ- сатында құрылған.	50%	50%	Кипр Республикасы

2022 жылдың 4 қарашасында Астана халықаралық қаржы орталығының юрисдикциясымен Qazaq Green Power PLC (бұдан әрі — QGP) жаңа еншілес компаниясы тіркелді. 2022 жылдың желтоқсан айында Ком- пания «Мойнақ СЭС» АҚ акцияларының толық үлесін және «Бірінші жел электр станциясы» ЖШС үлесін «Samruk-Green Energy» ЖШС-не беру арқылы QGP жарғылық капиталына үлес қосты. Осы шоғырланды- рылған қаржылық есептілікте операция активті қайта құрылымдау ретінде қарастырылады.

Редомицилиация мақсатында Forum Muider B.V. АХҚО юрисдикциясына Нидерландының юрисдикция- сынан АХҚО-ға тікелей беру мүмкін еместігіне байланысты 2023 жылғы 18 қазанда Кипр Республикасын- да Forum Muider Limited компаниясы құрылды. Forum Muider Limited акционерлері «Самұрық-Энерго» АҚ және UC RUSAL (РФ) тең үлестермен (әрқайсысы 50% акция) болып табылады.

2023 жылдың 15 желтоқсанында АХҚО-да Altyn Dala Energy Ltd жеке компаниясы тіркелді. QGP Altyn Dala Energy Ltd компаниясының 25% үлесіне ие. «Altyn Dala Energy Ltd» жарғылық капиталына жарналар. жүзеге асырылмады.

30. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ

Қаржылық тәуекел факторлары

Топ қызметі оны бірқатар қаржылық тәуекелдерге әкеледі: нарықтық тәуекел (оның ішінде валюталық тәуекел, пайыздық мөлшерлеме өзгерісінің әсер ету тәуекелі), несие тәуекелі және өтімділік тәуекелі. Топ деңгейіндегі тәуекелдердің басқару бағдең жоғары мөлшерде қысқартуға бағытталған. Топ тәуекелге ұшырауды хеджирлеу үшін қаржылық құралдарды пайдаланбайды.

Тәуекелдерді басқару Топтың бас компаниясы бекіткен саясат несие тәуекелі, өтімділік тәуекелі және нарық тәуекелі сияқты арнайы салалардық амтитын және тәуекелдерді басқару принциптерін қарастыратын саясатқа сәйкес жүргізіледі (1-ескертпе).

(a) Кредит тәуекелі

Топ кредит тәуекеліне ұшырауы мүмкін, атап айтқанда қаржылық құрал бойынша бір тарап басқа тарапқа қаржылық шығын әкелу тәуекеліне ұшырауы мүмкін, себебі ол өз міндеттерін орындай алмайды.

Кредит тәуекелі Топтың контрагенттермен жасалатын кредиттік және басқа да операциялары нәтижесінде туындайды, соның салдарынан қаржылық активтер туындап отырады.

Топтың ең жоғарғы кредиттік тәуекелі қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте қаржылық активтердің теңгерімдік құнынан көрінеді.

Кредиттік тәуекелді басқару

Кредиттік тәуекел Топ бизнесі үшін барынша елеулі тәуекел болып табылады. Сондықтан да басшылық кредиттік тәуекелді басқаруға ерекше көңіл бөледі.

Тәуекелдерді басқару мақсатында кредиттік тәуекелді бағалау маңызды процесс болып табылады және нақты модельдерді пайдалануды талап етеді, себебі тәуекелдер нарық жағдайына, күтілетін ақшалай қаражат айналымына және уақыт ағымына тәуелді. Активтер портфелі бойынша кредиттік тәуекелді бағалау дефолт болу ықтималдылығына байланысты қосымша бағалауды, тиісті шығын коэффициенттерін белгілеуді және контрагенттер арасындағы дефолт жағдайларына түзетулер жасауды талап етеді.

Кредиттік тәуекелді жіктеу жүйесі

Кредиттік тәуекел деңгейі бойынша қаржылық құралдарды жіктеу және кредит тәуекелін бағалау мақсатында Топ екі жұмыс бағытын пайдаланады: тәуекелдер негізінде жасалатын ішкі рейтинг жүйесі немесе сыртқы халықаралық рейтинг агенттіктері (Standard & Poor’s [S&P], Fitch, Moody’s) бағалайтын тәуекел деңгейінің бағасы. Ішкі және сыртқы кредиттік рейтингтер дефолттың басталу ықтималдылығының белгілі бір ауқымы бар бірыңғай ішкі шкала бойынша жасалады.Тәуекелдерге негізделген рейтингтердің ішкі жүйесі ішкі даму болып табылады және рейтингтерді басшылық бағалайды. Топ активтердің класына байланысты несиелік тәуекелді бағалаудың әртүрлі әдістерін қолданады.

Топ ұзақ мерзімді дебиторлық берешек бойынша кредиттік тәуекелді бағалау үшін тәуекелдер негізінде ішкі рейтингтік жүйелерді қолданады.

Рейтингтік модельдер үнемі тексеріліп отырады, дефолт туралы дәлелдерге негізделген және қажет болған жағдайда жаңартылады. Қолданылатын әдіске қарамастан, топ рейтингтердің дәлдігін үнемі растайды, модельдердің болжамды қабілеттерін есептейді және бағалайды.

Сыртқы рейтингтер S&P, Moody’s и Fitch секілді тәуелсіз халықаралық рейтинг агенттіктерінің контрагенттері арқылы беріледі. Бұл рейтингтер ашық түрде, қол жетімді. Мұндай рейтингтер және дефолттың болу ықтималдылығының тиісті диапазондары барлық қаржылық активтер үшін қолданылады, тек саудалық дебиторлық берешек пен ұзақ мерзімді дебиторлық берешектер өзгеше қаралады.

Күтілетін кредит шығындарын (ККШ) бағалау

Күтілетін кредиттік шығындар — ықтималдылық деңгейі ескеріле отырып, болашақ алынбаған ақшалай қаражат құны есептелген бағалау нысаны (яғни белгілі бір кезең ішінде туындаған дефолттың тиісті тәуекелдері пайдаланылып есептелген кредиттік шығындардың орташа өлшемдік шамасы). Күтілетін кредиттік шығындарды бағалау объективті болып табылады және ықтимал нәтижелердің ауқымын есептеу арқылы айқындалады. Күтілетін кредиттік шығындарды бағалау топ пайдаланатын төрт компоненттің негізінде орындалады: дефолт ықтималдығы, дефолт тәуекеліне ұшыраған кредиттік талаптың шамасы, дефолт жағдайында шығын және дисконттау мөлшерлемесі.Дефолт сәтіндегі берешек — есепті кезең аяқталғаннан кейін тәуекел сомасында болуы мүмкін өзгерістер ескеріліп дефолттың болашақ болар күні тәуекелін бағалау, негізгі қарыз сомасы мен пайыздарын өтеу , және кредиттік міндеттемелер бойынша қаражатты пайдалану қоса ескеріледі. Кредиттік сипаттағы міндеттемелер бойынша дефолт сәтіндегі берешек кредиттік конверсия коэффициенті арқылы (CCF) бағаланады. Кредиттік конверсия коэффициенті — белгілі бір уақыт кезеңіндегі шарт бойынша міндеттемелер сомасының теңгерімдік міндеттемеге қатысты конверсия ықтималдылығын көрсететін коэффициент. Дефолт ықтималдылығы (PD) — белгілі бір уақыт кезеңіндегі дефолттың туындау мүмкіндігін бағалау. Дефолт жағдайындағы шығын (LGD) — дефолт кезіндегі туындайтын шығынды бағалау. Бұл шама шартта көзделген төлеуге бағытталған ақшалай қаражат ағыны мен кредитордың алуы күтілетін ақша арасындағы айырмаға негізделеді. Әдетте бұл көрсеткіш дефолт кезіндегі берешек пайызымен (EAD) белгіленеді. Күтілетін шығындар есепті мерзім аяғындағы көрсетілген құнға сәйкес дисконтталады.Дисконттау мөлшерлемесі қаржылық құрал бойынша тиімді пайыздық мөлшерлемні (ТПМ) немесе оған ұқсас шаманы білдіреді.

Күтілетін кредиттік шығындар қаражат құралының барлық қолданыс мерізімі ішінде модельденеді. Құралдың барлық қолданыс мерізімі шарттың күтпеген мерзімінен тыс өтелуін есепке алғанда, егер ондай болған болса, қарыз құралдарын өтеу мерзіміне дейінгі қалған қолданыс мерзіміне тең.

Басқару моделінде «Барлық мерзімдегі күтілетін кредиттік шығындар» ретінде қаржылық құралдың қалған қолданыс мерізімі ішіндегі барлық мүмкін боларлық дефолт жағдайларының туындауы нәтижесінде пайда болатын шығындар бағаланады. «12 айда күтілетін кредиттік шығындар» моделі қаржылық құралдар бойынша есепті кезеңнің аяғынан бастап 12 ай ішіндегі болуы мүмкін дефолт жағдайының пайда болуы нәтижесінде туындайтын немесе қаржылық құралдың бір жылдан кем болуы мүмкін мерзіміндегі күтілетін кредиттік шығындардың бір бөлігін қамтиды.

Басшылықтың Шоғырландырылған қаржылық есептілікті әзірлеу үшін күтілетін кредиттік шығындарды бағалауы әдетте реттеу мақсатында пайдаланылатын барлық мерзім ішіндегі бағалауға емес, белгілі бір мерзімдегі бағалауға негізделген. Бағалауда болжамдық ақпарат қолданылады. Осындай ретпен ККШ кредит тәуекеліне ықпал ететін ықтималдылық ескеріле отырып, негізгі макроэкономикалық көрсеткіштердегі өзгерістерді көрсетеді.

Құрылған немесе сатып алынған құнсызданған қаржы активтері (POCI) үшін ККШ модельдеу, (a) жалпы баланстық құны және дисконттау ставкасы шартта көзделген ақша ағындарының негізінде емес, активті бастапқы тану сәтінде алынуы мүмкін ақша ағындарының негізінде айқындалатынын қоспағанда, сондай түрде орындалады және (б) ККШ әрқашан бүкіл уақыт ішінде ККШ тең. Құрылған немесе сатып алынған құнсызданған активтер — бұл бұрын бизнесті біріктіру нәтижесінде сатып алынған құнсызданған қарыздар сияқты бастапқы тану сәтінде құнсызданған қаржылық активтер.

30. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ (ЖАЛҒАСЫ)

Күтілетін кредит шығындарын (ККШ) бағалау (жалғасы)

Дефолт ықтималдылығын бағалау үшін Топ дефолтты төменде көрсетілген критерийлердің біреуіне немесе бірнешеуіне сәйкес келетін тәуекел жағдайы ретінде белгілейді:

- Қарыз алушының шартта көзделген өтеу мерзімін 90 күннен аса уақытқа созуы;
- халықаралық рейтинг агенттіктері қарыз алушыны дефолт рейтингіндегі сыныпқа жатқызады;
- қарыз алушы төменде көрсетілген төлемсіздік қабылеті ықтималының белгісіне сәйкескеледі;
- қаржылық актив бойынша пайыз есептемесінің тоқтатылуы/ пайыз мөлшерлемесінің төмендеуі;
- негізгі қарыздың есептен шығарылуы;
- қаржылық активтің номинальды құнына қарағанда елеулі дисконтпен сатылуы;
- қарыз құнының төмендеуіне/есептен шығарылуына, берешектің кешірілуіне әкелетін қайта құрылымдау;
- қаржылық активті өтеу мерзімінің ұзартылуы;
- негізгі қарыз/пайздық төлем бойынша төлем мерзімінің мейлінше кейінге шегерілуі;
- Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес контрагенттің банкрот деп танылуы;
- контрагенттің банкроттық туралы өтініш бойынша талап арызын беруі;
- кепілдік шартымен немесе шарт бойынша кепілдік ақысының төленуімен қамтамасыз етілген міндеттемелер бойынша мерзімнің ұзартылуы 90 күннен асады.

Ақпаратты жария ету үшін Топ дефолт анықтамасын құнсызданған активтер анықтамасына сәйкестендірді. Дефолттың жоғарыда берілген анықтамасы Топтың барлық қаржылық активтеріне қатысты қолданылады.

Егер құрал үш ай қатарынан қандай да бір дефолт ткритерийіне жатқызылмаған болса, дефолт деп есептелмейді (яғни төлемнің ұзартылуы жойылады). Бұл кезең талдау негізінде анықталды, талдау барысында ұзарту мерзімін жоюдың түрлі анықтамалары пайдаланылып, төлемді ұзарту жойылғаннан кейінгі қаржылық құралға дефолт мәртебесін беруді қайтару ытималдылығы ескерілді.

Кредит тәуекелінің елеулі мөлшерде ұлғаюының болуы немесе болмауының бағалануы (SICR) алғашқы танылған сәттен бастап жеке түрде де, портфельді негізде де орындалады.

Осы шоғырландырылған қаржылық есепте танылатын күтілетін кредит шығындарының деңгейі қарыз алушының кредит тәуекелінің алғашқы танылған сәтінен бастап елеулі ұлғаюына байланысты белгіленеді.Бұл бағыт күтілетін кредит шығындарын бағалаудың үш кезеңдік моделіне негізделген. 1-кезең — алғашқы танылу сәтінде құнсызданған санатына жатқызылмаған және сол сәттен бастап оған қатысты кредит тәуекелі елеулі түрде өспеген қаржылық құрал үшін.

2-кезең — егер алғашқы танылу сәтінен бастап кредит тәуекелі елеулі түрде өскені анықталса қаржылық құрал 2-кезеңге ауыстырылады, бірақ әзірше құнсызданған болып есептелмейді, бірақ кредит шығындарына қатысты бағалау резерві барлық мерзім ішіндегі күтілетін кредиттік шығындар негізінде құрылады. 3-кезең — егер қаржылық құрал құнсызданған болып табылса, ол 3-кезеңге ауыстырылады, және бағалау резерві барлық мерзім ішіндегі күтілетін кредиттік шығындар негізінде құрылады. Актив 3-кезеңге ауысуы нәтижесінде ұйым пайыздық табысты жалпы теңгерімдік құны негізінде тануды доғарады және пайыздық кірісті есептеу кезінде теңгерімдік құнға қатысты күтілетін кредит шығындарын алып тастағандағы активтің тиімді пайыздық мөлшерлемесін қолданады.

Кредиттік тәуекелдің елеулі ұлғаюының критерийі орындалмағаны туралы дәлелдер болса, құрал қайтадан 1- кезеңге ауыстырылады. Егер тәуекел сапалық белгісі негізінде 2-кезеңге ауыстырылса,Топ бұл белгіге қатысты, оның сақталуы немесе өзгеруіне көз жеткізу үшін мониторинг жасайды.

Сатып алынған немесе құрылған құнсызданған қаржылық активтер бойынша кредиттік шығындарды бағалау әрдайым тұтас мерзімге бағаланады. Осылайша Топ барлық мерзімдегі күтілетін кредиттік шығындардың шоғырландырылма өзгерістерін таниды.

30. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ (ЖАЛҒАСЫ)

Күтілетін кредит шығындарын (ККШ) бағалау (жалғасы)

Сауда-саттық дебиторлық берешектен басқа қаржылық активтер бойынша күтілетін кредиттік шығындарды бағалау үшін Топ үш бағытты қолданады: (i) жеке негізде бағалау; (ii) портфельді негізде бағалау; ішкі рейтингтер жеке негізде бағаланады, бірақ кредит тәуекелінің бірдей рейтингтері және кредит портфельінің бірдей сегменттері үшін күтілетін кредиттік шығындарды есептеу процесінде кредит тәуекелінің бірдей параметрлері қолданылады (мәселен, дефолт ықтималдылығы, дефолт жағдайындағы шығындар); (iii) сыртқы рейтингтер негізінде бағалау.

Тұтастай алғанда күтілетін кредиттік шығындар кредит тәуекелінің төмендегідей параметрлерінің қосындысына тең:дефолт сәтіндегі берешек, дефолт ықтималдылығы және дефолт жағдайындағы шығындар,олар құралдың тиімді пайыздық мөлшерлемесі арқылы келтірілген құнына дисконтталған нұсқада анықталған. Күтілетін кредиттік шығындар әрбір жеке қаржы активінің немесе жиынтық сегменттің қолданылу мерзімі ішінде әрбір болашақ ай үшін кредиттік тәуекелдің параметрлерін (дефолт кезіндегі берешек, дефолт ықтималдығы және дефолт жағдайындағы шығын) болжау жолымен айқындалады. Бұл үш компонент «өмір сүру» ықтималдығын ескере отырып көбейтіледі және түзетіледі (яғни, қаржылық актив өткен айда өтелді ме, әлде дефолт болды ма). Бұл іс жүзінде әрбір болашақ кезең үшін күтілетін несиелік шығындарды есептеуді қамтамасыз етеді, содан кейін олар есепті күнге дисконтталады және жинақталады. Күтілетін кредиттік шығындарды есептеу үшін пайдаланылатын дисконттау ставкасы бастапқы тиімді пайыздық ставканы немесе оның шамаланған шамасын білдіреді.

Төменгі кестеде тиісті есепті кезең соңындағы сыртқы (болған жағдайда) және ішкі кредиттік рейтингтер көрсетілген:

Қазақстандық мың теңгемен	Ақшалай қаражат	Пайдаланылуы шектелген ақшалай қаражат	Мерзімді депозиттер	Облигациялар және қарыздар
2023 жылғы 31 желтоқсан				
BBB+ (S&P)	-	-	-	-
BBB (тұрақты) (S&P)	658,766	-	-	-
BBB- (тұрақты) (S&P)	37,946,721	-	-	-
BB+ (тұрақты) (S&P)	2,431,637	204	-	-
BB (тұрақты) (S&P)	232,704	241,906	1,173	423,073
BB- (тұрақты) (S&P)	911,954	-	-	-
B+ (тұрақты) (S&P)	-	-	-	-
Болмаған (S&P)	10,670	307,625	500	12,496
Барлық қаржылық активтер	42,192,452	549,735	1,673	435,569

Қазақстандық мың теңгемен	Ақшалай қаражат	Пайдаланылуы шектелген ақшалай қаражат	Мерзімді депозиттер	Облигациялар және қарыздар
2022 жылғы 31 желтоқсан				
BBB+ (S&P)	-	-	1,000	-
BBB- (тұрақты) (S&P)	15,019,756	-	1,106	-
BB+ (тұрақты) (S&P)	11,902,680	1,708,866	-	-
BB (тұрақты) (S&P)	-	-	-	-
BB- (тұрақты) (S&P)	6,250,245	-	-	382,858
B+ (тұрақты) (S&P)	1,429,160	-	10,659	-
Болмаған (S&P)	14,919	246,252	-	383,148
Барлық қаржылық активтер	34,616,760	1,955,118	12,765	766,006

Топ дебиторлық берешек бойынша күтілетін кредиттік шығындарды есептеу үшін резервтеу матрицасын қолданады. Күтілетін кредиттік шығынды бағалау үшін сауда-саттық дебиторлық берешек кредит тәуекелі мен мерзімі ұзартылған кезең сипаттамасына байланысты жіктелген.

Төменгі кестеде дефолт деңгейі және тиісті есепті кезең аяғындағы шығынға арналған резерв көрсетілген:

Қазақстандық мың теңгемен	Заңды тұлғалардың дебиторлық берешегі					
	Барлығы	Ағымдағы	1-30 күн	31-60 күн	61-90 күн	>90 күн
2023 жылғы 31 желтоқсандағы дебиторлық берешек	57,839,396	52,408,365	2,218,016	391,289	273,218	2,548,508
Дефолт деңгейі		0.13%	1.61%	12.13%	7.05%	79.89%
Күтілетін кредиттік шығындар	(2,207,729)	(69,171)	(35,751)	(47,470)	(19,251)	(2,036,086)
Барлығы	55,631,667	52,339,194	2,182,265	343,819	253,967	512,422

Қазақстандық мың теңгемен	Заңды тұлғалардың дебиторлық берешегі					
	Барлығы	Ағымдағы	1-30 күн	31-60 күн	61-90 күн	>90 күн
2022 жылғы 31 желтоқсандағы дебиторлық берешек	34,970,175	22,480,639	4,603,014	2,019,820	1,068,442	4,798,260
Дефолт деңгейі		0.26%	0.67%	5.52%	14.51%	49.64%
Күтілетін кредиттік шығындар	(2,736,828)	(57,541)	(31,032)	(111,426)	(155,048)	(2,381,781)
Барлығы	32,233,347	22,423,098	4,571,982	1,908,394	913,394	2,416,479

Қазақстандық мың теңгемен	Жеке тұлғалардың сауда дебиторлық берешегі					
	Барлығы	Ағымдағы	1-30 күн	31-60 күн	61-90 күн	>90 күн
2023 жылғы 31 желтоқсандағы дебиторлық берешек	8,424,201	8,137,250	154,564	37,174	11,386	83,827
Дефолт деңгейі		0.12%	1.68%	7.07%	25.32%	89.98%
Күтілетін кредиттік шығындар	(93,187)	(9,653)	(2,597)	(2,628)	(2,883)	(75,426)
Барлығы	8,331,014	8,127,597	151,967	34,546	8,503	8,401

Қазақстандық мың теңгемен	Жеке тұлғалардың сауда дебиторлық берешегі					
	Барлығы	Ағымдағы	1-30 күн	31-60 күн	61-90 күн	>90 күн
2022 жылғы 31 желтоқсандағы дебиторлық берешек	6,999,732	6,611,831	138,358	32,687	12,441	204,415
Дефолт деңгейі		0.15%	1.94%	7.54%	25.22%	78.98%
Күтілетін кредиттік шығындар	(179,652)	(9,918)	(2,684)	(2,465)	(3,138)	(161,447)
Барлығы	6,820,080	6,601,913	135,674	30,222	9,303	42,968

30. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ (ЖАЛҒАСЫ)

Күтілетін кредит шығындарын (ККШ) бағалау (жалғасы)

Күтілетін кредиттік шығындар моделіне енгізілген болжамдық ақпарат

Кредиттік тәуекелдің Елеулі ұлғаюын бағалау және күтілетін кредиттік шығындарды есептеу расталатын болжамды ақпаратты қосуды көздейді. Топ несиелік тәуекел мен күтілетін несиелік шығындардың өзгеруімен байланысты келесі экономикалық айнымалыларды анықтады: жалпы ішкі өнім, инфляция, валюта бағамы, мұнай бағасы және негізгі секторлардың өнімділігінің өзгеруіне негізделген экономикалық даму тенденциясын сипаттау үшін қолданылатын қысқа мерзімді экономикалық индикатор.

Осы экономикалық ауыспалы нысандардың дефолт ықтималдылығына әсері, дефолт кезіндегі берешек және дефолт жағдайындағы шығын статистикалық регрессионды талдау арқылы анықталады, бұл шара осы ауыспалы шамалардың өткен кезеңдердегі дефолт деңгейіне тигізген әсерін түсіну үшін жасалады.

Кез келген басқа экономикалық болжамдардағы секілді, олардың жүзеге асырылу болжамы мен ықти-малдылығы жоғары деңгейдегі белгісіздіпен айқындалады, сондықтан да нақты көрсеткіштер болжамды көрсеткіштерден елеулі түрде өзгешеленуі мүмкін.

Топ өзінің әдіснамасы мен қаржы активтері бойынша бағалар мен нақты шығындар арасындағы ал-шақтықты азайту үшін жол берулерге тұрақты тексеру жүргізеді. Мұндай бэк-тестілеу жылына кемінде бір рет өткізіледі. Күтілетін кредиттік шығындарды бағалау әдістемесін бэк-тестілеу нәтижелері Басшылық назарына жеткізіледі, сосын уәкілетті органдармен талқыланғаннан кейін модельдерді одан әрі жетілдіру қадамдары жасалады.

(ә) Өтімділік тәуекелі

Өтімділік тәуекелі — бұл Топтың қаржылық міндеттемелерді орындау кезінде қиындықтармен кездесу тәуекелі. Топтың қолданыстағы Даму жоспарларын қалыптастыру және мониторингілеу ережелеріне сәйкес, ақша ағымдарының қозғалысын жоспарлау және мониторингілеу қысқа мерзімді ай сайынғы негізде және 5 жылға қызметті орта мерзімді жоспарлауды қалыптастыру аясында жүзеге асады. Сондай-ақ, Компанияда 10 жылға Топты дамыту стратегиясы әзірленіп, бекітілуде. Ақша ағымдарын жоспарлаған кезде депозиттерге бос ақша қаражатын орналастырудан түскен пайда есептеледі.

Төменде кестеде шарттардың талаптарында көзделген өтеу мерзімдерінің соңына дейін есепті кезеңнің соңында қалатын мерзімдерді көрсете отырып, өтеу мерзімдері бойынша бөлінген топтың қаржылық мін-деттемелеріне талдау берілген. Өтеу мерзімі бойынша талдау дисконтталмаған сомаларға негізделген, оның ішінде болашақта пайыздар мен қарыздың негізгі сомасын өтеу.

Қазақстандық мың теңгемен	Қажет болғанға дейін және 1 айдан кем мерзімде	1– 3 ай	3 — 12 ай	12 ай — 5 жыл	5 жылдан астам
2023 жылғы 31 желтоқ-сандағы жағдай бойынша					
Қарыздар	13,641,232	16,895,396	48,237,105	305,024,210	10,714,783
Негізгі қызмет бойынша кредиторлық берешек және басқа кредиторлық берешек	54,871,955	1,624,109	883,370	816	-
Қаржылық жалдау	62,785	191,716	763,504	2,482,608	261,606
Негізгі сома мен пайыздың болашақ төлемдерін қоса алғандағы барлық болашақ төлемдер	68,575,972	18,711,221	49,883,979	307,507,634	10,976,389
2022 жылғы 31 желтоқ-сандағы жағдай бойынша					
Қарыздар	11,783,756	13,571,593	139,287,768	121,010,160	134,480,684
Негізгі қызмет бойынша кредиторлық берешек және басқа кредиторлық берешек	37,383,803	2,071,263	1,542,731	218,799	-
Қаржылық жалдау	52,156	115,037	502,387	1,946,787	369,725
Негізгі сома мен пайыздың болашақ төлемдерін қоса алғандағы барлық болашақ төлемдер	49,219,715	15,757,893	141,332,886	123,175,746	134,850,409

(в) Нарық тәуекелі

Топ (а) валюталық және (б) пайыздық құралдар бойынша ашық ұстанымдармен байланысты нарық тәуе-келіне тап болып отырады, олар нарықтағы жалпы және арнайы өзгерістер тәуекелімен тығыз байланысты.

Валюталық тәуекел

Топтың кейбір қарыздары (16-ескертпе) және негізгі қызмет бойынша кредиторлық берешегі (27-ескерт-пе) шетелдік валютада (АҚШ доллары мен еуро) көрсетілген, сондықтан Топ валюталық тәуекелге ұшыра-уы мүмкін. Қазақстан нарығында туынды қаржылық құралдарды таңдау шектеулі және бұндай құралдар қымбат болғандықтан, басшылық Топтың валюталық тәуекелін хеджирлемеу туралы шешім қабылдады, себебі мұндай құралдардың табыстары сәйкес шығындарды жаппайды. Бұған қарамастан Топ болашақта және қажет болған кезде хеджирлеу құрылымын енгізу үшін қаржылық нарықтағы өзгерістерді одан әрі бақылауды жалғастыруда.

30. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ (ЖАЛҒАСЫ)

(в) Нарық тәуекелі (жалғасы)

Валюталық тәуекел (жалғасы)

Төмендегі кестеде валюталық тәуекелге ұшыратуы мүмкін шетелдік валюталарда белгіленген жалпы сомалар көрсетілген:

Қазақстандық мың теңгемен	АҚШ доллары	Еуро	Ресей рублі	Барлығы
2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша				
Активтер	-	-	-	-
Міндеттемелер	-	(66,411)	-	(66,411)
Таза позиция	-	(66,411)	-	(66,411)
2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша				
Активтер	-	911,507	-	911,507
Міндеттемелер	(3,408,077)	(1,409,927)	-	(4,818,004)
Таза позиция	(3,408,077)	(498,420)	-	(3,906,497)

Төменде кестеде Топ ұйымдарының қызметтік валютасы үшін есепті кезең аяғында қолданылатын айыр-бас бағамының болуы мүмкін өзгерістері нәтижесінде болуы мүмкін қаржылық нәтиже мен өзіндік капи-талдың өзгерістері келтірілген, бұл ретте барлық ауыспалы сипаттамалар өзгеріссіз қалады.

Қазақстандық мың теңгемен	Пайдаға немесе шығынға және капиталға әсері	
	31 желтоқсан 2023 ж.	31 желтоқсан 2022 ж.
АҚШ долларының 14% нығаюы (2022 ж.: 21% бекуі)	-	(572,574)
АҚШ долларының 14% әлсіреуі (2022 ж.: 21% әлсіреуі)	-	572,574
Еуronың 13% нығаюы (2022 ж.: 18% нығаюы)	(8,600)	(71,722)
Еуronың 13% әлсіреуі (2022 ж.: 18% әлсіреуі)	8,600	71,722

Жалпы, Топтың маңызды валюталық тәуекелдері жоқ және теңге бағамының құбылмалылығындағы жағымсыз өзгерістерге ұшырамайды, өйткені шетел валютасындағы қаржылық міндеттемелер 2023 жыл-дың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша барлық міндеттемелердің шамамен 1%-ын құрайды. Алдыңғы кезеңдерде шетел валютасындағы қарыздарды қайта қаржыландыру арқылы валюталық тәуекелдер барынша азайтылды, ал 2023 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Топтың Қазақстан Даму Банкінің АҚШ долларымен алынған траншы бойынша бір ғана валюта заемы бар.

Пайыздық тәуекел

Топ нарықтық пайыздық мөлшерлемелердің ауытқуының оның қаржылық жағдайына және ақша ағын-дарына әсер етуіне байланысты тәуекелді қабылдайды. Сыйақы мөлшерлемесінің өзгеру тәуекелі Азия Даму Банкінің несиелері бойынша туындайды, оның пайыздық мөлшерлемесі Қазақстан Республикасы-ның инфляциясының нақты көрсеткіштерінің өсуіне байланысты (16-ескертпе). Топ айнымалы мөлшер-лемелердегі өзгерістерді мұқият бақылайды. Топтың пайыздық мөлшерлемелердің өзгеруіне байланысты тәуекелдерді талдау және азайту бойынша ресми келісімдері жоқ.

Егер 2023 жылғы 31 желтоқсанда пайыздық мөлшерлемелер 100 базистік тармаққа жоғары/төмен болса, барлық басқа айнымалылар тұрақты болса, міндеттемелер бойынша жоғары/төмен пайыздық шығыстар нәтижесінде жыл ішіндегі пайда 154,460 мың теңгеге төмен және 154,460 мың теңгеге жоғары болар еді. өзгермелі пайыздық мөлшерлемен (2022 жылғы 31 желтоқсанда: 83,659 мың теңгеге аз және 83,659 мың теңге артық).

Капиталды басқару

Капиталды басқарудағы топтың міндеттері — бұл топтың акционерлер үшін пайда мен басқа мүдделі тарап-тардың пайдасын қамтамасыз ету және капиталдың құнын төмендету үшін капиталдың оңтайлы құрылы-мын сақтау үшін Қызметтің үздіксіздігі принципіне сәйкес өз қызметін жалғастыру қабілетін қамтамасыз ету. Капитал құрылымын қолдау немесе түзету үшін топ акционерлерге төленетін дивидендтер сомасын реттей алады, капиталды акционерлерге қайтара алады немесе қарыз қаражатын азайту үшін активтерді сата алады. Саланың басқа компаниялары сияқты, топ меншікті және қарыз капиталының арақатынасы негізінде капиталға мониторинг жүргізеді. Бұл қатынас капиталдың жалпы сомасына бөлінген таза қарыз қаражаты ретінде анықталады. Таза қарыз қаражаты ақша қаражаты мен олардың баламалары шегеріле отырып, қарыздардың (қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте көрсетілген «қысқа мерзімді қарыздарды» және «ұзақ мерзімді қарыздарды» қоса алғанда) жалпы сомасы ретінде айқындалады. Капи-талдың жалпы сомасы қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте көрсетілген «капитал жиын-тығы», оған қоса таза қарыз қаражаты ретінде айқындалады. Басшылық топтың тәуекел деңгейі үшін қо-лайлы 30-40% тең қарыз және меншікті капиталдың арақатынасын қарайды.

Қазақстандық мың теңгемен	Ескерту	31 желтоқсан 2023 ж.	31 желтоқсан 2022 ж.
Барлық қарыздар	16	270,194,079	265,926,978
Алып тастағанда:			
Ақшалай қаражат және оның эквиваленттері	13	(42,192,452)	(36,616,760)
Таза қарыздық қаражат		228,001,627	229,310,218
Барлық меншікті капитал		639,974,695	533,113,621
Барлық капитал		867,976,322	762,423,839
Қарыздық және меншікті капиталдың арақатынасы		26%	30%

31. ҚАРЖЫ ҚҰРАЛДАРЫНЫҢ ӘДІЛ ҚҰНЫ

Әділ құнды бағалау

Әділ құнды айқындау кезінде пайдаланылатын деректердің дұрыстығы туралы түсінік беру үшін топ өзінің қаржы құралдарын ХҚЕС-ке сәйкес белгіленген үш деңгейде жіктейді. Әділ құнды бағалау нәтижелері әділ құнның иерархия деңгейлері бойынша былайша талданып, бөлінеді: (i) 1- деңгейге сәйкес активтер немесе міндеттемелер үшін белсенді нарықтардағы нарықтық баға белгілеу бойынша бағалар (түзетіл-мейтін) жатады, (ii) 2-деңгейге—актив немесе міндеттемелер үшін тікелей(яғни,мысалы,баға) немесе жа-нама (яғни, мысалы, бағаның туындысы) бақыланатын болып табылатын барлық пайдаланылатын маңыз-ды бастапқы деректері бар бағалау модельдерінің көмегімен алынғандар және (iii) 3-деңгейдің бағалары бақыланатын нарықтық деректерге негізделмеген (яғни, бақыланбайтын бастапқы деректерге негіз-делген) бағалар болып табылады. Қаржылық құралдарды әділ құн иерархиясындағы белгілі бір санатқа жатқызған кезде басшылық пайымдауды қолданады.Егер әділ құнды бағалау да айтарлықтай түзетуді талап ететін бақыланатын деректер пайдаланылса, онда ол 3-деңгейге жатады. Пайдаланылатын дерек-тердің маңыздылығы әділ құнның барлық жиынтық бағасы үшін бағаланады.

31. ҚАРЖЫ ҚҰРАЛДАРЫНЫҢ ӘДІЛ ҚҰНЫ (ЖАЛҒАСЫ)

Әділ құнды бағалау (жалғасы)

Төменде әділ баға бойынша бағаланбайтын активтер мен міндеттемелердің теңгерімдік бағасы мен әділ баға иерархиясы деңгейлері бойынша әділ бағаның талдауы келтіріледі:

31 желтоқсан 2023 ж.					31 желтоқсан 2022 ж.				
Қазақстандық мың теңгемен	1-деңгей	2-деңгей	3-деңгей	Теңгерімдік құны	1-деңгей	2-деңгей	3-деңгей	Теңгерімдік құны	
АКТИВТЕР									
Ақшалай қаражат және оның эквиваленттері	-	42,192,452	-	42,192,452	-	34,616,760	-	34,616,760	
Пайдаланылуы, шектелген ақшалай қаражат	-	549,735	-	549,735	-	1,955,118	-	1,955,118	
Тіркелген мерзімі бар депозиттер	-	1,673	-	1,673	-	12,765	-	12,765	
Қаржылық дебиторлық берешек	-	63,962,681	-	63,962,681	-	39,053,877	-	39,053,877	
Өзге де қаржылық дебиторлық берешек	-	317,875	-	668,163	-	7,470,101	-	7,470,101	
Алынатын дивидендтер	-	-	481	481	-	-	488	488	
Облигациялар	-	406,418	-	435,569	-	769,766	-	766,006	
Барлық қаржылық активтер	-	107,430,834	481	107,810,754	-	83,878,387	488	83,875,115	
Міндеттемелер									
Қарыздар	-	246,621,133	-	270,194,079	-	220,483,525	-	265,926,979	
Қаржылық кредиторлық берешек	-	60,812,672	-	60,812,672	-	43,568,688	-	43,568,688	
Жалдау бойынша міндеттеме	-	2,533,117	-	2,533,117	-	2,057,953	-	2,057,953	
Ұзақ мерзімді кредиторлық берешек	-	-	33,799	33,799	-	-	-	-	
Барлық қаржылық міндеттемелер	-	309,966,922	33,799	333,573,667	-	266,110,166	-	311,553,620	

Инвестициялық жылжымайтын мүліктің әділ құны

2023 жылғы 26 маусымда «Стратегиялық активке үшінші тұлғалардың құқықтарымен ауыртпалық салу туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің № 494 қаулысы қабылданды, оған сәйкес Қазақстан Республикасының Үкіметі Мүлікке ауыртпалық салуға рұқсат берді. Бұқтырма ГЭС кешенін ұзақ мерзімді жалға беру арқылы. Бұқтырма СЭС-і мүліктік кешен бойынша басшылықтың жоспарлары мен жалға алудың ағымдағы сомасы негізінде Топ инвестициялық кешеннің әділ құнын 76,742,366 мың теңгеге бағалады (3-деңгей). Дисконт мөлшерлемесі — 15,55%.

Амортизацияланған құн бойынша көрсетілетін қаржылық активтер

Пайыздық мөлшерлемесі құбылмалы құралдардың әділ құны олардың баланстық құнына тең. Пайыздық мөлшерлемесі тіркелген құралдардың бағаланатын әділ құны осы секілді кредиттік тәуекел мен осы секілді өтеу мерзімін болжайтын жаңа құралдарға арналған қолданыстағы пайыздық мөлшерлемені қолдану арқылы күтілетін болашақ ақша ағындарының сомаларын дисконттау моделіне негізделеді. Қолданылатын дисконттау мөлшерлемелері контрагент тарапынан болатын кредиттік тәуекелге байланысты.

Амортизацияланған құн бойынша көрсетілетін қаржылық міндеттемелер

Облигациялардың әділ құны нарықтық баға белгілеулерге негізделеді. Пайыздық мөлшерлемесі құбылмалы несиелердің әділ құны шамамен баланстық құнға тең. Пайыздық мөлшерлемесі тіркелген және өтеу мерзімі белгіленген құралдардың есептік әділ құны осы сияқты кредиттік тәуекел мен осы секілді өтеу мерзімімен жаңа құралдарға арналған күтілетін дисконтталған ақша ағынына негізделеді.

32. ЕСЕПТІК КЕЗЕҢНЕН КЕЙІНГІ ОҚИҒАЛАР

2024 жылғы 9 қаңтарда Алматы ЖЭО-2-гі газға көшіру жобасын қаржыландыру мақсатында Қазақстан даму банкімен «АлЭС» АҚ қарыз шарты бойынша 117,000,000 мың теңге сомасына Самұрық-Қазына корпоративтік кепілдік шартына қол қойылды.

2024 жылғы 25 қаңтарда Топ Самұрық-Қазынамен 2026 жылғы 25 желтоқсанға дейін қарыз мерзімін ұзарту туралы 2011 жылғы 14 қаңтардағы № С.Е./45-и шартқа қосымша келісімге қол қойды, есепті жылдың басына дейінгі 10 жылдағы орташа өлшенген инфляцияға тең қарыз бойынша сыйақы мөлшерлемесі өзгерді.

2024 жылғы 16 ақпанда Топ «Богатырь-Көмір» ЖШС-ға алынған қарыздар бойынша қарыздың негізгі сомасын ішінара өтеу есебіне 1,500,000 мың теңге және қарыздар бойынша 323,815 мың теңге сыйақы төледі.

2024 жылдың қаңтар және ақпан айларында ЕМАЭС-1 «Қазақстан Халық Банкі» АҚ-дан «№ 1 энергия блогын қалпына келтіру» жобасы үшін 2029 жылғы 30 қарашаға дейінгі мерзімде 17.75% мөлшерлемемен 2,705,897 теңге сомаға және өтеу мерзімі ішінде айналым қаражатын толықтыру үшін 12 ай және 17.25% мөлшерлеменен 7,540,000 мың теңге сомаға қарыз алды.

2024 жылдың қаңтар және ақпан айларында АлЭС қолданыстағы кредиттік желі шеңберінде «Қазақстан Халық Банкі» АҚ-мен жылдық 18.25% мөлшерлеме бойынша 2,373,626 мың теңге және жылдық 17.25% мөлшерлеме бойынша 4,318,841 мың теңге сомасында айналым қаражатын толықтыруға қарыз алды.

32. ЕСЕПТІК КЕЗЕҢНЕН КЕЙІНГІ ОҚИҒАЛАР (ЖАЛҒАСЫ)

2024 жылғы 23 ақпанда АҚШ Қаржы министрлігі ресейлік компанияларға қарсы жариялаған кезекті санкциялар тізіміне «СУЭК» АҚ компаниясы енгізілді. «СУЭК» АҚ тобына «Богатырь-Көмір» ЖШС жеткізетін көмірді тұтынушы кіреді, осыған байланысты «Богатырь-Көмір» ЖШС-ға қатысты «қайталама санкциялар» енгізу қаупі туындайды. Топ басшылығы OFAC (АҚШ) лицензиясын алу мүмкіндігін пысықтауда, ол туындаған жағдайларды қосалқы санкциялы тұтынушымен өзара іс-қимыл тәсілдері бойынша, оның ішінде көмір жеткізу шартын одан әрі орындау мүмкіндігін қарастыру арқылы шешуге мүмкіндік береді. Сондай-ақ, «СУЭК» АҚ туындаған жағдайды шешудің өзге де балама жолдарын қарастыруда. Сонымен қатар, Топ басшылығының бағалауы бойынша ресейлік ірі тұтынушының жоғалуы Топ қызметінің үздіксіздігіне айтарлықтай әсер етпейді, өйткені «СУЭК» АҚ-ның пайдасына сатылатын көмір көлемі Қазақстан Республикасының ішкі нарығында өзге тұтынушыларға сатылуы мүмкін.

33. АКЦИЯҒА ТИЕСІЛІ ПАЙДА ЖӘНЕ БІР АКЦИЯНЫҢ ТЕҢГЕРІМДІК ҚҰНЫ

Жалғасатын қызметтен бір акцияға шаққандағы пайда:

Қазақстандық мың теңгемен	2023 ж.	2022 ж.
Жыл ішінде топ иелеріне тиесілі жалғасатын қызметтен түскен пайда (қазақстандық мың теңгемен)	43,080,300	30,867,497
Айналымдағы жай акциялардың орташа шамадағы саны	5,849,013	5,602,741
Топ иелеріне тиесілі жалғасатын қызметтен бір акцияға шаққандағы пайда (теңгеге дейін дөңгелектегенде)	7,365	5,509

Тоқтатылған қызметтен акцияға шаққандағы шығын:

Қазақстандық мың теңгемен	2023 ж.	2022 ж.
Жыл ішінде топ иелеріне тиесілі жалғасатын қызметтен түскен шығын (қазақстандық мың теңгемен)	-	(735,820)
Орналастырылған жай акциялардың орташа алынған саны	-	5,602,741
Топ иелеріне тиесілі тоқтатылған қызметтен бір акцияға шаққандағы шығын (теңгеге дейін дөңгелектегенде)	-	(131)

Бір акцияның теңгерімдік құны

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша, осы қаржылық есептілік негізінде Компания басшылығы есептеген бұл көрсеткіш 100,850 теңгені (2022 жылғы 31 желтоқсан: 93,987 теңгені) құрады. Төменде бір акцияның баланстық құнын есептеу кестесі берілді:

Қазақстандық мың теңгемен	2023 ж.	2022 ж.
Барлық активтер	1,088,095,831	965,846,026
Алып тастағанда: материалдық емес активтер	(3,414,467)	(3,726,203)
Алып тастағанда: барлық міндеттемелер	(448,121,136)	(432,732,405)
Жай акцияларға арналған таза активтер	636,560,228	529,387,418
31 желтоқсандағы жағдай бойынша жай акциялар саны	6,311,967	5,632,537
Бір акцияның теңгерімдік құны, теңге	100,850	93,987